

МАРК СЕНКЛЕР

КОНСПИРАЦИЯ ДА ВИНЧИ

Превод от френски: Станимир Делчев, 2006

chitanka.info

В настоящия роман описанията на художествени произведения, паметници, печатни издания и философски, окултни или спиритуалистки течения съответстват на действително установените.

ПРЕДГОВОР

Колкото и далеч да се ровеше в спомените си, Жорж Мюро оставаше с убеждението, че никога не е преставал да харесва работата си в издателството. Според удачната формула, която ползваше на честите вечери, където беше канен, работата му се състоеше в откриването на златни зрънца в руслото на лятна река. Противно на мнозина колеги и конкуренти, Жорж не презираше черната и влажна кал, в която ежедневно се ровеше — тъмния поток от ръкописи, който бълваха ежегодно все нови и нови автори. Всеки път, когато успяваше да извлече златно късче, той знаеше, че го дължи на тази утайка, непрестанно разбърквана от течението на живота.

Много често се доверяваше на млади автори, които впоследствие си пробиваха път и се радваха на преклонението на критиката и публиката. Бурните му изказвания в редакционната колегия в защита на някой ръкопис се превърнаха в традиция, приета от всички, включително от Анри Дюканж — изискания директор на издателската къща.

Истината всъщност е, че Жорж черпеше все нова и нова енергия в борбата за защита на загубените каузи, независимо дали са политически или литературни. Понякога си мислеше, че всеки има нужда от известна доза идеал, за да подхранва живота си. А без постоянни поводи за нови борби неговата хранителна дажба рискуваше силно да намалее.

На съвещанията в редакцията той се обявяваше в защита на разследващи анкети, засягащи частни интереси, институции или политически дейци. През дългата си кариера Жорж си спечели поредица облози благодарение на смесица от усърдие, талант и късмет. Достигнал днес до зряла петдесетгодишна възраст, запазил широкоплещестата си и набита осанка, напрегнат като лък, заплашващ всеки момент да се отпусне, Жорж Мюро, макар все така неукротим, беше добил по-голяма увереност.

Бюрото му, на чийто под се стелеха купчини печатни страници, се намираше на тридесет и петия етаж на кулата „Монпарнас“. От широките плътно затворени прозорци в далечината се виждаше гората от небостъргачи на Дефанс, които подобно на модерни Вавилонски кули щурмуваха небето в разпръснат ред. От другата страна се мяркаше базиликата „Сакре Кьор“, изправена на хълма като самотен часовой.

Вече настъпваше есента, но през този безоблачен и лъчезарен ден човек би помислил, че е юли. Само жълтите и оранжеви петна по разлистените дървета и подухващият бриз бяха знак за отминаващото лято. Този чудесен ден като че навяваше смътни обещания.

Седнал зад бюрото от тъмен орех, Жорж Мюро се взираше в ръкописа, оставен пред него същата сутрин. Получили го бяха предния ден по пощата и той предизвика достатъчно голям интерес, за да кацне веднага на бюрото със специална бележка от асистентката му: „Да се прочете по спешност.“

Всеки ръкопис съдържа някаква тайна, мислеше си той често. Какво щеше да открие в този? Каква житейска съдба, какви събития бяха вдъхновили тези редове?

Той запали цигара, постави ръка върху първата страница и започна да чете.

РАЗКАЗ НА СЕТ ТЕВНО

Следва разказът за странните приключения, които ми се случиха през четирите последни месеца. Когато понякога ме обхващат съмнения, си давам сметка до каква степен тази история може да изглежда слабо достоверна, дори изцяло фантастична или абсурдна. Но миг след това в мисълта ми изплува дума или изречение, споделено от Пасьорите, чиято сила и очевидност изцяло напомня на истината, и тогава си спомням за тяхната мисия и тайна. Именно по тази причина, въпреки първоначалните си предубеждения, днес ви представям описанието на събитията, които придружиха четенето на „Шифърът на Леонардо“.

В старанието за яснота и точност написах разказа си по хронологичен ред въз основа на бележките, които си водех по време на перипетиите. Датите съответстват най-често на дните, в които

отбелязвам наблюденията си в дебел бележник, който ми служи за дневник.

Отначало имах намерение да отбелязвам фактите за собствена употреба, да водя нещо като паметни бележки, но колкото повече се задълбавах в тази авантюра, толкова повече изпитвах нужда да опирам разсъжденията си на здравата основа на написаното. А може би исках да доказвам постоянно на самия себе си, че цялата тази история не е само обикновен сън. Първото действие започва във Флоренция, на 20-ия ден от месец май.

I. ФЛОРЕНЦИЯ

Флоренция, 20 май

Всичко започна в началото на същия месец, по-точно на 9-и, на парижкото летище „Шарл дьо Гол“. Беше унил и облачен неделен ден, излъчващ смъртна скука. Бях дошъл в Париж за уикенда да посетя майка си и по-малкия си брат Юго. Самолетът ми за Пиза имаше поне час закъснение, а бях съвсем забравил да взема със себе си някаква книга. Перспективата за безцелно пропиляване на времето ме отведе към щандовете на едно от многобройните магазинчета на аерогарата, предлагащо няколко книги на английски език. След няколко минути колебание избрах „Шифърът на Леонардо“ от Дан Браун. Като студент по история на изкуството в Харвардския университет и специализант по Ренесанса знаех, че сериозно рискувах да остана разочарован. Коментарите на критиците във връзка с тази книга, която за няколко седмици по странен начин зае първо място сред бестселърите в САЩ, а впоследствие и в Европа, не бяха никак хвалебствени, поне в университетските среди. Но разполагах с няколко часа време за убиване, докато чаках излитането на самолета, а после и докато пристигнех на местоназначението, а освен това в дъното на душата си желях да си изградя собствено мнение.

И действително романът на Дан Браун се оказа верен на славата си на увлекателно четиво. За два часа жадно погълнах стотина страници, воден от любопитството да разбере как ще завърши интригата и къде е ключът на загатката, на която се основава цялата история.

При кацането на летището в Пиза към 14 часа преустанових четенето на книгата на Дан Браун и взех колата си, гарирана преди три дни на паркинга за дълготраен престой. След час и половина спокойно пътуване през меките пейзажи на Тоскана в края на следобеда пристигнах във Флоренция, окъпана в златиста светлина, и веднага се упътих към подножието на хълма Фиезоле. Там се намираше вила „И

Тати“ — флорентинското седалище на Харвардския университет, където от миналия септември бях на учебна специализация.

Тази великолепна ренесансова вила се гушеше в горичка от кипариси и вечно зелени дъбове. Местността се къпеше в очарователна атмосфера на мир и спокойствие. През краткия си живот — аз съм само 25-годишен — досега не съм виждал по-вълшебно място. Въпреки че не се чувствам силно привързан към религията, при всяко от пристиганията ми в „И Тати“ имах чувството на щастливо завръщане в място за преклонение и молитва. Обикновено прекарвах следобедите си в парка на вилата, наблюдавайки очертаните с чимшир цветни градини или разголените статуи...

Липсата на каквато и да било табелка предпазваше вилата от ескадроните туристи, които шетат из Тоскана през цялата година. Освен това високите стени, ограждащи парка, бяха обкичени с камери и други охранителни съоръжения, а вътре се влизаше само с разрешение и специален електронен пропуск.

Зад вилата се намираше модерна пристройка, в която беше разположена приказно богатата библиотека на големия американски изкуствовед Бърнард Беренсън. Тя съдържаеше десетки хиляди томове, посветени изцяло на италианското изкуство. На партера, чиито врати се отваряха направо към градината, се намира голямата трапезария, където студентите и преподавателите се събират за вечеря или на чаша чай. Твърде ограничен кръг от хора имаха възможност да се любуват на произведенията на изкуството, украсяващи залите, макар те да са достойни за най-големите музеи на планетата.

На следващия ден след пристигането си отново се заех с моята дисертация на тема „Леонардо да Винчи — флорентинските години“. Личността на този велик творец на Италианския ренесанс винаги е била за мен изключителен източник на вдъхновение. Неговият универсален гений, безкрайната му любознателност и артистичният му талант му бяха позволили да се докосне до най-далечните предели на познанието по неговото време. Леонардо представляваше за мен явление, което желях да проуча, макар предварително да знаех, че не подлежи на разгадаване.

Интересът ми към Ренесанса се зароди у мен още през юношеството ми в Париж; той започна малко след смъртта на баща ми

в автомобилна катастрофа, когато бях седемнадесетгодишен. Библиотечните шкафове в нашия апартамент бяха пълни с монографии на художници и големи илюстрирани албуми на техни произведения. Малко след внезапното изчезване на баща ми, вероятно за да избягам от ежедневието, лишено от неговото топло присъствие, аз се задълбах в книгите. Те бяха източник на мечтания за далечни страни, откриваха прозорец към светове, неподвластни на смъртта. Именно в тази удивителна библиотека (която, да си призная, дотогава не ме интересуваше) открих смисъл на съществуването си.

След гимназиалното си образование успях да се запиша за студент по история и литература в един американски колеж. Тъй като съм наполовина американец по майчина линия, желаех да опозная по-добре тази страна, като продължа образованието си там няколко години. Получих достатъчно висока оценка за приемането ми в Харвард в специалността изкуствознание. Целта ми беше да се насоча към най-известните художници на Ренесанса — Леонардо да Винчи, Микеланджело и Рафаело. Баща ми най-много уважаваше тях тримата и имаше навика да ги нарича „свещения кръг“. Той обичаше да казва полусериозно, полушеговито: „Изкуството е преди всичко магически и добронамерен поглед върху реалността.“ Мисля, че освен семейството голямото щастие на живота му бе именно изкуството.

Част от предобеда прекарах в библиотеката в проучване на копия от стари ръкописи. Освен Уилям Кейт — главният библиотекар на фондация „Беренсън“, навъсен четиридесетгодишен американец от Уайоминг — в голямата читалня бяхме трима студенти или по-скоро „приятели“, както беше прието да се наричат обитателите на „И Тати“.

След като обядвах на крак, прекарах известно време в градината, потънал в романа на Дан Браун. Признавам, че бях увлечен от интригата, макар събитията, представяни от автора като исторически, да ми изглеждаха доста неубедителни. Забелязвайки ме с „Шифърът на Леонардо“ в ръка, Уилям Кейт ме изгледа с лека усмивка — първата, която виждах да се изписва на лицето му, откакто го познавах. След още час четене успях да се откъсна от романа и отново се залових за работа. Обстановката в библиотеката беше спокойна и тиха. Чувахе се само отмятането на страниците и приглушеното почукване по клавишите на компютъра на един от студентите. Бях погълнат от четенето на една доста рядка книга от Фабрицио Дини — тоскански

автор от XVIII век, отдавна потънала в забрава. Докато разсеяно прелиствах библиографията, случайно попаднах на цитиран ръкопис от Джорджо Вазари, озаглавен „Леонардо и алхимията“.

Като всеки студент по изкуствознание добре познавах трудовете на Джорджо Вазари, известният историк и художник от времето на Ренесанса и по-точно първият историк на изкуството. Автор на „Животописи на най-знаменити живописци, скулптори и архитекти“, Вазари също е бил широко известен художник и архитект. Именно той е проектирал сградата на градските служби във Флоренция, където днес се намира най-голямата колекция италианско изкуство.

Бележката на Фабрицио Дини заемаше само няколко реда, но за мен представляваше безпрецедентно откритие. Никога не бях чувал Вазари да е писал нещо за алхимията в творчеството на Леонардо. Не ми беше известно Леонардо да е бил привърженик на Великото дело^[1], въпреки че това само по себе си не беше изненадващо. Познавайки характера на Леонардо, не можем да си представим, че той е могъл да остави неизследвана една тъй важна област на познанието от онова време.

Обхванат от известно вълнение, прочетох изцяло бележката на Дини за „Леонардо и алхимията“. Тя се позоваваше по доста неясен начин на някакъв „ключ“, който щял да отвори съзнанието на хората. Ръкописът на Вазари може би позволява да се декодират алхимически значения в картините на Леонардо да Винчи? Или пък да насочва към изчезналата фармакопея на създателя на „Джокондата“? Невъзможно е да се разбере; анотациите на Фабрицио Дини бяха изключително кратки. Но разкриването на тази подробност, точно в момента, когато бях се захванал да чета „Шифърът на Леонардо“, силно ме заинтригува.

Според обясненията на Дини Джорджо Вазари възложил на секретаря си да препише ръкописа в три екземпляра, които поверил на най-верните си приятели. През XVIII век Фабрицио Дини успял да се запознае с един от ръкописите в Лаврентинската библиотека във Флоренция.

За дисертант като мен подобна информация представляваше голям шанс. За всеки случай се обърнах към Уилям Кейт с въпроса дали е виждал някога подобна книга в библиотеката. В „И Тати“ неговата начетеност в областта на културата на Ренесанса беше добре

известна и той може би е забелязал по-рано ръкописа на Вазари. Той ме изглежда втренчено с тъмните си очи, повдигна перчема, закриващ отчасти широкото му чело, и ми отговори, че е напълно неосведомен за съществуването му. „Във всеки случай, нямаме никакви сведения за него“, уточни той, след като прегледа базата данни.

Рано сутринта на следващия ден се упътих към центъра на Флоренция, към монументалния комплекс „Сан Лоренцо“, световноизвестен с намиращия се в него погребален параклис на Медичите, изваян от Микеланджело. Двата метоха, опасани от нежни аркади, излъчват очарование, достойно за стиховете на Вергилий. След като заобиколих група калифорнийски туристи, поех нагоре по забутаната стълба, водеща към първия етаж на зданието, където се намира входът на Лаврентинската библиотека. В нея се съхраняват всички стари ръкописи, събирани през вековете от фамилията Медичи.

Богатството на библиотеката се обяснява както с неимоверните финансови възможности на тази фамилия от меценати, така и с превратностите на църковната дипломация и войната. По време на флорентинския събор през 1439 г. враждуващите църкви сестри на Изтока и Запада постигнали забележително сдобряване. Но това ново съгласие не просъществувало дълго поради превземането на Константинопол от турците. Падането на Източната Римска империя предизвикало бягството на много философи, мислители и църковни дейци, които най-естествено потърсили убежище у онези, с които се били свързали по време на флорентинския събор няколко години по-рано. Именно така хиляди изключително ценни ръкописи, датиращи от древна Гърция, попаднали в библиотеката на Медичите, която се превърнала в европейско светилище на античната литература. Освен творбите с философски и религиозен характер тук се намират редки ръкописи по езотеризъм, херметизъм, алхимия и кабала... Върху тях разисквали членовете на Неоплатоничната академия на Козимо де Медичи, към която принадлежали Леонардо, Микеланджело и по-късно Рафаело.

За проекта на сградата, предназначена да съхранява тези хиляди книги, Медичите се обърнали към самия Микеланджело. Флорентинският майстор начертал забележителен входен вестибюл към читалнята, използвайки мотиви от колони, изсечени в самата

структура на стените. Подобно новаторство било неவிжданo дотогава, включително по време на античността. Стените изглеждали сякаш са подвижни. В същото антре се помещавало широко стълбище, което създавало странно чувство — като че се опитваш да се изкачваш по течението на планински поток, а водата непрекъснато се стреми да те повлече надолу. Дали творецът не е искал да символизира постоянното усилие, необходимо за достигане до Познанието?

След като изкачих дългите стъпала на стълбището, влязох в читалнята, чиито под и таван са украсени с чудесни ламперии от инкрустирано дърво, наподобяващи две огледала, обърнати едно срещу друго. Входът на хранилището се охраняваше от един библиотекар с бледо като восък лице, надхвърлил петдесетте. С премерен жест той повдигна малките си очила за късогледство и насочи към мен подозрителен поглед. Очевидно ме вземаше за заблуден турист, навлязъл в свещените лаврентински земи, и това никак не му харесваше. За да го успокоя, представих му студентската си карта от „И Тати“, която ми даваше право да посещавам всички италиански библиотеки. Той я разгледа с мълчаливо одобрение и ме удостои с леко кимване на главата.

— Бонджорно, синьоре. Търся ръкопис, който би трябвало да се намира в Лаврентинската библиотека. Може ли да ми помогнете?

— За какъв ръкопис става дума? — отвърна той, все още изпълнен с подозрение.

— Ето — става дума за творба на Джорджо Вазари, озаглавена „Леонардо и алхимията“.

— Трябва да проверим в отдела за ръкописи. Най-напред да видим дали наистина разполагаме с книгата и под каква сигнатура. Седнете в залата. Ще ви предупредя веднага след като получим отговор.

Бях много възбуден от мисълта, че скоро ще държа в ръце непубликувано произведение за творчеството на Да Винчи, и то написано от великия Вазари. Същевременно бях изпълнен с доверие и вътрешен покой. Спокойната атмосфера на Лаврентинската библиотека ми харесваше и бях взел със себе си необходимото за работа по дисертацията ми, в случай че чакането продължи по-дълго.

Мина час. Библиотекарят се върна със загрижен вид. Очевидно нещо го тревожеше. Съобщи ми, че ръкописът действително е описан

във фонда на библиотеката, но никой не успява да го открие. Малко по-късно стана ясно, че ръкописът е бил откраднат. Библиотекарят, видимо разстроен от новината, се обади на карабинерите, които странно защо незабавно се отзоваха на повикването. Понеже все още се намирах в голямата зала и продължавах да чета своите работи (все още се надявах, че ръкописът на Вазари в края на краищата ще бъде открит), двамата карабинери, опасани с бели кожени колани и обути в лъскави ботуши, поискаха да ме разпитат. „Рутинна проверка“, обясниха те. Не виждах причина да не се отзова. Двамата полицаи искаха да знаят на какво прилича задигнатата книга. Отговорих им, че никога не съм я виждал и нямам никаква представа. Когато се опитаха да разберат по каква точно причина се интересувам от този ръкопис, признах, че пиша дисертация за Леонардо да Винчи, но не знаех, че подобна дейност попада под ударите на италианските закони. Библиотекарят ми се притече на помощ, обяснявайки им, че нямам нищо общо с тази работа, и те накрая ме оставиха на мира.

Разочарован от развитието на събитията, аз се върнах в „И Тати“, като не преставах да мисля за случилото се. Кражбата на ръкописа вероятно беше дело на някой изключително безпардонен колекционер. Може би поръчкова кражба? Или пък някой го беше задигнал с цел по-късно да го продаде? На антикварния пазар на художествени произведения екземплярът вероятно струваше десетки хиляди долари.

След като не фигурираше в базата данни на фондация „Беренсън“, книгата очевидно никога не е била издавана. Нямах никаква представа къде може да се намират двата други оригинални екземпляра. Фабрицио Дини не уточняваше възможното им местонахождение, а освен това от времето на написването им бяха изтекли близо три века.

Три дни по-късно след вечеря бях седнал да пия чай в голямата зала на партера. Другите „приятели“ от вилата се бяха отдали на собствените си занимания, а аз спокойно дочитах „Шифърът на Леонардо“. Една доста възрастна дама, елегантно облечена, влезе в стаята с голяма чаша кафе в ръката. По нейното кръгловато и предразполагащо лице възрастта беше очертала белезите на необичаен грим — бръчките ѝ следваха крайчетата на устните и очите ѝ. Баща ми обичаше да казва, че след определена възраст всичките ни грехове се изписват на лицето ни. В чертите на тази жена, огрени от сини,

блестящи от интелигентност очи, личеше само добронамереност и прекрасно настроение. Беше американка и се казваше Сюзън Кънингам. Името ѝ не ми беше съвсем непознато; спомних си, че го бях прочел няколко пъти в брошурата „Писма от Флоренция“, издавана от „И Тати“. Кънингам беше призната специалистка по история на изкуството, авторка на многобройни произведения за Ренесанса.

— „И Тати“ е обезлюдена откъм татисти? Какво става тази вечер?

— Мисля, че се готви „фiesta“ тази вечер във Фиезоле.

— А вие защо сте тук? Изглеждате ми твърде млад, за да се лишите от тосканска „фiesta“.

— Вероятно ще отида да погледам малко по-късно.

— Надявам се, че ще го сторите — отвърна тя с широка усмивка.

— В противен случай ще трябва да намерите утешение, като правите компания на една стара клюкарка. Желая ви по-приятна вечер.

— Ни най-малко, за мен е чест да се срещна с вас.

След това ѝ се представих, а тя реагира по особен начин, като няколко пъти повтори името ми:

— Сет Тевно... колко интересно...

И за миг остана замислена.

— Много хубаво име — промълви тя най-сетне. — Знаете ли смисъла му?

— Не знаех, че името ми има някакъв особен смисъл — отговорих аз с известно учудване. — Избрал го е баща ми, само това знам.

— Американец ли е баща ви?

— Не, той беше французин. Почина преди осем години. Майка ми е родом от Балтимор.

— Много съжалявам за баща ви. Ужасно трудно ще да е било за вас да го загубите на толкова крехка възраст.

По втрепеното изражение на очите или особената интонация на гласа ѝ разбрах, че тя е преживяла подобно изпитание. В очакване на отговор тя запази мълчание.

— Да. Трудно беше за нас всички — отвърнах аз. — Баща ми беше пристрастен към работата си и е голямо чувство за хумор. Беше щедър човек, изпълнен с позитивно отношение към живота. Благодарение на него се насочих към изкуствознанието.

— Казахте, че името ви е било избрано от баща ви.

— Така е. Майка ми го намираше малко странно.

— Баща ви сигурно е бил изключително ерудиран човек. Това име съдържа много значения.

След което тя забеляза „Шифърът на Леонардо“, който държех в ръка, и смени темата.

— Виждам, че четете тази забавна книга — каза тя. — Знаете ли, че това не е само обикновен роман?

— Искате да кажете, че написаното в нея е истина? Теорията, според която църквата е криела векове наред женитбата между Исус и Мария Магдалина, че от техния брак се е родило момиче...

— Не, не това исках да кажа. Но „Шифърът на Леонардо“ е твърде загадъчна книга... В нея истината и неистината много ловко са примесени. Книгата на Дан Браун е може би само димна завеса...

— Право да си кажа, никога не съм си задавал въпроса.

— Не намирате ли странен начина, по който „Шифърът на Леонардо“ завоюва тъй широк успех? Как един интересен трилър се превърна в обществен феномен от световен мащаб...

Седнала кротко до мен, Сюзън Кънингъм се усмихваше, като си играеше с един молив. Пръстите ѝ бяха тънки като алабастрови пръчки. Докато я съзерцавах, си мислех, че на младини ще да е била твърде привлекателна жена. От миналата ѝ красота беше останало очарование и жизненост, на които много млади жени можеха да завидят. Но не знаех какво да мисля по повод забележката ѝ за „Шифърът на Леонардо“. Романът на Дан Браун действително беше завоювал феноменален и необясним успех по думите на издателите и самия му автор. Сигурното е, че разказва по развлекателен начин една вълнуваща история.

Сюзън беше призната изкуствоведка, която често посещаваше Италия от десетилетия насам. Осмелих се да ѝ задам един въпрос:

— Мислите ли, че Леонардо да Винчи е могъл да бъде алхимик?

— Твърде възможно е. Няколко източника го подсказват.

Тя е първият човек, които потвърждаваше такава възможност. Никой от прочетените от мен автори не намекваше за подобно нещо. Може би беше чула за ръкописа на Джорджо Вазари? Реших да ѝ разкажа каквото знаех за съществуването на книга, озаглавена „Леонардо и алхимията“, и за изчезването на едно от копията,

съхранявано в Лаврентинската библиотека. Сюзън Кънингам не изглеждаше и най-малко учудена от моето разкритие.

— Велики творци от миналото са били посветени във Великото дело; те са оставили знаци в архитектурата на катедралите, в картините си... Голям брой произведения на изкуството са всъщност закодирани алхимически книги. А някои хора, противопоставящи се на това познание, не са се поколебали да ги унищожат, за да избегнат дешифрирането им.

— Наистина ли вярвате в това? Мислите ли, че нещо като секта се е погрижило за изчезването на произведенията, само защото съдържат някакви указания?

— Процесът продължава и до днес. Не сте ли си задавали въпроса защо Бърнард Беренсън е накарал да изготвят тук прецизна картотека на изчезналите творби? Наричаме ги „призрачни картини“.

Знаех наистина, че библиотеката на „И Тати“ съхранява архив за всички изчезнали картини. Някои фишове съдържаха черно-бяла снимка, стара гравюра или описание под форма на монография.

— Ръкописът, за който става дума, е може би „призрачно произведение“, предназначено да се появи в ръцете на достойния да го ползва в подходящия момент...

Изведнъж тя се изправи и ми направи знак да я последвам.

— Елате, ще ви покажа нещо.

На стената беше окачено монументално платно, представляващо свети Франциск от Асизи в цял ръст, с опънати встрани ръце, на чиито длани ясно личат стигматите от приковаването към кръста. Той се изправяше в ореол от светлина и огън, нещо като пламтяща мандорла^[2], изпълнена с ангели. В тази изумителна картина свети Франциск е стъпил върху три персонажа — млада дама, взираща се в огледало, воин в златни доспехи и монахиня, стягаща кесия като в менгеме. Над главата му се виждат три ангела. Знаех, че това е един от най-ценните експонати на колекцията „Беренсън“, изложени във вилата, въпреки че никога не се бях замислял за точното ѝ значение.

— Вижте например тази картина, нарисувана от Сасета; тя носи в себе си много скрити значения. Именно по тази причина на няколко пъти са се опитвали да я унищожат. Бърнард Беренсън я е купил през

1902 година и я е окачил тук, за да я предпази и същевременно да позволи да ѝ се любуваме.

— Но какво означават тези персонажи?

— Много просто. Младата жена с огледалото представлява похотта. Войнът олицетворява гордостта. А монахинята... монахинята, стискаща кесията, е алчността. Свети Франциск потъпква тези три греховни страсти.

— А над него следователно витаят трите добродетели — послушанието, благодарието и бедността. Нали така?

— Бързо схващате, млади момко.

Сюзън дълго остана загледала в платното на Сасета, след което тихо, почти шепнешком промълви:

— Съществуват толкова много начини да се гледат нещата...

Самият аз бях пообъркан от недомлъвките на Сюзън. Представях си, че Сасета е оригинален автор, изпитващ силно възхищение към свети Франциск от Асизи, решил да наруши правилата на своето време, като създаде оригинална картина.

Чувствах се донякъде като Парсифал лице в лице с Амфортас в шедьовъра на Вагнер. Бях просто неспособен да разбера дълбокия смисъл на творбата на Сасета. За да разсея неудобството и сменя темата, попитах Сюзън дали има някаква представа къде мога да намеря друг екземпляр от ръкописа на Джорджо Вазари. Възрастната дама се обърна към мен и ме изгледа с усмивка. В теменужените ѝ очи блесна лукавство.

— О, ръкописът на Вазари... — каза тя. — Да, да. Казват, че в света съществували само три копия от него и че едното от тях принадлежало на кардинал Мазарини — италианец, въздигнал се до ранга на първи министър на френския крал. Бил го отнесъл със себе си в тази страна. И кой знае, ако това ви интересува, било за вашата дисертация, било по други причини, може би трябва да търсите в Париж.

---

[1] Превръщането на металите в злато, търсенето на философския камък. — Бел.прев. ↑

[2] Мандорла (от латински — буквално бадем) — овално сияние, в което е представен Христос в деня на Страшния съд. — Бел.прев. ↑

II. ПАРИЖ

Париж, 29 май

Отлетях за Париж с чувство на радост и вълнение. Макар че по баща съм французин и съм прекарал голямата част от живота си в столицата, винаги съм се чувствал по-щастлив като турист в собствената си страна. По време на учението си в Масачузетс се връщах два-три пъти годишно да видя майка си и брат си и си дадох сметка, че много по-силно изпитвам магията на родния си град като временно пребиваващ, отколкото като постоянен негов жител. Този път смятах да остана няколко дни и при добър късмет да открия ръкописа на „Леонардо и алхимията“. Освен това бях доволен, че ще прекарам известно време с Юго, по-малкия ми брат, който продължаваше образованието си във престижното инженерно училище „Ле Мин“, макар отношенията ни да не бяха винаги най-лесни. Странно защо, бяхме много близки през детските си години, но смъртта на баща ни беше ни отчуждила. Всеки от нас преживя драматичното събитие по свой начин и изгради собствена емоционална черупка, в която намираще укритие — за мен ерудицията, за него общуването. Впоследствие над нашите сложни взаимоотношения започна да тегне неизказано съперничество. В моменти на прояснение обаче бях принуден да призная, че главният виновник за това бях аз.

Сред пристигането се настаних в семейния апартамент. Той се намираще в лабиринта от стари улички на Латинския квартал. Доколкото си спомням, ние винаги сме живели на „Монтан Сент Женвиев“, тясна и криволичеща улица, спускаща се от Пантеона към Сена, в стара сграда с дървени капашг. Вътрешността на сградата беше учудващо обширна за толкова стара постройка, с тъмни греди на тавана и мраморни камини. С масивните библиотеки, отрупани с книги, жилището имаше приветлив вид. Мирисът на тези стари книги винаги навяваше у мен спомен за рицарските епопеи и източните приказки, които баща ми четеше вечер преди заспиване. Когато влязох

в хола, където бяха разположени два грамадни фотьойла, споменът за него още по-силно завладя съзнанието ми. В помещението вече липсваше мекият и сладникав мирис на „Кентъки Бърд“ — любимия му тютюн. Оставих багажа си и се настаних в един от фотьойлите, като неловко се опитвах да съживя моментите, прекарани с баща ми. Събудих спомена за дрезгавия му смях, за думите му, изпълнени с мъдрост; почувствах отново жизнерадостното му присъствие отвъд времето, раздялата и смъртта.

Беше станало 18 часът, когато майка ми се върна от работа. Тя беше изпълнена с жизненост и бодър дух жена, която на петдесет и повече години излъчваше заразителна енергия. Американската ѝ непринуденост контрастираше с високомерието на обитателите на левия бряг на Сена. Имаше особен начин да наблюдава хората, вероятно поради полуовалните ѝ очила, които я принуждаваха да навежда глава и повдига към тях сиво-зелените си очи. След смъртта на баща ми тя избра да ни отглежда във Франция въпреки многобройните трудности, което това представляваше за нея. С оставените от баща ми пари тя отвори малка художествена галерия, специализирана в модерната живопис, и за няколко години успя да привлече американска клиентела, която ѝ осигуряваше значителни приходи. Преди пет години срещна Джек — разведен нюйоркски зъболекар, с когото прекарваше продължително време в Съединените щати или в пътешествия. Юго и аз накрая приехме Джек, вероятно защото беше симпатичен и дискретен човек. И двамата не искахме майка ни да бъде нещастна и самотна през остатъка от живота си.

Като ме видя, тя се приближи и ме прегърна.

— Добър ден, сине! Отново се връщаш в Париж. Да не се е случило нещо?

— Не се безпокой, мамо. Просто ти много ми липсваше, а две седмици са прекалено дълъг срок.

— Престани да ми се подиграваш! — каза тя с усмивка. — Обикновено ти се моля да дойдеш да ме видиш. Недостоеен син!

— Истината е, че освен удоволствието да ви видя, теб и Юго, връщането ми в Париж се дължи именно на обучението ми в Италия. Представи си, че тук се намирал изключително рядък документ за

живота на Леонардо да Винчи, който липсва във флорентинската библиотека. Всъщност единственият екземпляр от него е бил откраднат и именно заради мен кражбата беше разкрита.

— В такъв случай, преди да се впуснеш пак в своите приключения, ще опиташ от моите раци със специален сос. Спомням си колко ги обичаше, когато ходехме на почивка в Балтимор. Хайде, оправи си багажа и ела да хапнеш.

След петнадесетина минути пристигна и Юго. Той беше облечен с измачкана памучна фланелка и джинси. Двадесет и три годишен, много добре сложен, Юго беше висок метър и осемдесет — десетина сантиметра повече от мен — и имаше яки плещи на спортист. Вечно разрошените му кестеняви коси обграждаха красиво лице, надарено с мощна челюст и полегати скули. При вида му не можех да скрия чувството си на отчаяние. Юго имаше не само типичната външност на спасител от плажа, но и физиката на сваляч, която ми липсваше, а интелигентността и чувството му за хумор бяха необикновени.

— Сет! — извика той, като ме видя. — Радвам се, че тъй бързо се върна в Париж. Надявам се, че този път ще останеш по-дълго от един уикенд.

— Току-що разказах на мама причините за връщането си. По следите съм на произведение от XVI век, което загадъчно е изчезнало; мисля, че един от редките останали екземпляри се намира понастоящем в Париж, но още не знам къде.

— Колко романтично и интригуващо! — възкликна мама.

— Виждам, братко, че умееш добре да прикриваш картите си! — добави Юго, сядайки да вечеря с нас. — Обичаш да се представяш като библиотечен плъх, заровил носа си в старите книги, а всъщност си истински авантюрист. Да не би псевдонимът ти да е Индиана Джоунс? Най-сериозно си мисля, че твоята история е много вълнуваща; ако с нещо мога да ти бъда полезен, не се колебай.

Париж, 30 май

Първият етап от моя престой в Париж беше Френската национална библиотека, която всички наричат за удобство Еф Ен Бе. Влязох в залите на подземния етаж, построени около тайна градина по

италиански образец. Типичното присъствие на средиземноморски иглолистни видове изглеждаше едновременно приятно и неуместно сред сивата градска среда. Тази огромна сграда съхранява най-голямата колекция книги в континентална Франция и вероятно е една от най-богатите в света. От XVI век насам, от времето на Франсоа I, издателите и печатарите на кралството са длъжни да изпращат екземпляри от всички свои публикации на библиотеката. От няколко години насам същата се е снабдила с информационна система, която позволява да се установи местонахождението на редките книги по цялата територия на страната. Благодарение на тази система открих, че действително съществува екземпляр от ръкописа на Джорджо Вазари във Франция. Това потвърждаваше думите на Сюзън.

Още същия следобед отидох на брега на Сена, където се намира една от най-старите и най-внушителни парижки библиотеки — Мазаринската. За да бъда по-точен, трябва да кажа, че тя е най-старата публична библиотека във Франция и е запазила особеното си очарование — смесица от представителност и добронамерена резервираност. Фактически малцина знаят за нейното съществуване в лявото крило на палата на Института, на две крачки от мястото, където заседават членовете на Френската академия. Библиотеката е учредена от кардинал Мазарини, известният първи министър на Луи XIV, за който ми спомена Сюзън Кънингам във Флоренция. Сведенията, с които разполагах до момента, потвърждаваха нейните предположения. Ако кардинал Мазарини е притежавал екземпляр от книгата на Вазари, логично или поне вероятно е той да се намира днес във фондовете на тази библиотека.

Най-приятният начин да стигнеш до Мазаринската библиотека е да пресечеш Сена по „Пон де з-Ар“. От средата на този пешеходен мост се открива най-изключителната и прекрасна панорама. Квадратният двор на Лувъра — център на кралската и имперска власт в продължение на столетия — се откроява с чистата си геометрична линия. Той е най-съвършеният израз на „френския дух“, тази уникална смесица от равновесие, симетрия и хармония, която откриваме както в планировката на градината на Льо Нотр, така и в модела, който се преподава навсякъде във Франция. Срещу мен, окъпана в странно пролетно сфумато, се издигаше бароковата фасада на Инститю дьо Франс — бивш колеж на Четирите нации, по името на четирите

провинции, присъединени към кралството по време на управлението на кардинала пръв министър. Колежът бил построен със средства, специално отделени от кардинала за тази цел за сметка на огромното му богатство, натрупано по повече или по-малко съмнителен начин. Любопитно е, че Мазаринската библиотека е симетрично разположена спрямо двореца Лувър, където протича голяма част от действието на „Шифърът на Леонардо“.

Влязох в официалния двор и поех косо наляво, по посока на източната врата. След дискретен поглед върху статуята на кардинала се изкачих по спираловидното стълбище, украсено с антични бюстове. В процепите светлина бързо различих Зевс, Аполон, Бакхус и главата на злодея Каракала. На стълбищната площадка имаше две врати — едната носеше надпис „Мюзейум“ и обещавахе достъп до любопитна сбирка от прашасали вехтории, на втората се мъдреше думата „Библиотека“, изписана върху черен мрамор. Останах неподвижен няколко секунди, притеснен от забързания ритъм на сърцето си. Накрая прекрачих входа и се озовах в неголяма осмоъгълна зала, очевидно предназначена да съхранява каталозите на библиотеката. Един възпълен мъж, среден на ръст, беше заел позиция зад бюрото до входа. На лицето му се изписваше сърдечно изражение, а акцентът му беше типичен за Югозападна Франция.

— Добър ден и добре дошъл, господине, в Мазаринската библиотека. Идвате за първи път, нали? С какво мога да ви бъда полезен?

— Добър ден, господине. Всъщност търся една доста рядка книга, от която според каталога на Еф Ен Бе вие притежавате един екземпляр.

— Щом така твърди Еф Ен Бе, значи той непременно е тук, нали? Ако информационните технологии не са надеждни, то по-добре въобще да ги няма, нали?

Приветливият библиотекар продължи разпита:

— Какво повече можете да ми кажете за тази прословута книга?

— Това е ръкопис на италиански език, написан лично от Вазари или от неговия секретар, под заглавието „Леонардо и алхимията“.

— От коя епоха?

— Не зная точно. Към края на XVI век, да кажем 1570 г.

— Ако се касае за толкова стар ръкопис, той не е включен в компютърната ни база данни. Невъзможно е да го издирим по името на автора или по някоя от думите в заглавието.

— Но той фигурира в базата данни на библиотеката.

— Това са две различни неща. Той е картотекиран към нас, съгласен съм, но в Мазаринската библиотека само книгите от XIX и XX век са включени в електронния регистър. Само една четвърт от общо шестстотинте хиляди тома, с които разполагаме, са заложи в базата данни.

Като се вгледа в разочарованата ми физиономия, той бързо добави с топлия си южняшки акцент:

— Това не е страшно, всъщност нищо не е страшно. Ще трябва да се задоволите с издирване в ръчните картотеки. Досега никой не е умрял от това — добави той с усмивка.

— Добре, откъде да започна?

— Виждате ли дървените шкафове зад вас? — каза той, хвърляйки поглед зад рамото ми. — Всичко е вътре. Фишове са класирани по името на автора или по заглавието. Ако се нуждаете от помощ, обадете ми се.

Незабавно се залових за работа и след минута издирване открих съответното картонче, върху което книгата на Джорджо Вазари фигурираше под каталожен номер Ba2-Tvb.

Библиотекарят отиде да търси книгата в хранилището, а аз останах да чакам в голямата читалня. Продълговатата зала беше окъпана в алената светлина на залязващото слънце. По стените се виждаха хиляди книги от всички области на човешкото познание, подредени във високи дървени шкафове, преградени с резбовани колони в коринтски стил. В дъното на залата, след цяла поредица антични бюстове от бронз или мрамор, се издигаше небесният глобус на Коронели, показващ зодиакалните знаци. Върнах се обратно в преддверието, но библиотекарят все още се бавеше. Седнах на стол в залата и зачаках търпеливо, като се опитвах да не позволя на мислите ми да се люшкат в различни посоки. Когато след близо час той се появи отново, лицето му не излъчваше същата приветливост.

— Съжалявам, господине, но книгата, която търсите, не е в наличност. Изглежда е изчезнала.

— Искате да кажете, че е открадната?

— За нещастие, да.

— Как си обяснявате това изчезване?

— Не мога да си го обясня, там е работата.

— Често ли се случват подобни инциденти?

— От петнадесет години работя тук и мога да ви уверя, че кражбите са изключително рядко явление. Всъщност въобще не си спомням да е имало такава. Освен това ръкописите се съхраняват в зала, до която посетителите нямат достъп. Незабавно ще се обадим в полицията.

Въпреки че съумях да запазя известно хладнокръвие, чувствах се ужасно разочарован. Бях пристигнал от Флоренция с единствената цел да открия този ръкопис, а той отново ми се изплъзваше. Същевременно бях почти сигурен, че ако успея да го прочета, анотациите на Вазари значително ще обогатят моята дисертация. Но ето че пак се озовавах в задънена улица. Чудех се дали е обикновена случайност или преднамерен акт. Кой можеше да има интерес от изчезването на подобна книга и по какви причини? И най-вече, няхах никаква представа къде се намира последният екземпляр от „Леонардо и алхимията“, в случай че и той не е откраднат. Думите на Сюзън отново се завъртяха в главата ми. Възможно ли е ръкописите да са унищожени, защото разкриват неудобни истини?

Преди да изляза, направих последен опит да разбера нещо повече, като запитах библиотекаря:

— Ако книгата е открадната от колекционер, как според вас може да я открием?

— Наистина не зная. Ако някой е задигнал ръкописа, не вярвам да се хвали с това наляво и надясно.

Той се замисли и помълча няколко секунди, преди да продължи:

— Вижте какво, в тази книга става дума за Леонардо и алхимията, нали?

— Така предполагам. На това поне ни навежда заглавието.

— Единственото, което можете да направите, е да влезете във връзка с алхимици. Може би те ще ви помогнат.

— Така ли мислите наистина?

— Да кажем, че това е възможност.

— Но аз нямам никаква идея как да установя контакт с тях! Мисля, че те обикновено са изключително дискретни хора.

— Така е, но Париж е много важен град за алхимията и тук съществува дори специализирана книжарница за Великото дело. Там трябва да се осведомите.

— Знаете ли къде се намира тази книжарница?

— На улица „Юшет“, мисля. Струва ми се че се нарича „Изумрудената маса“.

Париж, 31 май

Чудесно време. Над цинковите покриви между две фасади от времето на Осман^[1] се открива огромно небе, осеяно с памучно бели облачета. Тези реещи се снопове от бяла пара открай време ме навяват на размисъл. С бодра крачка се упътих към бреговете на Сена, по посока на улица „Юшет“, в най-старата част на левия бряг. За нещастие този квартал от криволичещи улици е изцяло превзет и обезличен от постоянния поток от чуждестранни посетители. В лабиринта от малки улички — някои широки не повече от метър — най-сетне открих улица „Юшет“, успоредна на Сена.

Между две мръсни и олющени стени се открояваше малко магазинче, носещо името „Изумрудената маса“. Зад витрината забелязах няколко овехтели томчета на специализирана тематика, както и две или три старопечатни книги. Побутнах дървената врата, която задвижи гирлянда от пиринчени звънчета. Това беше странна книжарница, претъпкана с ръчно подвързани книги и ръкописи с кожени корици, подобни на църковни псалтири. Човек би помислил, че е потънал в средните векове, в леговището на някой философ магьосник, ако поменатите издания не бяха примесени по смущаващ начин с модерни книги, посветени на съвременните езотерични учения.

Собственикът имаше квадратна глава и гъсти черни вежди. Когато му обясних целта на посещението (без да упомена за откраднатите ръкописи в Лаврентинската и Мазаринската библиотека), той отначало реагира с голяма предпазливост:

— Вижте какво, господине. Това, което търсите, е митичен ръкопис. Дори не е сигурно дали някога наистина е съществувал.

— И все пак от него са останали известни следи.

— Да, но това нищо не значи. Впрочем цялата алхимия е съставена от явни и тайни феномени, а голяма част от описанията са кодирани. Всъщност дори и да откриете ръкописа, съвсем не е сигурно дали ще сте в състояние сам да го дешифрирате.

Не зная защо, но думите му, изглежда, прикриваха нещо; като че ли се колебаеше да ми разкрие някакъв секрет.

— Не за пръв път чувате да се споменава за този ръкопис, нали?
— попитах го аз.

Той се замисли за момент, сякаш се мъчеше да събуди далечен спомен. Поклати глава, поколеба се и подхвана:

— Последния път чух да се говори за тази книга преди десетина години. Един клиент изказа някои мисли по повод на книгата; даваше вид, че я е държал в ръцете си известно време.

— Това е забележително! Знаете ли как може да се влезе във връзка с това лице?

— Не, съжалявам. Той идва тук от време на време, за да разглежда стари книги. Нищо друго не знам за него. Купуваме при случай от частни колекционери, от наследства или от стари замъци в провинцията.

— Наистина ли не виждате възможност да се срещна с него?

Книжарят повдигна вежди учудено. Разбра, че цялата тази работа придобива голямо значение за мене.

— Мога само да запиша вашите координати. Ако господинът мине пак от тук, ще му ги предам. Нищо повече не мога да направя. При това не зная дали си давате сметка в какво се забърквате. Алхимията е отделна вселена. Ако прекрачите отвъд определена граница, навлизате в съвсем друг свят.

След като изслушах предложението му, оставих името си, телефонния номер и парижкия си адрес на късче хартия. Възползвах се от случая да закупя две или три книги от общ характер за алхимията. След като благодарих още веднъж на книжаря, поех по обратния път, малко учуден, че търсенията ми постепенно се отклоняваха от темата на дисертацията ми, а с все по-силен интерес се насочваха към Великото дело.

Париж, 3 юни

Никакви новини от „Изумрудената маса“. Не можех повече да се задържам в Париж. Ако нищо ново не се случи до няколко дни, ще трябва да се връщам във Флоренция. Толкова усилия за нищо, какво разочарование!

Париж, 4 юни

Надвечер излязохме с Юго да пием по чашка; наложи се почти насила да ме изтика от къщи, до такава степен не ми се излизаше. Имахме среща с две американки, дошли да посетят Париж — Емили Файн и Шарлот Уотърбъри, чиито родители са стари познайници на мама. Предполага се, че ще им кавалерстваме като добри приятели, но не съм сигурен дали Юго ще се задоволи с тази роля. Емили е красиво двадесет и две годишно момиче с пищни форми и закачливо поведение; през цялото време премята гънките на копринената си рокля, което предизвиква непреодолими намигвания от страна на Юго. Нейната най-добра приятелка Шарлот изглеждаше по-скромна на пръв поглед, но нещо особено в погледа ѝ, когато насочва към теб големите си зелени очи, те кара да се съмняваш в тази маска. Тя всъщност беше по-палавата от двете и малко по-късно без колебание ми призна, че мрази да остава сама нощем. Какво можеше да означава това? От последната си стабилна връзка (преди близо единадесет месеца) не се бях срещал с момиче. Лизбет, бившата ми американска приятелка, най-учтиво ме заряза миналия май, като ми обясни, че не желае да прекара остатъка от живота си с мухльо. Какво съм виновен, че толкова обичам книгите и се смуцавам в присъствието на хора? Може би Лизбет в крайна сметка беше права. С лекота разказвам всичко, което зная, но съм съвършено неспособен да споделя нещо за самия себе си. Натъжен от тези разсъждения, се оттеглих от компанията под някакъв благовиден претекст. Всъщност може би предпочитам книгите; те поне не си променят настроението. Връщайки се, съжалих, че съм избягал от барчето. Шарлот беше мила и симпатична, можех да опитам нещо. Защо не успявам да говоря нормално с момичетата, подобно на Юго? Ако продължавам така, ще се превърна в безполово същество като стария ми професор от Харвард, който си мърмореше нещо сам по

коридорите. Може би приключението, в което, изглежда, се впускам, ще ме изкара от сивото ежедневие?

Париж, 7 юни

В навечерието на завръщането ми във Флоренция се случи нещо странно. Портиерката дойде на етажа да ми връчи писмо. На плика от скъпа хартия адресът беше изписан с царско синьо мастило и особен закръглен почерк. Вътре имаше обикновен лист със следните няколко реда:

Уважаеми господине,

В книжарницата „Изумрудената маса“ сте проявили интерес към едно произведение на Джорджо Вазари.

Нека да се срещнем в сряда, да кажем, към 14 часа, в музея „Клюни“, зала XII на бившата баня. Ще можем да разговаряме по-подробно за това, което търсите.

С искрен и дружески поздрав.

Люсиен Совал

Париж, 9 юни

Отидох на срещата, определена ми от Люсиен Совал. Не знаех дори как ще го разпозная, но предполагах, че книжарят от „Изумрудената маса“ е направил кратко описание на моята особа.

Музеят „Клюни“ е уникално място в Париж. Той прилича на купчина тухли, стоварени до тротоара на булевард „Сен Мишел“. Устроен в развалините на стара римска баня, долепен до готически палат, музеят е всъщност най-старата парижка сграда, останала непокътната през вековете. Вътрешното разпределение е предназначено за представяне на колекции от средновековно изкуство. Макар да беше юни, в залите на банята беше доста прохладно. Още с влизането в помещението, където беше срещата, веднага познах кой с

Люсиен Совал. С помощта на очила, които придържаше с ръка, той разчиташе един от надписите (или по-скоро даваше вид, че проверява нещо). Беше дребничък, съсухрен мъж, почти незначителен на вид, но с живи и проникателни очи. Влачеше кафява кожена чанта, която му придаваше вид на пенсиониран уни-верситетски професор. Под най-обикновената външност бързо съзрях начетен и добронамерен човек. След обичайното запознанство започнахме да се разхождаме по залите на музея, като същевременно беседвахме.

— Както знаете — предпазливо започнах аз, — търся ръкопис, озаглавен „Леонардо и алхимията“. Досега късметът не беше на моя страна, тъй като, изглежда, редките екземпляри от тази книга са изчезнали. Имам дори чувството, че изчезването им е резултат от преднамерено действие!

— Извинете за твърде недискретния въпрос — каза той с известно неудобство, — но по каква точно причина си давате толкова труд да откриете тази книга?

— За докторската си дисертация. Ако успея да включа в изследването си непубликувано писание за Леонардо да Винчи, бих направил стъпка напред в областта на историята на изкуството.

— Уверен ли сте, че това е достатъчно основание?

— Какво искате да кажете? — прекъснах го аз с известно раздражение. — Така или иначе, досега не постигам никакъв резултат и имам чувството, че се въртя в кръг.

— Вижте, не искам да ви губя повече времето — продължи Люсиен. — Не притежавам книгата, по чиито следи сте се насочили. Не мога да ви помогна. Искрено съжалявам.

Въздъхнах тежко едновременно от разочарование и от облекчение. Бях стигнал до задънена улица и този път наистина нямаше изход.

— Няма нищо, и без това бях загубил надежда — признах аз. — Единственото забавно в тази история е, че имам чувството, че се потапям в атмосферата на един роман, който току-що прочетох — „Шифърът на Леонардо“.

— Книгата на Дан Браун ли? — попита Люсиен Совал.

На лицето му се появи лека усмивка и той свали очилата си, за да ги избърше с мека велурена кърпичка.

— Знаете ли, че съществуват интересни факти около цялата тази работа? Любопитно е, че сте чели тази книга в същия момент, когато сте издирвали ръкописа на Вазари.

— Така е.

Люсиен Совал внезапно млъкна, после продължи с по-напрегнат глас, като че неволно подчертаваше важността на думите си:

— Не взимайте за чиста монета това, което се твърди в „Шифърът на Леонардо“. Единствената му цел е да скрие една много по-разтърсваща тайна, отколкото бащинството на Исус.

— Наистина ли?

— Как иначе да си обясним, че този трилър завоюва тъй бързо огромен световен успех?

— Какво искате да кажете? Предполагам, че това е плод на случайност.

— Случайност?

— Какво друго обяснение предлагате?

— Да, изглежда, че някои хора са желали, планирали и постигнали този изумителен успех.

Изведнъж си спомних думите на Сюзън Кънингам в „И Тати“. Тя също намекваше, че книгата на Дан Браун прикрива друго нещо. Искях да бъда наясно по въпроса.

— Говорите за конспирация, така ли? — попитах аз.

— Не обичам този термин и всичко, което той предполага, но и не виждам как другояче може да се определи това. Когато някои лица се организират тайно, за да манипулират част от обществеността в определена насока, друг термин едва ли е подходящ.

— Но как може да бъде организирано такова нещо? И най-вече, с каква цел според вас?

— Не е особено трудно да се манипулира даден човек, достатъчно е да се контролират източниците на информация. В случая с господин Браун първият етап се състои в доставяне на известен брой сведения. На негово разположение се дават непълни и фалшифицирани данни, най-вече чрез съпругата му, която е документалистка. Докато тя провеждаше своите разследвания в Европа, някои хора ѝ предоставиха подходящи за целта източници на информация, с които тя впоследствие подхрани дейността на своя съпруг. Вторият етап се състоеше в превръщането на „Шифърът на Леонардо“ в световен

бестселър. Хората, организирали тази манипулация, са изключително методични и не оставят нищо на случайността; те са организирали масово изкупуване на книги в най-големите книжарници, за да осигурят класирането на „Шифърът на Леонардо“ сред най-продаваните заглавия. Нужно е било на всяка цена да се привлече вниманието на публиката, за тази цел са прилагани всякакви средства. Тайно са използвани услугите на една от най-големите пиар агенции в Съединените щати, на експерти по комуникация. Именно тази агенция е изградила твърде ефикасна стратегия за превръщането на „Шифърът на Леонардо“ в световен бестселър — поръчкови статии в пресата, организиране на няколко предварително нагласени полемики и прочие. Уверявам ви, че това са много интелигентни хора, които разполагат с огромни финансови ресурси.

— Право да ви кажа, това, което ми казвате, е доста невероятно.

— Естествено, те не са използвали господин Браун безпричинно; той разполага с потенциал. Каквито и средства да се вложат, не всяка книга може да се превърне в световен успех. Организаторите на операцията са забелязали героя Робърт Лангдън в предишния роман на Дан Браун, чието действие се развива във Ватикана, и са отчели, че Дан Браун притежава необходимия талант, въз основа на който книгите му могат да постигнат успех. Всъщност самият Дан Браун е много изненадан от своя бляскав пробив. Изобщо не е очаквал такова нещо; в момента пази пълно мълчание и отказва да дава интервюта.

— Нека ви попитам пак: защо е била нагласена цялата тази работа? Не разбирам каква е целта.

— Много просто. Някои хора са имали интерес, огромен интерес, да отклонят вниманието на широката публика по посока на псевдоразкрития относно бащинството на Исус. Да приемем, че Исус е живял с Мария Магдалина, че са имали поколение. Това променя ли в някаква степен нашата лична съдба?

Люсиен се изкашля, като че ли искаше да си прочисти гърлото, и продължи:

— Съществуват няколко клана, водещи помежду си битка от векове, и единият от тях не се е поколебал да разкрие информации, макар и в романизирана форма, за да запази тайна, която смята от основно значение. Това ние наричаме „конспирацията «Да Винчи»“. Трябва да призная, че ударът бе нанесен изключително успешно.

— Но кои са хората, организирали тази конспирация?

— Виждате ли, съществува много отдавнашна битка за влияние между група хора, наричащи себе си „Пасьори“, и друга, назоваваща се „Сива конгрегация“.

— Човек би помислил, че пак сме в контекста на „Шифърът на Леонардо“! И тази ли конгрегация принадлежи към църквата, както Опус Деи в книгата на Браун?

— Сивата конгрегация всъщност представлява определена фракция от църквата. Исторически погледнато, нейните членове са били ударната сила на кръстоносния поход срещу катарите, а също и инициатори на инквизицията. Днес те са просто пазители на Храма.

— Не разбирам защо трябва да се организира подобна конспирация сега?

— Защото Пасьорите проявяват голяма активност. Появи се заплаха от разкриването най-сетне на една голяма тайна, която Сивата конгрегация отказва да приеме. Както вече ви казах, „Шифърът на Леонардо“ е примамка, начин за неутрализиране на Пасьорите. Всъщност ръкописът на Джорджо Вазари, който търсите, е тясно свързан с тази тайна и именно по тази причина е бил откраднат от Лаврентинската библиотека, както и третият екземпляр, който е изчезнал от тайния архив на Ватикана.

— Значи последният екземпляр се е намирал във Ватикана! Трябваше да се досетя. Както и да е, това вече няма никакво значение, след като казвате, че той също е изчезнал. И все пак — добавих след известно колебание — това, което ми казвате, не означава ли, че съществува връзка между „Леонардо и алхимията“ и „Шифърът на Леонардо“?

— Именно.

— Доста неща остават обаче неясни за мен! След като написаното от Вазари за Леонардо да Винчи разкрива сведения, които Сивата конгрегация желае да останат в тайна, защо на Дан Браун се дава възможност да говори за тях? Не е ли това малко рисковано за тях?

— Рискът е пресметнат и резултатът е налице. Много често най-добрият начин за прикриване на дадена информация е да се поддържа курс, възможно най-близък до истината. „Шифърът на Леонардо“ разкрива важни елементи, тъй като и насочването в погрешна посока

дава известна информация. „Шифърът на Леонардо“ се фокусира върху неподходящата фигура от шахматната дъска. Но и важната фигура не е много далече.

— Изразявате се метафорично, нали?

— Не съвсем. Трябва например да се знае, че Париж е световната столица на алхимията. Не случайно Дан Браун е развил интригата си във връзка с Париж. Всъщност Великото дело и търсенето на Граала покриват една и съща тайна, една и съща способност за трансмутация. Той е абсолютно прав да свързва присъствието на Граала с Розовата линия. Линията на меридиана действително разкрива един от ключовете, свързани с Граала. Но Браун не може да бъде взиман на сериозно, когато помества Граала под обърнатата пирамида на Лувъра. Под тази пирамида всъщност се намира триетажен подземен паркинг, който бе построен пред очите на всички. Франсоа Митеран беше пожелал да се изградят площадки, за да може хората да проследяват напредъка на строителството на Големия Лувър. А днес служителите на музея паркират колите си в пространството под тази пирамида. За сметка на това от сигурен източник се знае, че сведенията за Граала се намират на място, свързано с Розовата линия — парижкия меридиан.

— Каква общо има между конспирацията „Да Винчи“ и алхимията?

— Сивата конгрегация винаги се е стремяла да изкорени алхимията. Тя е представяла алхимиците за шарлатани, магьосници или фалшификатори на пари. Голяма част от Пасьорите са привърженици на Великото дело. От векове те си предават тайната от един на друг, „подават“ факела на познанието на всички, които желаят и които са достойни.

— Признавам, че съм почти абсолютен невежа в областта на алхимията.

— Алхимията е изкуство старо колкото света; откриваме я както в Индия и Китай, така и на Запад. На запад дори съществуват няколко традиции, най-старата от които е херметическата. Тя произлиза от Александрия и съчетава едновременно древногръцки и древноегипетски елементи. Известно е на Запад благодарение на арабските учени, които са разпространили това благородно изкуство до Испания. Основа на алхимията е преобразяването. Става въпрос за трансформиране, преобразяване на онова, което по природа е

корозивно, в нещо, което по природа е некорозивно. А това се извършва на всички нива на съзнанието. Във веществения свят съществува този общоизвестен пример на преобразяване на метала олово в злато, в което много хора виждаха възможност за безкрайно богатство.

— Но истинският смисъл на алхимията не е в това, нали?

— Точно така. Това преобразяване на металите е само пример за вътрешното преобразяване, за това как живият човек от обикновено състояние преминава в състояние на величие, на недосегаемост. Това преобразяване се изразява и чрез символиката на половия съюз, при който се ражда ново тяло — живот, който не съществува като такъв у нито един от двамата родители, от които произхожда. Но в тази полова практика няма само символика, а също реално използване на сексуалността като метод за преобразяване. „Шифърът на Леонардо“ намеква за тона, но по доста прозаичен начин. Тази алхимическа традиция присъства изцяло в това, което наричаме западна традиция, тоест във всички езотерични теории, които са се разпространявали на Запад успоредно с християнството, а също са намирали убежище и вътре в самите християнски институции. Няколко папи, като първият папа от Авиньон^[2], както и някои папи от Възраждането, са били страстни алхимици или херметици, както ги наричали навремето, по аналогия с корпус скриптурал, приписван на „Тот“^[3] или Хермес Трисмегист — гръко-египетския бог, за когото се твърди, че е предал това познание на хората. На Запад, по заповед на Козимо де Медичи — основател на флорентинската Неоплатоническа академия, „Корпус Херметикум“ е преведен с предимство, преди основната част от творбите на Платон, макар че последните заемат в тайната традиция онова централно място, което им се полага и в официалната философия.

— Но защо алхимическите трактати са толкова неразбираеми? Опитвах се да прочета някои от тях, без да успея да схвана и най-малкия логичен смисъл. Само отделни пасажии имат някакъв смисъл.

— Защото разбирането на даден алхимически ръкопис съответства на достигнатата степен лична трансформация. Новопосветеният трябва да дешифрира неуморно, докато воалът на невежеството се скъса. „За да посетиш градините на спомена, се казва

в учението, трябва да чукаш на същата врата до износване на пръстите.“

— Значи според вас Граалът действително съществува и има същия смисъл като Философския камък. Това ме изумява, мислех, че става дума за легенда. Можете ли да ми кажете нещо повече? Имате вид на човек, който знае всичко.

— Уверявам ви, че не знам нищо. Аз съм точно като вас.

— След като Граалът според вас не е Мария Магдалина, както твърди Дан Браун, кажете ми какво представлява.

— Граалът символизира под материална форма безкрайния потенциал на човешката природа. По много свои признаци той е дълбоко свързан с алхимичния процес.

Люсиен се спря и се обърна към мен.

— За нещастие не мога да ви кажа повече. Важно е сам да откриете остатъка от тази история.

След това ме погледна въпросително и очевидно беше любопитен да получи моя отговор.

— Проявявате ли интерес?

— Да, без съмнение. Цялата тази история е изумителна.

— Посветените по традиция поставят загадки, кодирани съобщения, за да ви ориентират. Не се учудвайте, ако срещнете известни трудности.

Люсиен Совал изчезна от живота ми толкова бързо, колкото се беше появил. Цялата му личност беше не по-малко загадъчна, отколкото подадената информация, но във всеки случай твърде далеч от представата, която имах за един алхимик.

Париж, 11 юни

Люсиен удържа на думата си. Тази сутрин получих писмо, написано със същия закръглен почерк. Съдържанието му беше не по-дълго от първото, но далеч по-загадъчно:

Италиански банкиер, близък до Йордан,
ще ти даде изделието, което те води до

божествения.
Светецът, носещ главата си, огрява твоя път,
ще достигнеш до Съкровището, тъй ценно за
човечеството.

Дълго време обръщах листа на всички посоки, питайки се какво бих могъл да извлека от това послание. Основният ми проблем беше прост: за разлика от двамата герои на „Шифърът на Леонардо“, винаги съм бил много слаб в разгадаването на ребуси и други потайности; нямах никакъв шанс да се справя със задачата сам. Самата идея да се захвана с тази мистериозна записка ме ужасяваше. От друга страна, бях възбуден от идеята, че най-сетне разполагам с нещо конкретно, което можеше да ми послужи за насока. Идеята, че с издирването на този ръкопис целя да обогатя своята дисертация с допълнителна и изключителна информация, отстъпваше на заден план. Имах чувството, че живея по-интересно и активно.

След кратко колебание реших да се обърна към брат си. Юго от години беше обладан от шифрите и кодовете; тази негова страст беше и една от многобройните теми, по които интересите ни се различаваха. Но знаех, че ще ми окаже цялата помощ и подкрепа, на които е способен.

Същата вечер се срещнах с Юго в едно кафене на площада пред главния вход на Сорбоната. Бяхме седнали на терасата, с лице към университета, на една странична маса под сянката на клонесто дърво. Чувах се ромонът на близкия фонтан. Брат ми както обикновено правеше впечатление с великолепната си фигура, към която девойките отправяха мимолетни погледи, преди отново да се отдадат на чуруликането си. Не знаех защо, но видът му винаги предизвикваше у мен трудно за овладяване чувство на завист. Юго винаги се е чувствал по-уверен от мен в обществото на външни хора и всеки един от нас постепенно беше възприел собствена роля: той на разкрепостен прелъстител, аз на по-стеснителен ерудит. Веднага съжалих за отношението, което неволно изпитах към него, защото той е добронамерена и приветлива личност, която ни най-малко не се е домогвала до успеха, с който природата го е надарила.

— Какво ще пиеш, Сет?

— Чай. Даржелинг, с резенче лимон.

— Чай? — възкликна той. — Сигурен ли си, че не искаш нещо друго?

— Ти какво ще пиеш?

— Не знам, да кажем кайпириня^[4].

— Прав си, чаят не е достатъчно достоен за мъже. Ще взема пример от тебе и ще поръчам кайпириня.

Юго се усмихна и поклати глава, след което повика сервитьора.

— Как върви проучването?

— Горе-долу — отговорих, като магнах с ръка. — Всъщност имам нужда от помощта ти.

— Нямах проблем, Сет.

— Трябва да разгадай една мистерия, но засега съм в пълна неизвестност.

Показах му текста на Люсиен Совал.

— Добре — каза той, след като го прочете. — Дай първо да видим към какво би трябвало да те насочи това четиристишие?

— Там е работата, че и аз не знам точно. Предполагам към книга. Може би книгата на Вазари за Леонардо да Винчи, която търся безуспешно още от Италия...

— Кое те кара да мислиш така?

— Една дума. Мисля си дали „божествения“ в стихотворението не се отнася за Леонардо. Сред съвременниците си той бил известен с прозвището „божествения Леонардо“. По-късно Микеланджело получил същата почетна титла.

— Интересно — забеляза Юго.

Но нещо в изражението му издаде скептицизъм.

Цялата вечер прекарахме в търсене на възможни асоциации, свързани със странния ребус. Установихме, че вторият ред „Ще ти даде изделието“ позволява да се разбере смисълът на първия — „Италиански банкер, близък до Йордан“. Твърде вероятно е този италиански банкер да дава насока за откриване на книгата. Остава неясно дали действително става дума за книгата на Вазари, както се надявах, или за друго издание, необходимо за издирването ѝ.

Париж, 14 юни

Прекарах три дни в мозъчни упражнения, опитвайки се да установя топографски или географски знак, свързан с първия ред на четиристишието — „Италиански банкер, близък до Йордан“. Търсенията ми ме бяха довели в Париж и мъчно можех да предположа, че Люсиен Совал ме изпраща в Божи гроб да търся тайнствен финансист. Може би той намеква за лице от италианска националност, но живеещо в Париж, което притежава книгата? Помислих, че може да става дума за кардинал Мазарини, който бил италианец и е известен с финансовите си комбинации. Но следата, водеща към личната му библиотека, бях вече проучил.

Обезкуражен, реших, че вероятно съм тръгнал по погрешен път и че книгата, която ми се предлагаше да открия, засега не е търсеният ръкопис на Вазари.

Според Юго, ако първият ред не е указание за място, то той крие заглавието или името на автора. След като размислих, приех тази хипотеза. Но в историята и съвременността сигурно съществуват хиляди италиански банкери, само Бог знае колко са точно. Дали някой от тях не е публикувал това, което търсех? Как да узная кой?

Указанията бяха прекомерно неясни. Не, сигурно има някаква връзка между професията и националността, която води до точен и полезен отговор. Цял следобед мислих, без да открия нищо.

Париж, 15 юни

Докато прелиствах „Голямата енциклопедия“, излегнат в мекото канапе на библиотеката, захванах да чета история на банковото дело. Последното, изглежда, беше получило мощното си развитие в Италия. И въпреки че между банкерските фамилии тази на Медичите е най-известната и може би най-талантливата, то най-многобройни и най-мощни са били миланските банкери.

Докато четях тези редове, изведнъж си спомних, че в сърцето на Париж съществува улица на ломбардците, наречена така, защото през средните векове на нея са се намирали всички банки на града. Повечето от тях били банки от Милано — столицата на Ломбардия. Ето защо думата ломбардец се е превърнала в синоним на банкер.

Възможно ли е тогава да променя първия ред от четиристишието на „Ломбардски banker, близък до Йордан“?

Докато се мъчех да открия значението на останалата част от текста, Юго непрекъснато седеше до мен и ми помагаше. Без постоянно обсъждане с него мисля, че нямаше да стигна много далече. Внезапно Юго се провикна:

— Знам за кого се отнася третият ред на четиристишието, „Свещецът, носещ главата си, огрява твоя път“; това е чисто и просто свети Дьони, първият християнски светец на Париж^[5].

— Разбира се! Как не се досетих по-рано! Как го откри?

— Много просто, попитах кюрето на черквата „Сент Етиен дюМон“.

— Браво на теб!

Същия следобед посетих голяма книжарница, за да се опитам да намеря книга, която да съответства на тези указания. На щанда за историческа литература ме посрещна една красива и усмихната продавачка. Сигурно не беше на повече от 20 години и се казваше Натали (така пишеше на закачената на ревера ѝ табелка). Тъмните ѝ коси, подстригани доста късо, бяха чинно сресани настрана. Но закачливата ѝ усмивка и големите ѝ очи във форма на едри полупрозрачни топчета контрастираха със сериозния ѝ вид. Обясних ѝ, че уча история на изкуството във Флоренция. На нейната база данни думата „Ломбар“ не се съчетаваше по никакъв начин с „Йордан“. За сметка на това комбинацията „Ломбар“ и „Сен Дьони“ даваше резултат. Авторка на име Ан Ломбар-Журдан беше написала две книги за Сен Дьони. Незабавно ми стана ясно знаменieto на двата първи реда: „Италиански banker, близък до Йордан“ означаваше Ломбард-Журдан, тъй като името „Журдан“ на авторката е близко до „Йордан“.

Продавачката ми обясни с чудесната си усмивка, че двете книги, „Монжоа и Сен Дьони“ и „Флор дьо ние и Орифлам“, вървят заедно, тъй като едната е продължение на другата. Взех и двете, благодарих и си тръгнах без всякакъв опит за запознанство, проклинаяки болезнената си стеснителност по отношение на красивите жени. Сигурен съм, че на мое място Юго щеше да получи телефонния ѝ номер. Трябва да му искам съвет в тази област, вместо да го моля да ми помага за дешифриране на загадъчни текстове!

Ясно беше, че първата част от стихотворението се позовава на двете книги на Ан Ломбар-Журдан, френска историчка, специалистка по символиката и нейните трансформации. Щом се върнах в къщи, се захванах да чета двете книги, които се оказаха много интересни. Според историчката базиликата „Сен Дьони“ е духовният център на френската история. Странно защо, базиликата се намира на Парижкия меридиан, което съответстваше на казаното от Люсиен Со-вал за „Шифърът на Леонардо“ и Граала.

Париж, 18 юни

Тезата на Ан Ломбар-Журдан беше направо невероятна. Историчката твърди, че централният езически храм на галите се намирал в Париж близо до базиликата „Сен Дьони“. Именно за да сломи твърдата съпротива на галските племена, Юлий Цезар нападнал главно това място в битка, която описва в известната си книга *De Bello Gallico* („Войната в Галия“):

„Всяка година на установена дата друидите^[6] се свикват на събор на свещено място, на границата на страната на Карнутите, което се смята за център на Галия.“

Юлий Цезар решил да срази галската съпротива, като я удари право в сърцето. Това било брутален, но ефикасен начин да се докаже, че старите келтски богове приемат римското присъствие. Според историчката съборът на друидите бил свикван в равнината на север от Париж.

Изследването на Ан Ломбар-Журдан се простира по-нататък през вековете. Тя установява, че през всеки отделен период, под езическа или християнска форма, се потвърждава присъствието на сила закрилница на Галия. Бойният вик „Монжоа!“^[7], издаван от воините франки в случай на опасност, бил зов за помощ, отправян към това божество. Впоследствие той се превърнал в „Монжоа и Сен Дьони“, което позволявало едновременно да се призоват и старата богиня, закрилница на галите, и новият християнски закрилник на франкското кралство. Този тревожен вик в продължение на векове бил отправян до свръхестествените сили в случай на заплаха срещу френската

територия. По традиция той не можел да бъде ползван нито по време на граждански войни, нито при военни походи в чужбина.

Тези разкрития бяха забележителни; те хвърляха нова светлина върху част от историята на Франция и обясняваха важната и дори свещена роля на географията на Париж. Щом като Люсиен ме насочва в тази посока, историята на Граала вероятно е свързана по някакъв начин с тази на базиликата „Сен Дьони“.

Реших да посетя „Сен Дьони“ още на следващия ден, за да проверя дали сведенията, съдържащи се в книгите на историчката, дават някакви указания за местонахождението на Граала.

„Сен Дьони“, 20 юни

На петнадесетина минути с автобус на север от Париж се простира промишлената зона Сен Дьони. Покривът и камбанарията на базиликата ярко се открояват над гора от непривлекателни сгради. Странно е, че тази църква, която бележи зараждането на готическия стил, се намира в подобно обкръжение. Много по-малко известна за чуждестранните туристи, отколкото „Нотър Дам“ или Лувъра, базиликата „Сен Дьони“ е изключително внушителна катедрала. Тя всъщност е най-величествената историческа църква, която може да се види в парижката област. Построена вероятно към IV или V век, тя се превръща в център на монархическата власт, в място, където се създава историята на Франция; в нея са погребани всички крале от династиите на Каролингите и Капетингите, като се почне от Пипин Къси, бащата на Карл Велики. В нея се е съхранявал архивът на кралството, а понякога и съкровището. Няколко нейни абати са били регенти, замествайки кралете по време на кръстоносните походи. И най-вече, освен телата на умрелите крале в нея са се съхранявали отличителните атрибути на коронацията, необходими за приемствеността на властта — короната, скиптърът и свещената сабя на Карл Велики, тъй наречената Жоайоз^[8].

Фасадата на базиликата е силно почерняла от промишлените замърсители. След като прекрачих входната врата, потънах в ярката светлина на огромните витражи. В дъното на кораба ансамбъл от възпоминателни паметници украсява гробовете на френските крале.

Проникнах в оградената част на абатството. Лутах се из напречната галерия между средновековните лежащи статуи и големите надгробни паметници от Ренесанса. Почти всички френски крале, като се почне от Дагобер, са погребани тук. След малко открих съвсем малка стълба с несъразмерни стъпала, водеща към криптата. Вдясно от мен през тежка желязна решетка видях параклис, изпълнен със саркофази. В центъра на криптата е разположен параклис от IX век, доста грубо издялан по времето на сина на Карл Велики. В него се намират различни кралски гробове, между които гробът на Мария Антоанета.

Седнах на парче от саркофаг в един от ъглите на криптата и се замислих за тази тайнствена сила, наречена Монжоа, представлявала нещо като закрилница на Франция, способна да опазва страната в най-безнадеждните моменти от историята. Възможно ли е това да има някаква връзка с Граала?

Но колкото повече се вдъхновявах от обзелата ме мисъл за тази опазваща сила, толкова нещо ми подсказваше, че греша. Излязох от абатството и реших да си почина на пейка срещу базиликата. Според Ан Ломбар-Журдан равнината, в която се издига „Сен Дьони“, е централното място на Франция от древни времена. Колкото и привлекателна да е тази идея за свръхестествена сила, закрилница на Франция, не виждах никаква връзка с Граала, какъвто ми го описва Люсиен Совал. „Граалът символизира в материална форма безкрайния потенциал на човешката природа. (...) Той е (...) свързан с алхимичния процес.“

Не разбирах как историческите обяснения на Ан Ломбар-Журдан се съчетават с Великото дело. Процесът на преобразяване не съвпада с идеята за сила закрилница; тези процеси са от различно естество. Очевидно грешах. Но какво се беше опитал да ми каже Люсиен Совал, като ми изпрати този мистериозен куплет?

„Сен Дьони“, 22 юни

Реших да препрочета внимателно двете книги, към които ме беше упътило неговото послание. В една от главите пишеше за наличието под базиликата „Сен Дьони“ на кладенец или водоизточник с магически свойства. Дали легендата за тази Жива вода може да има

нещо общо с Граала, който разкрива „безкрайния потенциал на човека“? И в двата случая действа процес на преобразяване, тъй като според легендата водата на този източник има свойството да подмлади осемдесетгодишен старец до тридесетгодишна възраст! Изглеждаше ми трудно да повярвам на подобна история. Но алхимическите рецепти също споменават за приготвянето на еликсир за безсмъртие, понякога свързан с Философския камък.

Възможно ли е изворът, който според книгата се намирал в кралския некропол, да е и самият Граал? Жива вода, способна да осигури вечна младост? Въпреки че изглежда неправдоподобна, теорията заслужава да бъде проверена. Така или иначе, друга идея не ми хрумна в момента.

От прочита на историческите брошури за базиликата научих, че обектът е проучван през 50-те години на двайсети век от Жюл Формиже. Предварително беше необходимо да се запозная с доклада от разкопките, за да разбера точното местонахождение на извора, в случай че археолозите са се добрали до него. Освен това техните проучвания може би са разкрили важни факти, които могат да ми бъдат от полза. Но когато посетих археологическата служба на „Сен Дьони“, научих, че докладът за разкопките и планът бяха мистериозно изчезнали през 60-те години...

Малко по-късно, поразен от това поредно изчезване, се прибрах в дома на майка ми. Три последователни кражби: имах неприятното чувство, че някой методично е прибрал всички сведения, които биха позволили да се разкрие тайната. Някой, който иска да прекъсне всички нишки, водещи към Граала. Понеже Юго беше в къщи, споделих с него своето разочарование. Той незабавно предложи да извършим експедиция в базиликата „Сен Дьони“, за да открием свещената вода с преобразяващи свойства. От рационална гледна точка цялата тази работа нямаше никакъв смисъл. Но какъв сериозен аргумент може да спре човек, тръгнал да открие Живата вода?

На следващия ден Юго и аз останахме затворени в базиликата „Сен Дьони“. Бяхме предвидили да се скрием в гробницата на френските крале след последната туристическа обиколка. В уречения час потънахме в мрака като два призрака. Кралете са погребани в тържествена гробница в центъра на базиликата. Именно на това място била произнасяна известната фраза: „Кралят е мъртъв, да живее

кралят!“ Тленните останки почивали в гробницата до смъртта на наследника. Днес гробницата е осъдена да остане вечно празна. Предимство за нас беше, че тя се намира на място, където не достига никаква светлина. Свихме се в мрачния ъгъл, докато пазачът правеше последния си повърхностен оглед.

Докато чакахме, изпитвах удоволствието, че съм тук с брат си, че споделям това приключение с него, както когато бяхме деца. Реших, че това търсене на Граала си заслужава макар само заради моментите на съучастие и близост с Юго.

Към полунощ запалихме джобните фенерчета. Криптата доби мрачен и ужасяващ вид. Кралете ни повече, ни по-малко от другите смъртници не обичат да бъдат обезпокоявани в последния си сън.

Почакахме още доста време, опасявайки се от последен обход на пазача. След повече от час пълна тишина напуснахме скривалището си и се заехме със системно проучване на криптата. За пръв път от много години насам в погледа на Юго съзрях смесица от любопитство и възхищение към мен. Самият аз бях много развълнуван от чувството на страх и възбуда, което ме обхващаше. Близо половин час посветихме на претърсване на всяко кътче под светлината на фенерчетата, без да открием какъвто и да било знак.

— Хей, Индиана! — пошушна Юго.

— Да?

— Да няма някакъв капан? Да не загинем, смазани от стените или пронизани от отровни стрели?

— Не, не се тревожи. Освен от зла прокоба няма от какво да се боим.

— Шегуваш ли се?

— Не си ли чувал за злата прокоба, която тегне над осквернителите на царските гробове?

— Само в Египет.

— Да знаеш, Юго, че тази прокоба важи за всички крале...

— Както и да е, но ние не сме дошли да оскверняваме — отвърна той, повдигайки широките си рамене. — Търсим извор. Изворът е нещо свежо, нали?

— Надявам се, че „те“ ще схванат разликата...

— Кои „те“? Започваш да ме дразниш с твоите истории.

Вместо да му отговоря, реших да продължа шегата, като запазя гробно мълчание. След малко възкликнах с разочарование:

— Къде е проклетият извор? Монжоа, помогни ни!

Когато пристъпих крачка напред, се чу внезапно леко хлопване, което ни накара да подскочим и чието ехо продължително кънтя в криптата. Погледите ни се срещнаха и избухнахме в смях. Наведох се — краката ми бяха стъпили на зле монтирана кръгла плоча. Беше се разклатила под тежестта ми и бе предизвикала този ужасен шум.

Каменната плоча, покриваща кладенеца, се намираще точно пред гроба на Мария Антоанета. Животът ѝ бил летен сън, брутално прекратен от мълния. Спомних си разказа за нейния процес; обвинена била в най-страшни престъпления, включително в кръвосмешение със сина ѝ, младия дофин. Държала се достойно и поискала да бъде съдена от всички френски майки. Напразно. Една октомврийска утрин главата ѝ се търкулнала от ешафода на площада на Революцията.

Под нейната безмълвна закрила се захванахме с последния етап от нашето проучване. Бяхме донесли подходящи инструменти — малък лост и въже... Юго вмъкна края на лоста в процепа около кръглата плоча и прошепна с усмивка:

— Дайте ми опорна точка и ще повдигна света.

Незабавно притиснахме лоста и тежкия каменен диск се отмести със сух звук. Юго го обърна встрани и освети дъното на кладенеца с джобното си фенерче. Дъното дори не беше влажно.

Париж, 24 юни

Някъде бях сгрешил. За нещастие не успях да разгадая края на четиристишието на Люсиен Совал и следователно важна част от стихотворението, може би най-важната част, оставаше скрита. Всъщност не ми беше ясно защо „Съкровището“ е „тъй ценно за човечеството“. Въртях се в кръг около историческите и езотеричните значения на базиликата „Сен Дьони“, без да успея да се добера до някакво начало на обяснение. Всичко това ме отдалечаваше от ръкописа на Вазари, без засега да ме приближава до Граала. Оставаше една възможност — да се опитам да се свържа с Люсиен Совал и да му поискам по-точни обяснения. Реших да се върна в алхимическата

книжарница; налпи чрез нея бях успял да се срещна с Люсиен Совал първия път. Знаех, че алхимиците — подозирах, че Люсиен е един от тях — са особени хора, които живеят иолулегално, а понякога променят самоличността си в течение на времето...

В „Изумрудената маса“ на улица „Юшет“, собственикът на книжарницата ме посрещна със същото добродушие, примесено с резервираност. Явно е очаквал отново да го посетя. Сведе голямата си ръбеста глава и повдигна вежди с ироничен вид.

— Добър ден, искам да открия следите на Люсиен Совал. Вие ме свързахте с него първия път и желая да разговаряме...

— Съжалявам, но съвсем не зная къде може да се намира. Обаче той очакваше вие пак да минете от тук и ми остави писмо за вас. Почакайте минутка да го намеря.

След малко книжарят ми подаде плик, надписан със същия закръглен почерк. Донякъде изненадан, благодарих за помощта и излязох бързо от „Изумрудената маса“.

Писмото като че ли тежеше тонове в джоба на самото ми. Независимо от това си наложих да вървя бавно до брега на Сена, на няколко десетки метра от книжарницата. Реката приличаше на сребърен щит, в който се отразяваше небето, осеяно с бели облачета. Настаних се на кея, окъпан в слънце, и отворих плика. Вътре имаше само едно четиристишие:

*Архангел Михаил е сложил пръст
на тайната, на цифра три.
Ако броиш както трябва,
до двацет ще стигнеш непременно.*

Посвещаването продължаваше с помощта на тайнствена игра, без още да съм разгадал първата загадка. Този път шифърът изглеждаше още по-сложен; колкото и да се мъчех, нищо не разбирах. Единственото, в което бях почти уверен, беше, че първият ред от четиристишието е свързан с фигурата на Микеланджело Буонароти. Малко по-късно показах стихотворението на брат ми и реакцията му беше особена: според него четиристишието вероятно трябва да се дешифрира във връзка с определено произведение на изкуството. Като

помислих, си казах, че Юго, както обикновено, сигурно е прав. Трябваше да избира между Флоренция и Рим, двата града, където Микеланджело е упражнявал изкуството си в продължение на повече от шестдесет години. В последна сметка избрах Рим, града, където той е сътворил най-големите си шедеври.

---

[1] Префект на Париж (1853–1869). По негово време са предприети значителни градоустройствени и строителни дейности. — Бел.прев. ↑

[2] Седалище на седем папи между 1348 и 1377 г. — Бел.прев. ↑

[3] Тот — така гърците наричали египетския бог, изобразяван с човешко тяло и глава на ибис или павиан, считан за бог на знанието, откривател на писмеността и езиците. Той съответства на Хермес в гръцката митология. — Бел.прев. ↑

[4] Бразилски коктейл на база на дестилат от зелена захарна тръстика. — Бел.прев. ↑

[5] За него се смята, че е покръстил галите в Париж. Обезглавен в едноименното градче Сен Дьони (250 г.). Изобразяван държащ в ръце отсечената си глава. — Бел.прев. ↑

[6] Галски свещеници. ↑

[7] Галска богиня. В съвременния френски език думата означава купчина камъни за отбелязване на важно място или събитие. — Бел.прев. ↑

[8] Радостна. — Бел.прев. ↑

III. РИМ

Рим, 29 юни

Вечният град и седемте му свещени хълма отново се разкриха пред моя поглед. От пристигането си във Флоренция година по-рано многократно бях посещавал Рим, както се посещава приятелка, надарена с нечувана красота. С автомобил по магистралата пътуването не трае повече от два часа и половина. При условие, че тръгнеш много рано от Флоренция и избегнеш кошмарните задръствания на столицата, възможно е да поръчаш закуската си на пиаца „Навона“, като дегустираш един от чудните италиански сладкиши. В тази светла утрин от края на юни бях седнал на терасата на едно кафене срещу фонтана „Бернини“, увенчан с миниатюрен обелиск.

След като си изпих капучиното, се захванах да решавам загадката, поставена ми от Люсиен Совал. Кодираното четиристишие намекуваше очевидно за някаква връзка с Микеланджело. Големият флорентински художник е живял няколко периода от живота си във Вечния град, като е работил последователно за папите Юлий II, Климент VII, Павел III и Павел IV. Великолепен творец, той е оставил забележително количество произведения в областта на живописа, скулптурата и архитектурата. Това много затрудняваше задачата ми, тъй като не знаех откъде да започна. След известно размишление прецених, че единственият сериозен начин за постигане на някакъв резултат е да разгледам всички живописни произведения на Микеланджело със стихотворението в ръка. По моя преценка най-голям шанс да открия съществен знак ми предлагат украсите, платната и фреските. При всеки от тях щях да се опитам да дешифрирам произведението от гледна точка на четиристишието и обратно, с надеждата да се появи резултат. Общо взето, реших да прилагам доста класически подход на криптографския анализ при разкриването на ключа на даден код.

Загадъчното стихотворение не можеше да се позовава на архитектурните творби на Микеланджело като площада на Капитолия или двореца Фарнезе. Редицата от колони или прозорци изглежда по-неспособна да излъчи послание, отколкото живописни или скулптурни творби, изобразяващи персонажи, взаимоотношения, определени исторически моменти... Известно колебание изпитвах само за Капитолия. Посетих мястото, за да проверя дали прекрасният под от мраморна мозайка, представляваща сложна плетеница от кръгове и звезди, не крие никакви алхимични символи. Отбих се и покрай Мойсей, но във величествената му стойка, изваяна като че ли от един-единствен блок, не долових и най-малката възможност да бъде разделен на три или на двадесет.

Като старателен студент по изкуство и за да се съобразя с една от повелите на моя харвардски професор, оставих за накрая най-хубавото — Сикстинската капела и Ватикана.

Рим, 1 юли

Сикстинската капела прилича на мостика на претоварен кораб. Всеки ден хиляди чужденци пристигат от четирите краища на света, за да зърнат шедьовъра на Микеланджело. Въпреки шума и липсата на уединение капелата излъчва тежка и величествена атмосфера. Никой не може да влезе в сърцето на творбата на Микеланджело, без да изпита известно замайване. Това, което ми прави най-голямо впечатление, не е нито срокът, за който е била изпълнена украсата, нито многобройните случки, свързани с довършването ѝ. Най-дълбоко възмущение изпитвам от изключителната сила и чувство за мярка, красотата и изразителността на едно произведение, чието същинско значение можем само да доловим.

Дълго разглеждах най-известния таван в историята на човечеството, търсейки скрит ключ, който би придал някакво значение на тайнственото четиристишие. Фреската изобразява сцени от Битието. Изтегнат по гръб върху скеле в продължение на четири години, Микеланджело е нарисувал последователно Сътворението на небесните светила, Сътворението на Адам, Първородния грях и Всеобщия потоп. Основните картини са подчертани на ъглите от

атлетични голи мъже, в краката на които, върху заоблената част на свода, са изобразени монументалните фигури на еврейските пророци и сибили — езически двуполови същества.

След няколко часа безплодни опити за декодиране на четиристишието се отказах. Въпреки могъщата красота на тази творба не виждах защо трябва да се брои до три или до двайсет. Скицирах схеми на свода върху бележника си, търсейки да открия някакви показателни редувания на златна пропорция или на серии на Фибоначи^[1], но от това не излезе нищо. Цялата тази работа нямаше никакъв смисъл, а в случай че имаше, което все повече ме съмняваше, аз не успях да го дешифрирам.

След затварянето на капелата се прибрах в манастира, където бях се настанил по време на престоя си в Рим. Голямо беше огорчението ми, но се утешавах от мисълта, че поне съм изживял приключението до изчерпване на възможностите ми (изключително слаби, ако се съди по получения резултат). Същата вечер, докато вечерях сам в един ресторант в Трастевере, получих внезапно просветление. Бях разгледал всички творби на Микеланджело, като се надявах да открия смисъла на едно тайнствено четиристишие, а бях забравил капелата „Паолина“!

Това място е най-подходящо, ако трябва да се скрие някаква тайна, свързана с флорентинския художник. Капелата „Паолина“ е последната живописна творба на Микеланджело, който тогава е бил близо осемде-сетгодишен. С основание може да се смята, че тя е неговото завещание, мястото, в което е скрил последните си наставления. Тази творба се намира в обитаваната част на Ватикана и по принцип е невъзможно да бъде посетена. Малцина, освен папата и висшите духовници, членове на ватиканската администрация, са имали възможност да разгледат последните фрески на Микеланджело.

Рим, 2 юли

Няколко пъти съм изпитвал силното желание да посетя капелата „Паолина“, но почти непреодолимите трудности, с които това обикновено е свързано, ме караха да се откажа. Но днес щях да се опитам да получа разрешение, макар че отговор можеше да се очаква едва след няколко дни. В големите жеги, които бяха се стоварили върху

Рим, жителите и туристите едвна се придвижваха из града. Въпреки високата температура и най-вече голямата влажност издирването на Граала ми доставяше радост.

Новият вход на музеите на Ватикана, издигнат за юбилейната 2000 година, прилича на огромен атриум от стомана, мрамор и стъкло. След като се прекрачат големите порти, заслепяващата светлина на площада намалява рязко и почти заплашително. Приблжих се до дискретно гише, разположено в един от ъглите, зад което стоеше млада жена с красиво лице, но начумерено и строго изражение.

— Добър ден, възможно ли е да посетя капелата „Паолина“?

— Не, съжалявам.

Не исках да се отказвам толкова лесно; показах картата си на студент по история на изкуството, пребиваващ във вила „И Тати“ (официалните карти винаги създават известен авторитет в латинските страни), и учтиво настоях да се срещна с лицето, от което може да се поиска достъп до капелата „Паолина“. Дамата зад гишето се намръщи, но в края на краищата ми посочи вратата на една по-отдалечена канцелария. Малко по-късно почуках и влязох. В средата на оскъдно мебелираната стая седеше около петдесетгодишен слаб оплешивяващ мъж. Чиновникът на ватиканската администрация ми направи знак да седна на един стол със седалка от плетена тръстика.

— Разберете, господине, че достъпът до капелата е твърде ограничен. Тя се намира близо до резиденцията на папата и ние не можем да рискуваме да безпокоим Негово светейшество. Но понякога правим изключения.

— Много добре разбирам вашите основания. Аз всъщност съм научен работник, изследовател от университета в Харвард, временно пребиваващ за една година във Флоренция, и бих искал да посетя капелата във връзка с моята дисертация.

— Няма никакви пречки да се запознаете с репродукциите на капелата „Паолина“ в библиотеката.

— Да, но напоследък все нямам късмет с библиотеките, а фотографията, както знаете, не дава никога точна представа за изобразеното произведение.

— Ще видя какво мога да направя за вас. Ще трябва да говоря с моите началници, но се съмнявам, че това ще е възможно. Можете ли да представите препоръка от някого?

В този момент мозъкът ми сякаш изведнъж се изпразни. Не знаех какво да отговоря на този въпрос. Не познавах никого в средите на духовната йерархия, който би ми разтворил вратите на Ватикана. Хрумна ми да спомена името на моя научен ръководител, който в момента се намираше в Масачузетс, но после се отказах. В края на краищата, тук бях дошъл заради един тайнствен човек, който ме насочи по пътищата на историята на Франция и географията на Рим.

— Да, Люсиен Совал.

Чиновникът проведе дълъг телефонен разговор на италиански със своя шеф, после остави апарата.

— Ще ми се обалят след няколко минути, за да ми дадат отговор.

— Чудесно.

И наистина десет минути по-късно старомодният телефон иззвъня. Мъжът пое слушалката и почти веднага я постави на вилката. Напразно се мъчех да отгадая отговора по израза на лицето му. Най-сетне той обърна към мен уморените си клепачи и рече:

— Голям късмет имате, господин Тевно. Молбата ви е приета. По изключение ще можете дори да посетите капелата още днес.

— Чудесно! Това е много добра новина!

— Моля ви да почакате малко в кафето. Ще дойдат да ви вземат, когато бъде готово. Трябва ни малко време да организираме отварянето на капелата.

След половин час пазач в униформа с бродирани на яката ключовете не свети Петър дойде да ме повика в кафето, разположено над градините на Ватикана. На лицето му се четеше тържествена строгост, която контрастираше с добродушните му черти, стърчащите настрани уши и очевидно хремавия нос. След като учтиво ме помоли да го последвам, той разцепи потока от туристи със същия авторитет като Мойсей, пресичащ Червено море. Покорно следвах ритъма на движението, зададен от този персонаж, достоен за някоя фантастична приказка. Той преброди няколко галерии срещу течението, прескачайки бариерите, които пречат на туристите да се движат обратно на начертаната посока. Докато водачът ми напредваше величествено в залата на географските карти, наблюдавах древните владения на църквата. Най-сетне стигнахме до Сикстинската капела по

едно странично стълбище. Голямата врата, забранена за туристи, бележеше границата на частта от двореца, запазена за понтифекса. След като я преминахме, пресякохме диагонално зала „Режия“. В самия ѝ край стоически ни очакваше един воин от швейцарската гвардия, облечен в костюм на златни и сини райета. Водачът ми кимна с чудноватата си глава за довиждане и напусна залата. Швейцарският гвардеец, който държеше в ръката си огромен ключ, се упъти към дъното на зала „Режия“ и завъртя ръкохватката. Зад отворената врата се намираше най-скритият шедьовър на Микеланджело, който никой посетител на Рим не може да види — капелата „Паолина“.

— Разполагате с час до затварянето на музея — предупреди ме с плътен глас швейцарецът със силен германски акцент. — Ще дойда да ви изведе.

Изпълнен с вълнение и очакване, влязох в залата, докато пазачът заключваше вратата, като шумно раздвижваше старите механизми.

Попаднал изведнъж в полумрак, на очите ми беше нужно известно време, за да започнат да различават архитектурата на параклиса, чийто стил на пръв поглед ми се стори величествен, но изключително маниерен, макар и доста хладен. Гигантски пиластри от жълт мрамор, увенчани с капители от резбован бронз, рамкираха двете огромни фрески на Микеланджело — „Разпъването на кръст на Петър и Павел по пътя за Дамаск“. Микеланджело се е идентифицирал със свети Павел, на когото е дал собствените си черти. Самият аз се чувствах в състояние, близко до светеца — като заслепен и неспособен да се ориентирам в обстановката. Започнах да разглеждам двете произведения, сравнявайки изображенията на фреските с четиристишието на алхимика.

Търсех скрито послание, нещо като ключ. Известно време наблюдавах пропорциите на различните части, но нищо на пръв поглед не съвпаднаше с цифрите, посочени в стихотворението. След това седнах на една от пейките в параклиса и започнах да размишлявам за ключа на тази мистерия. Така, без да си дам сметка, постепенно загубих чувството на контакт с външната среда, когато внезапно лек шум ме накара да подскоча. От страната на олтара на параклиса с леко скърцане се отвори малка врата, зад която се показва свещеник на около шестдесетгодишна възраст с добродушен вид и жизнена осанка. Духовникът беше среден на ръст, по-скоро с издължен силует и

ъгловати черти. Беше облечен в черно расо и носеше червения колан, който определяше статута му на преосвещенство. Забелязах, че носи на шапчицата си аления знак на кардиналското достойнство. С широка усмивка мъжът се запъти към мен и ме заговори на безупречен френски език:

— Добър вечер, синко, доволен съм да се срещна с вас най-сетне.

— Ваше високопреосвещенство, не вярвам да съм имал честта да ви познавам — отговорих с известно учудване.

— Аз съм Карло Ди Сан Джовани. Имаме общ приятел в Париж. Един алхимик.

— Вие познавате Люсиен Совал?

— Той е един от старите ми приятели.

— Той ли ви предупреди за моето идване? Как е могъл да се досети, че ще дойда във Ватикана днес и че ще получа разрешение да посетя този параклис?

— Добре направихте, като се опитахте да влезете в капелата „Паолина“, тя е великолепно изографисана от Микеланджело и представлява последната му творба! Никой турист не може да я разгледа. Като чух името на моя приятел Люсиен, разбрах, че идвате от негово име, и се възползвах от случая, за да ви срещна лично. Всъщност това, което има за разбиране от Микеланджело във Ватикана, не се намира в този таен параклис, а в Сикстинската капела; то е всеобщо известно и е представено пред очите на всички. Както знаете, Исус Христос е казал: „Имат очи и не виждат.“ Така и вие сте изпитали тази зла участ да виждате, без да разбирате. Повечето хора, за съжаление, дори и не търсят. Може би ако желаете, да се опитаме да разберем заедно?

Като изрече това, той се приближи до главната врата на параклиса и почука с два кратки удара. Чу се превъртането на ключ в масивната ключалка и вратата се завъртя около пантите. Прелатът пресече Кралската зала и се упъти към една друга врата. Без да бърза, като че ли разполагаме с цяла вечност, се озовахме в обширното помещение.

Сикстинската капела беше потънала в необикновена и поразяваща тишина. Въпреки че последните посетители бяха излезли, осветителните тела продължаваха да пръскат мека светлина върху фреските. Персонажи, рисувани близо пет века по-рано, ни

наблюдаваха. Тези стъклени и фантастични погледи упражняваха опияняващо въздействие върху скромните ни силуети. Очаквах кардинал Ди Сан Джовани да каже нещо, за да наруши тази тягостна тишина, но той държеше устните си безнадеждно затворени. Дълго стояхме безмълвни. Вместо да се отзове на моите очаквания, той застана в средата на параклиса, под „Сътворението на Адам“, като че потънал в дълбока просъница. Без да зная причината за това затваряне в дълбините на душата, самият аз изпитах дълбоко вълнение. Може би прелатът си даде сметка за душевното въздействие, което упражни върху мен, а може би съжали, че е разкрил чувствата си пред моята особа. Няколко минути по-късно той най-сетне проговори с особения глас, който тъй силно ме изненада в началото поради съчетанието на мек тембър и изключителна прецизност на израза.

— Намираме се в най-красивия храм, сътворен от човека. В сърцето на тази творба е заложена Великата тайна, която обладава човечеството от дълбините на времето. Готови ли сте да я чуете?

— Да — отговорих аз без колебание. — Готов съм.

— Така да бъде.

Кардиналът замълча за миг, като че искаше да си поеме дъх, и очерта дълго кръгово движение с ръка.

— Този параклис е най-неуловимото закодирано послание, което някога е сътворявано от ръката на човек. То е послание на любов и надежда, предназначено да отеква през вековете.

Той направи дълга пауза, сякаш вълнението, което изпитваше, му пречеше да продължи откровението си.

— Микеланджело не само е нарисувал върховна творба; той е провъзгласил по грандиозен начин действителната съдба на човечеството. От дълбока вечност хората се стремят да си възвърнат божествения характер. През целия си живот Микеланджело се е стремил да изрази божественото, което се гнезди в сърцето на всяко човешко същество. Творчеството му добива пълното си значение в този контекст, който за съжаление остава незабелязан от повечето хора. Никога в миналото подобно монументално дело не е било предприемано с такава цел.

Прелатът замълча няколко секунди, като че ли искаше да ми остави време да проникна изцяло в смисъла на думите му.

— Вижте най-известната сцена от Сикстинската капела. Творбата, която наричаме „Сътворението на Адам“, всъщност излъчва съвсем друго послание. В нея Микеланджело изразява дълбокото равенство между човека и Бога.

— Извинете, какво искате да кажете?

— Разбирам вашето учудване, млади приятелю. То е съвсем нормално и разбираемо, особено когато подобни думи излизат от устата на кардинал. Но погледнете още веднъж тази сцена, не виждате ли? Забележете как нежно се докосват пръстите, а те символизират еднаквата природа на човека и Бога.

— Огледало, в което всевишното се отразява само в себе си...

— Точно така, драги Сет.

Стори ми се, че фин и плътен воал се прокъсва пред съзнанието ми, че духът ми се отваря за по-обширно и по-човешко тълкуване на реалността.

— Човекът и Бог са едно и също от веки веков. Никога не е съществувала двойственост в природата им. Пръстите на единия и другия се докосват взаимно. Човек е поначало обожествим. Цялата Сикстинска капела трябва да се тълкува в светлината на това духовно послание. Виждате ли сцената с Адам и Ева? Погледнете как Микеланджело я е представил; няма Бог, има само Адам и Ева от двете страни, които преминават от познанието към непознанието; Адам и Ева, които изпадат от божествен към небожествен статут...

— Невероятно — промълвих, — как всичко става ясно след това обяснение.

Дотогава бях отправял към изкуството един съвсем академичен поглед. Разглеждал съм произведенията на Микеланджело десетки пъти, но едва сега започвах да съзирам целта на този велик творец.

— Никога не е съществувал рай извън нас самите; Адам и Ева са само алегория. Спомнете си Битието: „Те ядоха плода на дървото на познанието на доброто и злото.“ Защото божественото създание е извън категориите, извън доброто и злото... Когато гледаме „Първородния грях“ голяма грешка би било да си въобразяваме, че този епизод е протекъл в далечно и митично минало: грешка, извършена навремето, която трябва да продължаваме да носим навеки. Всъщност, драги Сет, тази сцена протича в настоящия момент. Ние във всеки момент отхапваме от плода на двойствеността...

— Започвам да разбирам. Микеланджело е изобразил една прекрасна алегория на нашето състояние и нашата съдба...

Стихът на алхимика се изпълваше със смисъл:

*Архангел Михаил е сложил пръст
на тайната, на цифра три.
Ако броиш както трябва,
до двацет ще стигнеш непременно.*

Цифрата три, разбира се, е третото пано на свода, сцената на равенството между Човека и Бога, Голямата тайна на човечеството, която най-сетне ще освободи хората.

— Все още не разбирам на какво съответства цифрата двадесет, Ваше високопреосвещенство. Предполагам, че тя се отнася до двадесетте голи тела, нарисувани от Микеланджело. Но какво означават те всъщност?

— Наблюдавайте ги, скъпи Сет, наблюдавайте тези фигури, излъчващи дълбока човещина, седнали на своя пиедестал. Забележете благородството на осанката и телата им. Те са множеството на човеците, чакащо осъществяването на съдбата, проявата на божествената им същност. Що се отнася до тяхната младост, тя символизира вечната свежест на божествената природа, съдържаща се във всеки един от нас.

— Наистина присъствието на тези голи мъже никога не е била разгадавано, особено в католически параклис...

— Обикновено посланието на Микеланджело е било предавано в рамките на каноните на епохата, но понякога великият художник е обичал да поема рискове.

— Доколкото си спомням, присъствието на тези голи тела е предизвикало скандал навремето, нали?

— Много хора са мислили и продължават да мислят, че Микеланджело е изобразил собствените си страсти на свода на Сикстинската капела. Каква грешка! Микеланджело е представил човечеството, очакващо своята съдба.

— Като си помисля само, че „Шифърът на Леонардо“ утвърждава ролята на Мария Магдалина като съпруга на Исус!

— Тази книга разкрива божественото у жената, за да скрие по-добре божественото у хората. Ловка манипулация наистина!

— Започвам да схващам значението на думите на Люсиен Совал...

— Трябва да се знае, че женското начало никога не е било заличавано от църквата, поне в символичен аспект. Богородица представлява архетип на Богинята майка, но освободена от еротична полярност поради девствената ѝ природа. Тази фундаментална същност е приписана на Мария Магдалина. Именно тя със златните си коси и червените си одежди, както я представят средновековните картини, представлява еротичната същност на жената. А евангелията я описват като основен свидетел на Възкресението. Но ако в областта на символиката жената запазва много силна роля, то в сферата на властта, напротив, нещата са твърде различни. Клерикалният мачизъм, особено на западната цивилизация, е поставил жената в съвсем подчинена роля.

— Значи „Шифърът на Леонардо“ в това отношение не греши.

— Не. Но за да скриете истината, вие донякъде сте длъжен да изкажете някои истини...

Той като че ли се поколеба дали да продължи, преди да изрече със същия мек и изразителен глас:

— Другият аспект, който християнството е заличило, е, че Дева Мария е именно майката на Христос, доколкото процесите на духовно преобразяване са свързани със смешението между двата пола. Тези процеси са запазени в рамките на алхимията. Това е принцип, който моят стар приятел Совал ще може по-добре да ви обясни.

— Защо тази тайна е останала скрита толкова дълго време?

— Ако съдбата на човечеството е да бъде обожествено, това означава нарушаване на всички йерархии, както от клерикално, така и от политическо естество. Цялата структура на властта, почиваща в основата си върху Римската империя, постепенно би се сринала. Давате ли си сметка за последствията? Това би означавало отпадане на всички религиозни прегради, край на съюза между Трона и Олтара. Ние всички по природа сме Бог — от краля до просяка, от монаха до неверника, всички, без изключение.

— С други думи, фундаменталният принцип на равенство между хората заплашва позициите на някои от тях?

— Да.

— И именно от това се бои тъй наречената Конгрегация?

— Разбираемо е, че разкриването на подобна тайна, показващо наяве ненарушимото и еднакво достойнство на всеки човек, дори с най-ниско обществено положение, поражда основателно опасение от разтърсване и сиване на всички власти. При това положение кой би продължил да се подчинява на самопровъзгласилите се лидери в политиката и църквата?

— Ясно е, че някои изпитват страх и се чувстват заплашени от подобна перспектива.

— Прав сте. Страх ги е да не рухне цялата постройка на Религията и Властта. Както знаем, всяка власт се основава на идеята за йерархия. Великата тайна ги плаши, защото направо разбива из основи самото понятие за йерархия между хората.

— А къде е мястото на Граала в цялата тази работа?

— Всъщност, млади приятелю, Граалът притежава два аспекта — материален Граал и мистичен Граал. Мистичният Граал е откровението, че всички хора са по природа обожествими. Това послание са се стремили да изразят голям брой творци, особено по времето на Ренесанса. Материалният Граал е конкретната субстанция, позволяваща осъществяване на обожествяването за всички индивиди. Уточнявам, че материалният Граал сам по себе си не носи нищо, а само проявява абсолютния потенциал на човешките същества. И наистина, макар да са по природа богове, хората най-често са заключени в ужасна и разрушителна заблуда.

— Плод на познанието...

— Да, ние постоянно вкусваме от плода на двойствеността.

— Има ли начин да преоткрием загубената от нас божественост?

— Всъщност нашето божествено състояние никога не е било далеч от нас. От край време то се стреми да заеме отново мястото, което никога не е губило.

— Достатъчно е обаче да видим какво става около нас...

— Да, разбира се. Прав сте. От гледна точка на външното проявление е необходимо да изминем дълъг път, за да преоткрием истинската си природа. Това е въпрос на доброволно наложена дисциплина, която изглежда трудно осъществима за повечето хора. А универсалният Граал е посланието, според което всеки човек

притежава тази божествена природа. Същевременно се стремим да осигурим материалния Граал, за да може колкото се може повече хора да постигнат конкретно абсолютното щастие. Важно е да правим разлика между двете неща — Спасението и Осъществяването. Осъществяването съответства на пълно преобразяване на индивида, от същото естество като постигнатото от Исус. Спасението съответства на преобразяване, което има за носител материална субстанция. Целта на Пасьорите е едновременно да разпространяват знанието за мистичния Граал и да дават на хората материалния Граал.

— Какво представлява материалният Граал при това положение?

— Материална субстанция, както ви казах, и метод за нейното използване — нещо като универсална алхимия, достъпна за всички или поне за повечето хора.

Кардинал Ди Сан Джовани прекъсна рязко своите обяснения. Направи ми знак да го последвам и се упъти към скрита врата под трибуната за хористите на Сикстинската капела. Тесен коридор, чиито амбразури позволяваха периодично мимолетен поглед към двора на средновековния палат, ни доведе до стълбище, по което се изкачихме до втория етаж.

Без да спира бавния си ход, кардиналът продължи да говори:

— Както знаете, Ренесансът е преоткриване на философските принципи на античността. Той е фантастичен период, даващ многобройни възможности. Но малцина са запознати със същинския му генезис. За това е нужно да се върнем във времето с няколко века назад...

След като намести ръкавите на расото си, кардиналът се позакашля, като да прочисти гласните си струни, и продължи:

— Във Флоренция през последното десетилетие на XV век група творци са се постарали да създадат нови изразни форми, да въведат нов подход и нови техники в изкуството. Между тях са най-големите художници — Леонардо да Винчи, Рафаело и Микеланджело Буонароти. Тяхното дело по същество е революционно, целта е да се постави отново човекът в центъра на космоса.

— Така започна най-славният период в изкуството, нали?

— Участниците в това дело, обединени в общество, което понякога назоваваме „Флорентинска школа“, споделят еднакви ценности, основани на философията на неоплатонизма; всеки от тях се

стреми да изрази по свой начин божествеността на човека. Вие вече се запознахте изцяло с делото на Микеланджело. Леонардо да Винчи се опита многократно да го изрази в своето изкуство — един от примерите, разбира се, е Витрувианският човек — фигура на човешкото съвършенство, символизирано от кръга, в който се вписва.

— Дан Браун я споменава в „Шифърът на Леонардо“, нали?

— Но пак без да споменава истинското значение на тази рисунка. „Шифърът на Леонардо“, както вече знаете, е средство за прикриване на Голямата тайна под отломки от псевдоразкрития.

След като прекосихме малък бароков параклис и още едно помещение — прекомерно тъмно, за да мога да идентифицирам фреските, които го украсяваха, — навлязохме в зала, която незабавно разпознах, понеже я бях посетил по време на многобройните ми посещения в Рим — „Сигнатурата“, една от тъй наречените станции, живописвани от Рафаело. Тя отначало е била предназначена за работен кабинет и библиотека на Юлий II — папата завоевател, привлякъл голям брой художници в Рим. От едната ѝ страна е изобразена Атинската школа — тази митична асамблея на всички философски направления, събрани около Аристотел и Платон, а от другата — Откровение за истината с централната фигура на Христос, заобиколен от ерудити, светци и богослови. След като ми предостави време да почувствам атмосферата в творбата на Рафаело, кардиналът продължи невероятната история на създаването ѝ:

— Това произведение е нещо като „манифест“ на идеите на неоплатонизма според Рафаело. Знаете вероятно, че неоплатонизмът, който представлява мистиката на античността, е свързан с алхимията. Това най-ясно личи в произведенията на Ямблих, един от най-големите философи неоплатоници. Не напразно Козимо де Медичи заповядал неговият „Корпус Херметикум“ да бъде преведен преди произведенията на Платон. Тук, в „Сигнатурата“, Поезията е въздигната в ранг на висша мисловна категория, а Справедливостта, както учи Платон, заема най-високото място в моралната йерархия. Доминиращата тема на цикъла е идеята за Истината, Доброто и Прекрасното. Истината под двата ѝ аспекта — откровена истина и рационална истина във философията. Доброто в Благочестието и в Правото. А Прекрасното, представлявано от Поезията. Не изпитвате ли чувството, че тази зала изразява дълбоката структура на Космоса?

— Тази зала ми напомня за изображението на мандалата, което намираме в азиатските религии.

— Азия наистина ни предоставя подходящ термин за това, но самият принцип никога не ни е бил чужд. Спомнете си розетките от витражите или лабиринтите на нашите катедрали. Подобна символика съществува и във великолепните арабески на мюсюлманското изкуство.

Свещеникът се завъртя в кръг, като че искаше да обхване с един поглед цялостния декор на Рафаело.

— Фигурите, украсяващи стените, не са абстрактни образи, а бележити дейци и исторически личности от XVI век, които едновременно с алегоричната роля, която им присъжда авторът, са грижливо индивидуализирани във физиономията и поведението. Чрез това Рафаело иска да ни накара да осъзнаем безграничната стойност на всеки индивид; големите дейци на Ренесанса са тук само наши представители. Със своя пример те ни показват за каква божествена висота може да претендира човешката душа, когато потенциалът ѝ започне да се изявява с пълна сила. Тези творци са били наричани божественият Рафаело, божественият Леонардо, божественият Микеланджело... Народът е намерил точната дума, за да изрази своята почит към тях!

Докато говореше, все повече долавях одухотвореността и откритостта, които излъчваше. Тези качества отначало не ми бяха направили впечатление, вероятно защото бях изцяло погълнат от осанката и достойнството му. С широк замах на ръката кардиналът насочи вниманието ми към купола.

— Вижте сега тези четири малки сцени на свода — продължи той. — Те изразяват съответствието между четирите стихии, като съчетават Справедливостта със Земята, Философията с Водата, Поезията с Въздуха и накрая Богословието с Огъня. Тези съответствия изразяват основен принцип — процесът на преобразяване предизвиква промени както в тялото, така и в духа на човека и оформя една божествена цялост. Всяка от материалните сили, които съставляват нашето тяло и нашата вселена, е сублимирана в една от Благодетелите, които формират Мъдростта...

След като каза това, моят учител се завъртя бавно в кръг, обърна се към фреската, изобразяваща Атинската школа, и ми направи знак да

се приближа.

— Вижте как Платон сочи с пръста си небето. В неговия жест се заключава самата есенция на философската доктрина по типичния метод на Рафаело, който успява да конкретизира най-сложните идеи чрез най-прости жестове.

Цялата поредица от образи и символи изразяваше идеята за хармония по начин, който до този момент не бях срещал никъде другаде. Забелязах например, че всички тези философи са разположени на една и съща въображаема плоскост на равенство. Главите им описваха нещо като хоризонтала, която преминава през цялата картина, в чийто център се намира пръстът на Платон, насочен по посока на откритото небе.

— Макар че във Ватикана има бюстове на Платон, отличаващи се с голяма външна прилика — продължи той тихо, — Рафаело е настоял да го представи с чертите на Леонардо да Винчи. По този начин е изразил почитта си към доминиращата роля, която Леонардо е играл навремето между Пасъорите.

Кардиналът изглеждаше изцяло потопен в своите размишления, като че изследваше най-дълбоките пластове на съзнанието си. Той не се стараеше да прикрие вълнението си, в което съзрях допълнителен знак за искреността на душата му.

— А в крайната лява част на композицията — добави той най-сетне — не разпознавате ли Птолемей с двете сфери — небесната и земната, представляващи херметичните науки, свързани с преобразяването? Вие сте се свързали с моя приятел Совал чрез малка парижка книжарница, но знаете ли какво означава „Изумрудена маса“? Това е алхимичен текст, който е част от „Корпус Херметикум“. В него се казва, че „Това, което е горе, е като това, което е долу“ или, ако предпочитате да го изразя с модерни слова, микрокосмосът се отразява в макрокосмоса. Именно това изразяват двете сфери на Птолемей — те показват в по-широк аспект съответствието между човешкото и божественото.

Продължавайки да съзерцава фреските, той прошепна:

— Съществуват толкова различни начини да се разглеждат нещата.

Бях направо изумен от широтата на значенията, които ми разкриваше кардинал Карло Ди Сан Джовани.

— Не разполагаме с много време, млади приятелю. Следвайте ме, ако обичате.

Прекосявайки набързо другите станции, кардиналът се запъти към вита стълба, по която се спуснахме към апартаментите „Борджа“ на долния етаж. Това е странно място, където с малко въображение още може да се дочуе шепотът на жертвите на Родриго Борджа — папа Александър VI. Тук именно бащата на Лукреция и Чезаре Борджа е изживял последните си мигове, отровен от виното, което предназначил за друг.

— Вие познавате тези апартаменти, предполагам?

— Наистина, толкова съм бродил из Ватикана.

— Доведох ви тук, защото това място с мрачните си истории за интриги и власт символизира обратната страна на тайната, която ви разкрих днес. Трябва да знаете, че в църквата днес съществуват две традиции — църквата на Петър и църквата на Йоан. Тази на Петър е унаследила от Константин Велики насам структурата на Римската империя и е в полза на Реда, Догмата, Йерархията. Църквата на Йоан от своя страна представлява езотеричните и секретни аспекти на Учението; всички онези специфични методи, позволяващи осъществяването на божествените помисли у всеки един от нас. Нейните членове са Пасьори на истината, подобно на някои големи творци или алхимици. Но повечето Пасьори, подобно на приятеля ми Люсиен, не принадлежат към никоя църква.

— Вие сте начело на църквата на Йоан, нали?

Кардиналът кимна в знак на съгласие. След известно мълчание той продължи с мекия си глас:

— Но не се заблуждавайте — Пасьорите не са организация, както впрочем и самата църква на Йоан. Това е мрежа от привърженици, нещо подобно на това, което наблюдаваме в света на алхимиците. Ние само предаваме свидетелството, нищо повече. Не желаем да компрометираме делото си с политически маневри или конфронтация. Ето защо ние не се опитахме да попречим на разпространението на „Шифърът на Леонардо“. В самата, общо взето, пирамидална структура на църквата има свещеници, които се опитват да предават пламъка на истината. Ние смятаме, че самостоятелно действащите Пасьори са по-неуязвими от една организация, която лесно може да бъде разбита. Мислим също, че създаването на

организация предполага рано или късно появата на йерархия или власт, което противоречи на пълното освобождаване на човечеството.

— Това не е лишено от смисъл — добавих аз. — Моделът на организацията има собствена логика. Дори в служба на голям идеал всяка асоциация накрая се превръща в институция.

Колкото повече напредваше в разкритията си, толкова говорът му ставаше по-бавен.

— Освен това съществува църквата на Петър, която възплътява институцията, доктрината и най-вече скованите догми. Нейните привърженици се противопоставят на разпространяването на посланието за божественост на човека, тъй като то застрашава позицията им на посредници. Цялата история на християнството може да бъде обяснена като дълго махаловидно движение между тези два полюса. В някои моменти членове или симпатизанти на църквата на Йоан разполагат с известно влияние — такъв е случаят по време на Ренесанса. Друг път и най-често лостове на властта се контролират от привърженици на църквата на Петър и това води до катастрофи като кръстоносните походи, инквизицията, процесите срещу еретиците и кладите...

— Делата на Сивата конгрегация...

— Да.

— Все така активни ли са нейните членове?

— О, да, но не по същия начин. Те не притежават изцяло властта, както е било по-рано. След смъртта на Джордано Бруно през 1600 г. — философът и алхимик, изгорен на клада на „Кампо дей Фиори“ в Рим, — те не са извършвали физическо насилие. Тяхната дейност, било чрез Свещения офис (бившата инквизиция) или чрез други по-секретни канали, се развива в друга област — манипулацията на човешкото съзнание чрез медиите и големите издателски холдинги... Романът на Дан Браун „Шифърът на Леонардо“ е изкусно подготвен шедевър на дезинформацията; той показва на какво е все още способна Сивата конгрегация. По много ловък начин тази книга насочва тежки подозрения върху Опус Деи. Според сведенията, с които разполагам, това е маневра, предназначена да дестабилизира конкурентно течение сред консервативната част от църквата, като същевременно образува димна завеса, за да прикрие по-добре сплетните на Сивата конгрегация. Но не се заблуждавайте, членовете на Сивата конгрегация

понякога също са добродушни хора, но ограничени, склонни към равенство на ниско равнище, патерналистично настроени, убедени, че трябва да се закрилят „обикновените“ хора, неспособни да се издигнат на висотата на собствената си природа. Те се боят от всеобщо разстройство на обществото, в случай че всеки осъзнае истинското си достойнство. Но има и много по-опасни от тях...

— По-опасни? Какво искате да кажете?

Кардиналът отвори един от прозорците и погледна навън; небето се обагри в мораво и с падането на нощта градът добиваше мрачен оттенък. Ватиканският дворец пулсираше от хиляди шепоти, а лек бриз, наситен с мирис на бор и портокалов цвят, се разливаше в стаята.

— Вижте какво, човек не може да се обожестви, ако не е божествен по самата си природа. Тази сила е потенциал и като всеки потенциал може да се реализира по различни начини — било по бляскав начин, и тогава човек изразява пълния си потенциал, било на ниско равнище, като средство за придобиване на отровните плодове на властта. Методите, свързани с мрачната страна на този потенциал, за съжаление са по-лесни за овладяване, тъй като не изискват продължителна етична подготовка. За сметка на това бляскавата същност на божествената природа е невъзможно да бъде постигната, без предварително да си изпълнен с доброта. Злото е заплашително защото е лесно осъществимо и всеки може да му се поддаде; резултатите, макар отрицателни и разлагащи, се получават и изразяват по-лесно. Нещата са съвсем логични: след като всички хора имат една и съща природа, те разполагат със същата енергия или сила. Последната може да бъде използвана в положителен или отрицателен аспект. Един отрицателно настроен човек, в случай че съумее да разполага с инструмент на властта, свързан с тази сила, би придобил пряк достъп до неосъзнатото у хората. С помощта на този инструмент същият би развил необикновена харизма, която ще му позволи да повлече след себе си тълпите, за да добие абсолютна власт. Това отново ни навежда на мисълта за материалния Граал, който, както вече знаете, е физическа субстанция, улесняваща преобразяването на човека съобразно същинската му природа. Граалът е най-мощният инструмент на властта, съществувал някога на земята. Той притежава свойството да ускори значително преобразяването на хората, но ако се

случи да попадне в лоши ръце, той би бил източник на невъобразими нещастия и разрушения.

— Къде се намира той в момента?

— Ние не знаем. Пасьорите търсят Граала за благото на всички, тъй като методът на преобразяване въз основа на личните качества изисква големи усилия.

— А Сивата конгрегация?

— Тя иска да го открие, за да го унищожи напълно и установи окончателно своето влияние. Но не само тя го търси. Ордена на първенството се стреми да сложи ръка върху Граала, за да го ползва като инструмент на властта за покоряване на хората.

Спомних си за Вагнеровия герой Алберих в „Рейнското злато“, който се отказва от любовта, за да придобие пръстена — носител на абсолютната власт. Същата тема е развита във филма „Властелинът на пръстените“. Навсякъде в модерната ни култура се възпроизвежда античната легенда за инструмента на властта.

— Какво представлява Ордена на първенството?

— Организация с изключително отрицателни мотивации, прикрита в структурите на правителствата и църквите, готова на всичко, за да придобие власт над хората, по-специално чрез инструменти на властта като Граала. Търсете я винаги там, където се пролива много кръв и цари нещастieto.

Кардиналът затвори двете крила на прозореца и машинално поглади с ръка пурпурния си колан. След което каза:

— Елате, млади приятелю.

Пристъпвайки с тихи и бързи стъпки през апартаментите на Борджа, кардинал Ди Сан Джовани премина през една галерия лапидариум, откъдето влезе в апостолическата библиотека. Вероятно разполагаше с шперц, позволяващ му да отключва всички врати на Ватикана.

Вратите се отваряха една след друга, най-сетне влязохме в неголяма зала, чудесно украсена с фрески от XVI век. В стъклени витрини с месингови рамки бяха изложени прекрасно илюстрирани старопечатни библии. До тях лежеше по-скромна книга, прост папирусов свитък със старинен вид, върху който бяха подредени гръцки букви с неравен шрифт. Кардиналът се обърна към мен и каза:

— Това е „Кодекс Ватиканус“ — най-старият ръкопис на Новия завет. Датира от IV век след Христа.

Със светещи очи кардиналът отвори витрината с уверен и точен жест. След това прелисти страниците на кодекса до определен пасаж. Превеждайки направо от гръцки, той ми прочете последователно откъсите от четирите евангелия, отнасящи се до появите на Христос след разпъването му на кръста, както и пасаж, разказващи за преображението му:

— Чуйте Матей 17-2: „и се преобрази пред тях: и лицето Му светна като слънце, а дрехите Му станаха бели като светлина.“ Разбирате ли какво означава това? Този пасаж означава, че за Христос не е било необходимо да умре, за да се покаже под сияйната си форма. А сега Лука 24, известният пасаж с учениците в Емаус. Те делят трапезата си с Исус, без да го познаят. „И когато Той седеше с тях на трапезата, взе хляба, благослови, преломи и им подаваше; тогава им се отвориха очите, и те Го познаха; ала той стана невидим за тях.“

— Какъв е смисълът на този откъс според вас?

— За да го разберем, трябва да си спомним за понятието Граал, което означава от мистична гледна точка възможността за божествено преобразяване, т.е. за придобиване на състояние на съвършена любов и щастие. Това преобразяване често се съпътства от излъчване на светлина. В християнски контекст това наричаме Възкресение. Всъщност това състояние не е нито повече, нито по-малко от връщане на човека към истинската му природа. Това е процесът, през който Исус Христос е преминал при смъртта си и който всички хора могат също да постигнат.

— Искате да кажете, че възкресението на Христос и неговото сияйно преображение са примери на процес, който всеки от нас може да постигне.

— Точно така.

След кратко мълчание той продължи:

— Сияйната форма, изглежда, се променя в зависимост от неговите събеседници, които могат да го познаят само въз основа на някои белези. Най-прекрасният пасаж е, разбира се, Йоан 20. „А Мария Магдалина стоеше при гроба отвън и плачеше... Исус ѝ казва: жено! защо плачеш? кого търсиш? Тя, мислейки, че е градинарят, казва Му: господине, ако си Го изнесъл, кажи ми... Исус ѝ казва: Марийо! Тя

се обърна и Му рече: «Равуни!», което значи: учителю. Исус ѝ казва: не се допирай до Мене, защото още не съм възлязъл при Отца Си...“ Разбирате ли, драги Сет? Това, изглежда, показва, че пълното преобразяване на тялото в светлина изисква известно време и че цитираният епизод протича преди пълното преобразяване. Вие, който сте блестящ студент по история па изкуството, несъмнено знаете многобройни примери на живописни платна, изобразяващи тази сцена, която наричаме *Noli me tangere*, „Не ме докосвай...“.

— Никога не съм разглеждал Евангелията от тази гледна точка.

— Съществуват толкова много слухове около апокрифни евангелия, но за този, който умее да вижда, и в „официалните“ евангелия има достатъчно скрит смисъл. Това, което нашите приятели от Сивата конгрегация старателно се опитват да заглушат, е, че този процес не засяга само един палестински евреин, живял в I век, колкото и да е забележителен неговият пример, а представлява потенциална съдба за всеки човек, бил той християнин или не.

Той внимателно затвори „Кодекс Ватиканус“ и запази краткотрайно мълчание, като че ли се молеше за цялото човечество. Бях изумен от доверието, което ми оказваше този човек. С такава непосредственост ми изложи необикновеното си послание. В основата на това вероятно беше Люсиен Совал.

Няколко въпроса продължаваха да занимават съзнанието ми и исках да получа допълнителни пояснения, преди да настъпи времето за раздяла.

— Споменахте, че не знаете къде се намира материалният Граал, — попитах, — но досега не ми казахте и какво представлява той.

— Наистина. Но това е знание, което ще трябва да придобиете самостоятелно.

— Отговорът се намира в книгата на Джорджо Вазари, нали?

— Така е.

— Следователно съществува още един екземпляр.

— Въпреки усилията си Конгрегацията още не е успяла да присвои всички екземпляри, за да ги унищожи. Все още остава един ръкопис, скрит на сигурно място. Но само достойните имат достъп до него.

— Как да се покажа достоен? Готов съм да се подложа на изпитание.

— Вие вече сте подложен на изпитание от известно време насам — отговори той с мек глас. — Но за да откриете ръкописа на Вазари, ще се наложи да дешифрирате едно последно послание.

— Може ли да се обърна за помощ към моя брат? Той е благороден човек, който по свой начин търси истината.

— Ние нямаме какво да крием, казах ви. Целта на Пасьорите е да позволят и на най-обикновените хора да си възвърнат наследството на първичната им природа.

Духовникът извади от дългото си расо плик, запечатан с восъчен печат, и ми го подаде. С леко трепереща ръка го поех и го сложих внимателно в джоба на самото си.

Когато вдигнах глава, забелязах, че кардинал Карло Ди Сан Джовани ме гледа внимателно, сякаш очаква да види знак на съгласие от моя страна. Кимнах с глава. Тънка усмивка се появи на устните му. Той ме удостои с лек поклон, като че искаше да ме покани да продължа пътя, очертан от тъй многобройните му и бележити предшественици.

Почувствах се окрилен от оказаната ми голяма чест да участвам в тази безпримерна духовна мисия. Най-силно бях развълнуван от саможертвата и човеколюбието на Пасьорите по време на вековната им борба. Велики творци като Леонардо да Винчи, Рафаело или Микеланджело са съхранили посланието за божествения характер на човека и са го вплели в самата тъкан на произведенията си. През цялото това време в самата църква достойни хора са поддържали дискретно, но мощно пламъка на позабравения идеал на човечеството. Невероятната преданост на тези хора през вековете заслужава уважение и възхищение.

Кардиналът наруши мълчанието, в което ме бяха потопили моите размишления.

— Възможно е много очи да ни гледат. Не тук, зад стените на тези зали, но Ватиканът е място, където всички наблюдават всички. При все това най-много рискуваш да бъдеш видян, когато се опитваш да се криеш, ето защо, сине мой, ще ви изведа от Ватиканския дворец през главната врата.

Като изрече това, той ме поведе през лапидариума, водещ до онази част от двореца, която понастоящем обитава папата. Слязохме по стълбището, построено по времето на Григорий XIII, и със спокоен ход стигнахме до двора „Свети Дамазий“.

— Ето че стигнахме до края на пътя, който трябваше да изминем заедно, сине мой. Вие търпеливо изслушахте обясненията, които ви дадох, и не се съмнявам, че разбирате важността и значението им за цялото човечество. Нищо друго на тази земя няма по-голяма стойност. Вселената е капчица роса на ръба на кофа в слънчева утрин. Нищо не трае дълго на фона на божествената безкрайност. Ето защо никога не трябва да градите вашето съществуване върху химери. Опитвайте се да не излизате от пътя на доброто и се старайте да си възвърнете божественото състояние. Нищо друго не е от съществено значение.

— Ще се опитам да се покажа достоен за всичките прекрасни неща, които споделихте с мен днес, и за мисията, която от сега става и моя.

— Вървете с мир, млади приятелю.

Духовникът отвори една последна врата и ме повери на един швейцарски гвардеец. През дълга галерия последният ме заведе до Портоне ди Бронзо — официалния вход на папския дворец. Швейцарските гвардейци вдигнаха алебардите си и след миг се озовах на почти безлюдния площад „Свети Петър“, докато над нощния Рим се издигаше половин луна.

На това странно и призрачно осветление потеглих към Флоренция по магистрала А 1, пресичаща Умбрия. Малко преди полунощ стигнах до Сетиняно и вила „И Тати“. Италианският пазач, макар леко изненадан от късното ми завръщане, ме пусна да паркирам колата си. След като оставих багажа си в стаята, слязох на партера на вилата. Къщата беше безлюдна. През големите прозорци на трапезарията луната рисуваше млечнобели полета на покрития с плочки под. Навън в нощта се очертаваха чудноватите форми на подкастрените чемшири и някои самотни тисови дървета. Платното на Сасета се изправяше пред мен, величествено и сияйно. Застинах в продължително съзерцание пред него. Атмосферата, която то излъчваше, се смесваше със спомена от този чуден ден. Най-последно разбрах какво напразно се стараеше да ми предаде Сюзън Кънингам два месеца по-рано на същото място.

Картината изпълваше цялото ми зрително поле; в центъра — свети Франциск Асизки, с радушно и спокойно лице, прав, е разтворил широко ръце, като че иска да прегърне всички човешки същества. Всяка от дланите му носи кървавия белег на стигматите, които го

отъждествяват с образа на Христос. Около него се разпростира огнено сияние, подобно на изобразеното в портретите на Исус, изографисани на фронтоните на романските катедрали. Това още повече засилват странната прилика с Витрувианския човек на Лео-нардо. При още по-задълбочено разглеждане разбрах защо Сивата конгрегация толкова усилено се старее да го унищожи: мандорлата, този ореол, обгръщаш тялото, е символ на божествеността. В класическите християнски изображения тя е запазена изключително за Христос или Богородица. Фигурата на свети Франциск, протегнал ръцете си на кръст, в центъра на златисто и лазурно сияние, изразява природното свойство на човека и представлява богохулно от гледна точка на Сивата конгрегация твърдение, че той е достигнал до пълното си осъществяване, подобно на един друг Христос.

Бях едновременно поразен и притеснен от всички тези открития. Невъзможно ми беше да разбера дали не се въвличам в някакъв налудничав средновековен спор или се впускам в приключение, което ще промени по-нататъшната ми съдба. Ръката ми се опря на джоба на сако и през плата на дрехата опипах писмото на кардинала. Извадих го, разгледах за малко плика и счупих печата.

Ето текста, който открих:

JNEDUTSFOLNSNRFONDUVNLTRNINPDRFS
DUSFLFSTRNMRFNLTTUJNTRMUWNSSDLSCDUT

N

IDLSJNTRNSWFNUYTNKPJNJNRDPDVNOFT
IUSMKKNTIUKMLTFJWMJNWNRSJDVMTN

Флоренция, 17 юли

Беше изминала повече от седмица от продължителния ми разговор с кардинал Ди Сан Джовани в кулоарите на Ватикана. Въпреки че желаех да продължа издирването на творбата на Вазари и, по възможност, Граала, наложи се да остана във Флоренция за две седмици. Трябваше да демонстрирам присъствието си в „И Тати“ поне

за няколко вечери между студентите и професорите и да покажа, че не съм съвсем изчезнал от университетския пейзаж. За да оправдая неколkokратните си отсъствия, се позовах на нуждата да открия рядък ръкопис, свързан с Леонардо да Винчи, което поне отчасти отговаряше на истината. В същото време прекарвах свободното си време в опити да дешифрирам писмото на кардинала, но без никакъв успех. Като минавах през библиотеката, попитах дали някой знае нещо за Съзън Кънингам, но ми отговориха, че не била минавала от седмици. Вероятно била на остров Иския, където имала къща, или в Съединените щати.

Един от положителните резултати от срещата ми с кардинал Ди Сан Джовани беше обхваналото ме пълно душевно спокойствие. Фактът, че съм разкрил част от Голямата тайна, ми доставяше голяма радост, а малките грижи на ежедневието като че преставаха да ме вълнуват. Бях щастлив от това ново разположение на духа, което ме правеше фактически по-търпелив и отворен към другите. Освен това прекарвах дълги часове в разходка между Сетиняно и Фиезоле, в сянката на кипарисите и маслиновите горички. Осезателно почувствах до каква степен тосканската природа с нейните синкави долчинки и изпъстрените с кипариси пейзажи предразполага към съзерцание.

Не бях изгубил надежда да открия следите на последния ръкопис на „Леонардо и алхимията“, достъпът до който щеше да ми осигури разчитането на посланието. Колкото повече се замислях по въпроса, толкова повече се убеждавах, че решението може да се намира само в Париж. Твърде много улики, твърде много нишки водеха към това място и към абатството „Сен Дьони“. Освен това помощта на Юго няма да ми е в повече при дешифрирането на бележката на кардинала. А и първата загадка на Люсиен Совал сигурно имаше някакво основание и не биваше да бъде пренебрегвана. Приближаваше лятната ваканция и повечето професори и студенти щяха да се завърнат в Съединените щати, за да прекарат няколко седмици със семействата си преди новата учебна година. Взех решение да се завърна в Париж през лятото.

---

[1] Италиански математик, въвел арабските цифри. Серията, носеща неговото име, е поредица от числа, всяко от които е равно на сбора от двете предшестващи. — Бел.прев. ↑

IV. ПАРИЖ

Париж, 4 август

Сена, подобна на сребриста змия, се прокрадва между монументалните фасади на кейовете, отразявайки светлото небе, осеяно с бели облаци. Лек бриз, подухващ от изток, носи жадувана свежест в този слънчев и лъчезарен ден. От последния етаж на магазина „Самаритен“ се открива невероятен изглед към града. Всички паметници изглеждат едновременно близки и далечни, с подчертан от косата слънчева светлина релеф. Над многобройните сивкави покриви се подават тук и там патинираните зеленикави куполи на някоя църква, театър или дворец... Облегнал лакът на перилата, пиех кафето си, наслаждавайки се на прекрасната гледка. Юго се появи сред глъчта на туристите и редките редовни посетители на терасата. Все така снажен и усмихнат, той ме сграбчи в мощните си ръце и ми пожела добре дошъл. Бях пристигнал в Париж предния ден, а той беше прекъснал почивката си в Нормандия, специално за да дойде да ме види.

— Как си, Сет? — попита той с весела нотка в гласа. — Още ли дириш своя ръкопис?

Поклебах се дали да споделя с него, но накрая се реших да му разкрия най-важното от последните събития. Признавам, че тръпнех в очакване да разбере как ще реагира на невероятната перспектива, очертана от кардинал Ди Сан Джовани, но за голямо мое учудване Юго прояви силен интерес към моя разказ. След няколко допълнителни разяснения му показах писмото, съдържащо шифрованото послание на кардинала.

JNEDUTSFOLNSNRFFONDUVNLTRNINPDRFS
DUSFLFSTRNMRFNLTTUJNTRMUWNSSDLSCDUTN
IDLSJNTRNSWFNUYTNKPJNJNRDPDVNOFT
IUSMKKNTIUKMLTFJWMJNWNRSJDVMTN

Юго пое писмото и го разгледа внимателно.

— Не ми се вярва да е шифърът на Цезар. Би било много елементарно, но нищо не ни коства да опитаме.

— Какво е шифърът на Цезар?

— Просто разместване на буквите на определен интервал по азбучния ред. Например ако решим да ги издърпаме с пет букви назад, то А ще стане F, В ще стане G и т.н. Думата Cesar ще се изпише... чакай да помисля малко: NIXFW. Сюетоне говори за това в своя труд „Жизнеописание на дванадесетте Цезари“, който ти вероятно познаваш, нали си историк и живееш в Италия!

— Добре знаеш, че тези истории за тайнопис никога не са представлявали интерес за мен.

— Винаги си презирал играта „Скребл“ и кръстословиците! Спомням си как те биех. Накрая дори отказваше да играеш.

Повдигнах рамене в знак на безразличие към напомнянето на този неприятен и унизителен епизод.

— Жалко! — продължи Юго още по-възбудено.

— Защо?

— Защото понякога може да послужи — каза той с усмивка.

— Имаш ли идея как да дешифрираме това послание?

— Важното е да се знае, че всеки шифър е съставен от два елемента — алгоритъм и ключ. В цезаровия шифър например алгоритъмът е принципът на преместване на буквите с определен брой позиции назад по азбучния ред. Ключът е броят на позициите; при моя случай — цифрата 5.

— Ти мислиш, че писмото не е шифровано по този начин?

— Не, защото цезаровият шифър има ограничен брой ключове — само толкова, колкото е броят на буквите от азбуката. Дешифрирането е много лесно.

— Явно си съвсем наясно по въпроса!

— Чел съм изследвания за различните шифри навремето, не си спомням точно, но можем да опитаме заедно, ако искаш. Днес съществуват шифри, които не се поддават на дешифриране, но при тях са необходими компютри. Трудно ми е да повярвам, че твоята загадка, датираща от паметивека, е зашифрована по такъв способ. Поне така се надявам.

Юго откъсна два листа от своя бележник. Разпределихме буквите от азбуката между двамата и започнахме да опитваме разместването на позициите. След като изчерпахме всички възможности, установихме, че кардиналът не ни беше улеснил задачата. Независимо от това бях убеден, че важното за него в случая е било да провери доколко съм мотивиран. Ако наистина е искал трайно да зашифрова текста, никога не бихме се добрали до смисъла на написаното.

— Възможно е да се касае за заместващ шифър, но с по-общо разбъркване на буквите — предположи Юго. — В този случай една буква се заменя с друга по съвсем случаен критерий. Това позволява много по-голям брой различни ключове.

— Колко според теб?

— Няколко милиона милиарди милиарди.

— Боже мой!

— Приблизително времето, необходимо за изпразване на всички земни океани с помощта на лабораторен капкомер.

— Ясно.

— Проблемът в този случай е, че текстът е изключително труден за дешифриране и от самия получател, за когото е предназначен. Ето защо обикновено се ползва ключова дума или ключово изречение, което показва реда на заместването. Този метод, разбира се, значително намалява броя на възможните ключове и опростява дешифрирането, но предимството му е, че позволява лесно запаметяване на ключовата дума. Например ако вземем думата КАРДИНАЛ, премахваме дублиращата се буква А и получаваме КАРДИНЛ. Слагаме тази дума в началото на закодираната азбука, след което продължаваме до края на азбуката и почваме от началото, прескачайки вече използваните букви. В дадения пример ще се получи:

Нормална азбука	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z
Кодирана азбука	C	A	R	D	I	N	L	M	O	P	Q	S	T	U	V	W	X	Y	Z	B	E	F	G	H	J	K

— Думата Цезар се изписва кодирано RIZCY. Този шифър е едновременно прост за употреба и изключително ефикасен — заключи Юго с гордостта на учен, демонстрирал правотата на своето откритие.

— При това положение, как мислиш, че бих могъл да дешифрирам писмото на кардинала?

— Трябва да се опитаме с помощта на анализа на честотата.

— Изразявай се по-ясно! Нищо не разбирам.

— Доста е просто, поне по принцип. Опитваш се да анализираш най-често срещаните букви в кодирания текст и ги заместваш с най-често срещаните букви в съответния език. Обикновено резултатът е добър. Ако те интересува, мога да ти предоставя няколко справочника по методика на дешифрирането. След като ги изучиш, ще ти трябва доста търпение, интуиция и късмет. Но никога не забравяй, че важното е да разбереш ключовата дума, която ще ти позволи да разчетеш текста изцяло.

По-късно, в апартамента на улица „Монтан Сент Женвиев“, с Юго се настанихме в хола, снабдени със справочници по дешифриране и хартия за писане.

— Първата фаза за разчитане на текст с помощта на анализа на честотата, ми обясни Юго, е да се установи на какъв език е написан. Понеже разговорът с кардинала протече на френски език, предположих с голяма доза вероятност, че и текстът е на същия език. В една от книгите на Юго съществуваше таблица за честотата на буквите, използвани в обикновени текстове на френски език.

**Честота на използване на
буквите във френски текст**

A: 9,42%	J: 0,9%	S: 7,90%
B: 1,02%	K: +/-0	T: 7,26%

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z
				N																					

След малко с голяма гордост установих, че на три места в текста има повторение на една и съща буква.

— Бързо схващаш — възкликна Юго. — Това веднага ще ни послужи. Нека удебелим тези двойни букви в кодиранния текст:

JeEDUTSFOLeSeRFOeDUVeLTRelePDRFS
DUSFLFSTReMRFeLTTUJeTRMUWeSSDLSCDUTe
IDLSJeTReSWFeUYTeKPJeJeRDPDVeOFT
IUSMKKKeTIUKMLTFJWMJeWeRSJDVMTe

След буквата N най-често срещаните букви в кодиранния текст са T (13 пъти), S (12 пъти) и D (10 пъти). В нашата таблица на честотите най-често срещаната буква във френския език след „e“ е „a“. Но да се заместят с „a“ буквите T или S в шифрования текст би означавало да се получи съчетание от две поредни гласни „a“, което във френски език е изключено, освен ако са долепени две думи, от които едната завършва, а другата започва с „a“. Най-подходящо е да се замени с „a“ буквата D от шифрования текст. При такава замяна краят на третия ред от посланието ще се получи JeJeRaPaVe, което прилича на нормалното редуване на гласните във френския език.

— Нека се върнем сега към твоята идея за двойните букви — каза Юго. — Кой от тях съществуват на френски език?

— „ss“, „mm“, „nn“ и „tt“, струва ми се.

— Има също „ll“.

— Нека опитаме всички възможни комбинации.

Много бързо покрихме голямата салонна маса със съчетания от различни поредици от букви. Големият брой ме обезкуражи, но Юго хвърли поглед на нашата таблица с честотите и възбудено ми посочи, че във френски език честотата на двойните съгласни намалява в следния ред: „ss“, „tt“, „nn“, „mm“ и „ll“.

Юго изказа странната хипотеза, че в шифрованото послание съчетанието SS може да съответства на „ss“, а съчетанието TT да съответства на „tt“. Това твърдение ми се стори странно и доста несериозно; та нали шифърът трябва изцяло да променя посланието. Брат ми повдигна рамене, посочи небрежно четиристишието и каза:

— Не мислиш ли, че и така е достатъчно трудно?

После добави:

— От друга страна, когато някои букви останат същите, а другите се променят, дешифрирането може да стане още по-объркващо. Така или иначе, нека да опитаме и после ще видим.

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z
D				N														S	T						

JeEaUtsFOLeseRPOeaUVeLtRelePaRFs
aUsFLFstReMRFelitUJetRMUWessaLsCaOte
IaLsJetResWFeUYteKPJeJeRaPaVeOfT
IUsMKKetlUKMLtFJWMJeWeRsJaVMte

— Във всеки случай — отбеляза Юго — този резултат, макар да не ни доближава много до целта, поне не представлява невъзможни комбинации от букви.

— А забеляза ли, че втората буква от посланието е „e“? На френски език изречението обикновено започва с определителния член (le) или с лично местоимение като je? Не мога да си представя, че ако S и

Т запазват своята стойност, то и j също остава J в кодирания текст. Следователно изречението не започва с je, а с le, което значи, че буквата J от кодираната азбука съответства на l. Как ти се струва?

— Сигурно си прав. В такъв случай двойната съгласна KK на четвъртия ред не може да бъде нито „ss“, нито „tt“, нито „ll“, тъй като те вече са заети. К трябва да съответства било на „m“ било на „n“ — това са единствените други съгласни, които могат да се пишат сдвоено.

— Дали да сложим „m“ или „n“?

— Покажи ми кодираната азбука да видим.

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z
D				N					J	K	K							S	T						

— Не забравяй обаче, Сет, че ключовата дума се намира в началото на шифрованата азбука, след което буквите следват своя нормален ред, като се пропускат онези от тях, които са вече употребени в ключа. Ясно ли е?

— Горедолу.

— Според мен е невъзможно K да съответства на „n“, защото в шифрованата азбука буквата K или следва по нормалния ред веднага след J, или е изпусната, тъй като вече е била използвана в ключовата дума в началото. Но ако приемем, че J = l, в никакъв случай буквата K от шифрованата азбука не може да се намира под „n“. Следователно според мен K е „m“.

— Нищо не разбрах — отвърнах искрено, — но да речем, че си прав.

Юго избухна в смях и аз го последвах. После се опита да ми обясни по-подробно разсъждението си, но без особен успех.

— Да се опитаме да продължим поредицата с буквата L = „n“, т.е. да предположим, че JKL в шифъра съответства на „lmp“ в откритата азбука. При това положение посланието ще добие следния вид:

```
leEaUtsFOneseRFOeaUVentRelePaRFs
aUsFnFstReMRFenttUletRMUWessansCaUte
IansletResWFeUYtemPleleRaPaVeOfT
IUssMmmetlUmMntFlWMleWeRslaVMte
```

— Забеляза ли поредицата букви „sMmmet“ на четвъртия ред? M със сигурност замества гласна. Във френски няма дума „simmet“, нито „summet“, а гласните „a“ и „e“ са вече заети. Единствената възможна дума е „somet“ (върх), т.е. M съответства на „o“ — казах аз, доволен, че поемам инициативата.

— Това ми изглежда съвсем логично — отговори Юго.

```
leEaUtsFOneseRFOeaUVentRelePaRFs
aUsFnFstReoRFenttUletRoUWessansCaUte
IansletResWFeUYtemPleleRaPaVeOfT
IUssometlUmontFlWoleWeRslaVote
```

— Така думите „somet“ (върх) и „mont“ (хълм) се оказват на един и същи ред; сигурно сме на прав път. В този случай комбинацията от букви IU пред „somet“ и пред „mont“ трябва да съответства на определителен член или предлог. Не може да е „au somet“ (на върха), защото буквата „a“ е вече заета, нито „le somet“ (върхът), защото буквите „l“ и „e“ са известни. Остава според мен само вариантът „du somet“ (на върха).

Незабавно добавих I под „d“ и U под „u“ в азбуката. Веднъж стигнали до тук, се опитахме да разберем как текстът може да се разделя на думи.

```
le EaUtsFOneseRFOeauVentRe de PaRFs
au sFnFstRe oRFent tu le tRouWes sans Caute
dans letResWFeuYtemPleleRaPaVeOfT
```

du sommet du mont FlWoleWeRs la Vote

Крайт на втория ред изглеждаше обещаващ, тъй като „sans Caute“ очевидно не можеше да означава нищо друго освен „sans faute“, при което „tRouWes“ е сигурно „trouves“. Това ни пояснява и по-горния ред. След като буквата „v“ е вече открита, „V“ на „Ventre“ е възможно да замества само „с“ (тъй като няма друга възможна дума на френски). При това положение какво друго може да бъде „le centre de ParFs“, освен „le centre de Paris“ (центъра на Париж)? Ето как пет нови букви бяха разкрити едновременно.

le EautsiOneseriOe au centre de paris
au sinistre orient tu le trouves sans faute
dans le trus vieuYtempleleraPaceOit
du sommet du mont, il vole vers la cote

Тогава си спомних за казаното от Юго на терасата на „Самаритен“. „Трябва да се опитаме да намерим ключовата дума, която позволява посланието да бъде дешифрирано изведнъж.“ Отново подредих на един ред всички букви на френската азбука, а под тях всички от кодираната азбука, които мислехме, че сме намерили.

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z
D		V	I	N	C			F			J	K	L	M			R	S	T	U					

Щом разгледах написаното на долния ред, избухнах в смях.

— Какво става? — попита Юго. — Какво те разсмя толкова?

— Кардиналът има чувство за хумор. Гледай първите букви на кодираната азбука. Ключовата дума е „DA VINCI CODE“, която, ако отстраним повтарящите се букви, се изписва „DAVINCOE“.

— Право в десетката — възкликна Юго. — Разполагаме с пълния шифър.

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z
D	A	V	I	N	C	O	E	F	G	H	J	K	L	M	P	Q	R	S	T	U	W	X	Y	Z	B

Веднъж разгадали ключа, използван от кардинала, дешифрирането на остатъка от текста се превърна в детска игра:

*Le haul signe s’erige au centre de Paris,
au sinistre orient tu le trouves sans faute.
Dans le tres vieux temple, le rapace git,
Du sommet du mont, il vole vers la cote.*

*Високият знак се издига в центъра на Париж,
на левия ориент ще го откриеш без грешка.
В много стария храм хищникът лежи,
от върха на планината той лети към котата.*

Юго и аз бяхме щастливи като двама играчи, спечелили труден мач. Този внезапен порив на споделена радост ми напомни за всички други мигове, преживени през детството. Благодарих му многократно за помощта, която ми оказа, но той повдигна рамене, отговаряйки, че добре се е позабавлявал.

— От друга страна — каза той сериозно, — за какво са братята, ако не да си помагат? Освен това съвсем не съм сигурен дали си стигнал до края на изпитанията. Според мен кардиналът не ти е поставил лесна задача. Ти си на ход сега.

Юго беше прав както обикновено, защото за нещастие разкриването на текста на четиристишието не поставяше край на загадката. Въпреки че бе съвършено ясен в езиково отношение, смисълът му беше не по-малко завоалиран от шифрования вариант. След като размишлявах няколко дни, за да се опитам да извлека някаква полза от съдържащите се в него пояснения, в главата ми се породиха стотици теории. Юго трябваше да заміне на следващия ден на почивка. Каквото и да предлагаше следващият етап, трябваше да го премина сам.

Париж, 6 август

Четиристишието на кардинала споменаваше за „центъра на Париж“, където трябва да се издига някакъв „висок знак“. Към обяд напуснах Латинския квартал и се насочих с лека стъпка към катедралата „Нотър Дам“ на остров Сите. На площада пред катедралата е разположен бронзов диск, от който започва нулевият километър на всички пътища във Франция, които, подобно на паяжина, се разпростират радиално от центъра към периферията на страната. „Щом става дума за центъра на Париж, именно тук е мястото, където трябва да отида“, мислех си аз. Площадът беше изпълнен с разхождащи се туристи, праметнали през рамо цифрови фотоапарати и нахлутили шапки, за да се предпазят от слънцето. Бронзовият медальон, показващ символичния център на Франция, си стоеше на мястото, забит в плочника на площада.

Въпреки усилията не можах да свържа околното пространство с другите части на четиристишието. Изкачих се на една от камбанариите на катедралата, но освен прекрасния изглед към Париж не съзрях нищо, което би напомнило за „злокобен ориент“ или за „висок знак“. Няколкото каменни водостоци с издялани на върха им глави на чудовища като че се пулеха и надсмиваха на идиотските ми лутания. Колкото и да се маех, не виждах и най-малкия ориентир, в който да насоча търсенията си. Разколебан и изпаднал в лошо настроение, щях да си тръгна, когато случайно долових думите на един екскурзовод, който изнасяше беседа пред група американски туристи с внушителни размери.

— Именно тук, пред катедралата, от този точен знак се отчитат всички разстояния — обясняваше гидът на висок глас пред твърде невъзприемчивата си аудитория. — Бронзовият кръг е поставен по заповед на император Наполеон, когато той установил номерация на националните пътища на страната. А преди това мястото, прието за център на град Париж, било камбанарията на църквата „Сен Жак дьо ла Бушри“.

Париж, 7 август

Забита в квадратна градинка без всякакво очарование, на две крачки от площад „Шатле“, камбанарията на „Сен Жак“ представлява за много парижани един загадъчен монумент. От много години насам около нея се издигат потъмнели скелета, които я закриват от минавачите. Всъщност не си спомнях някога да съм я виждал как изглежда без покритието ѝ от метал и платно. Остатъка от деня прекарах в библиотеката „Сент Женвиев“ (една от най-приятните в Париж), за да събера повече сведения. За щастие попаднах на много добре документиран труд, от който почерпих твърде интересни сведения. Кулата „Сен Жак“ е построена между 1509 и 1521 г., т.е. по времето, когато Леонардо да Винчи се е намирал във Франция. Църквата, една от най-старите в Париж, е била издигната на мястото на един от трите галски мегалити, които представлявали основните култови центрове в Лютес^[1]. Един от менирите^[2] бил поставен в самия център на галския град и именно на негово място била построена кулата като монументален символ в сърцето на столицата. За отбелязване е, че френският строител, изработил плановите на кулата, е действал под контрола на италианския архитект Фра Джокондо, който е братовчед на Мона Лиза дел Джокондо — модела на прочутата картина на Леонардо да Винчи. Така за пореден път се сблъсках с елементи от интригата на „Шифърът на Леонардо“. Според друга книга четириъгълната кула е била широко известна в средите на алхимиците, тъй като се твърдяло, че многобройни елементи от осъществяването на Великото дело са били закодирани в нейната украса. Църквата „Сен Жак“, разрушена по време на революцията, приютявала също гроба на Никола Фламель — най-известния френски алхимик,

и може да се предполага, че този свещен храм навремето е служел за място на тайни срещи между Пасьорите.

След като се прибрах у дома, наново се опитах да разбера загадъчното четиристишие на кардинала.

*Високият знак се издига в центъра на Париж,
на левия ориент ще го откриеш без грешка.
В много стария храм хищникът лежи,
от върха на планината той лети към котата.*

Очевидно е, че кулата „Сен Жак“ се издига „в центъра на Париж“. Но какво означава „левия ориент“? Митично място? Някакво географско обозначение? А ориент не значи ли просто изток. Дали не бих могъл по този ориентир да откроя „високия знак“?

Същата вечер реших да организирам нощна експедиция до върха на кулата „Сен Жак“, за да се опитам да откроя „знака“, към който насочва първото изречение на четиристишието. Не виждах никакъв друг начин да се добера до върха на кулата, забранена за посещения поради безкрайните реставрации. Снабдих се с всичко необходимо — тъмно облекло, обувки с гумени подметки, джобно фенерче, цифров фотоапарат.

Към 4 часа сутринта излязох от къщи и тръгнах пеша по посока на „Шатле“^[3]. Нощта беше прекрасна въпреки мощните пориви на вятъра, които предвещаваха лятна буря. На светлината на луната, подаваща се зад големи облаци със сребристи очертания, се добрах до градинката „Сен Жак“. След кратък оглед прескочих през решетката и се упътих към скелето. Внимателно обиколих сградата, без да установя наличието на сигнална или алармена инсталация. Много тихо изкачих оградата и се озовах на първия етаж на дългото метално скеле. Трябваше да преодолявам препятствията, като използвам джобното фенерче само в краен случай. Ако някой минувач по улица „Риволи“ забележеше светлина, рискувах да бъда арестуван и разпитван в полицията.

На първия етаж в ниши, издълбани в контрафорсите, се издигаха статуи на светци. Внезапно светкавица разсече небето и след няколко секунди се изви буря. Престоят в това усамотено място далеч не беше удоволствие. На всичкото отгоре дъждът започна да се излива на дълги барабанны пориви по ламаринени-те заграждения, а вятърът пронизваше стоманената структура със странно свистене. Мъчех се да се окопая и да не се поддавам на паника. Знакът, който търсех, вероятно се намирал на върха на кулата. Заизкачих се нагоре по металното скеле и най-сетне достигнах последния етаж, задъхан и треперещ от страх. Вятърът не само не утихваше, а удвои силата си. Запалих джобното фенерче и насочих светлинния лъч към тъмните фигури, заемащи нишите в стените на последния етаж. Няколкото статуи се изправяха в нощта и създаваха неприятно усещане — като че бяха едновременно мъртви и живи. Насочих се към източната част и разгледах по-подробно двете статуи, които се издигаха пред очите ми. Тази отляво представляваше дългобрад светец, държащ в ръката си епископски жезъл. Кой ли беше това? Извадих цифровия си фотоапарат и направих снимка, докато бурята наоколо вилнееше. Треперещ и изпълнен с тревога, се упътих надолу, без дори да погледна към нощния Париж. Излязох на улицата и преодолявайки водната стихия, която се стоварваше върху града, се добрах до дома на улица „Монтан Сент Женвиев“.

Париж, 8 август

На сутринта небето отново беше безоблачно и прозрачно, като че разразилата се предишната вечер буря беше само кошмарно съновидение. Юго беше заминал за Онфлор и се налагаше да продължа разследването сам. Перспективата беше донякъде тревожна, като се имат предвид трудностите, които ни се наложи да преодоляем досега.

Принтирах снимката, направена на върха на кулата „Сен Жак“, и се захванах да проучвам фигурата на светеца, който бях заснел. Както бях забелязал предишната вечер под напъните на бурята, ставаше дума за светец епископ, който лесно се разпознаваше по митрата и владишкия жезъл. Освен това носеше брада, разстилаща се широко на гърдите му.

Не бях сигурен дали самоличността му е действително важен знак. Може би по-скоро определен детайл от образа ще ми даде насока? Например посоката на погледа му или на протегнатата му ръка?

Направих няколко опита, като начертах линии върху картата на Париж, започващи от кулата „Сен Жак“ по посока на дясната му ръка, а след това на погледа му. Но тези линии се губеха далеч в предградията, без да пресекат какъвто и да е значителен обект. След няколко часа се отказах от тази следа и отново седнах да обмислям как да установя самоличността на този светец. В края на следобеда посетих библиотеката „Сент Женвиев“, на две крачки от дома. Сградата представлява същински храм на познанието, подобен на големия брой, изградени през XIX век. Стоманената архитектура на читалнята образува серия от малки куполи, странно напомнящи на византийски градеж. Докато се изкачвах по главното стълбище, хвърлих бегъл поглед на репродукцията в оригинални размери на „Атинската школа“, окачена над него. Това напомняне за посещението ми във Ватикана ми се стори добър знак на providението. След като прегледах картотеката, поръчах няколко книги за историята на Париж и неговите паметници. След това седнах на номерираната маса, която ми бе отредена, и зачаках търпеливо доставката, като се наслаждавах на уютната атмосфера.

До 22 часа, когато се затваря библиотеката, не бях намерил нищо съществено за скулптурната украса на кулата „Сен Жак“. Върнах се вкъщи разочарован и прегладнял.

Париж, 9 август

На сутринта внезапно си спомних за една книга, която като дете често исках баща ми да ми покаже. Това е библиофилско издание на „Златната легенда“ от Жак дьо Воражнн — автор от XIII в., в чиито широко популярни творби бяха събрани всички приказки и легенди, често пъти твърде невероятни, но изключително любопитни, за живота на светиите от старо време. Тази книга, както научих по-късно в Харвард, е била основно помагало за всички художници, скулптори, стъклописци и други майстори, украсявали в течение на векове църквите на стара Европа. Като дете се възхищавах на всички тези разноцветни винетки и изразителни репродукции от Средновековието, илюстриращи екземпляра на баща ми.

Казах си, че в парижкия диоцез епископите, изобразявани на църквите, най-вероятно са свързани с града. Търсейки в „Златната легенда“, установих, че един от парижките прелати, характерен иконографски със същата разстлана върху гърдите брада, е епископ свети Жермен.

Възможно ли е статуята на свети Жермен, изобразена на върха на кулата „Сен Жак“, да насочва към друга църква? Реших да започна проверката с църквата „Сен Жермен л-Оксероа“, разположена точно до Лувъра, което отново се свързва с „Шифърът на Леонардо“. От Шарл V до Луи XIV тя е била енорийска църква на кралете на Франция и е разположена на срещуположния бряг на Сена спрямо Мазаринската библиотека, където трябваше да се намира един от екземплярите на ръкописа на Вазари. Вървейки към църквата по малките улички зад площад „Шатле“, видях да се откроява нейната камбанария. Изтръпнах при мисълта, че тази камбана е дала сигнал за голямото клане в деня на свети Вартоломей, по време на което са били жестоко изстребени хиляди хугеноти. Вътрешността на църквата е просторна, открита и осветена. Чудно ми беше къде тук може да се крие някаква загадка. Огледах се и накрая съзрях обяснителна табелка, върху която пишеше, че църквата е посветена на свети Жермен, епископ на Оксер през V век, който не бива да се смесва със свети Жермен, епископ на Париж и министър на кралете от династията на Меровингите, дал името си на църквата „Сен Жермен де Пре“, на другия бряг на Сена. Бях тръгнал по погрешен път и реших да напусна храма. На излизане от полутъмния притвор се изправих пред фасадата на Лувъра, чиито колонади сякаш трептяха, окъпани в блестяща светлина. Пресякох реката по „Пон де з-Ар“^[4] и поех по „Рю дьо Сен“, като минах под аркадата на Инститю дьо Франс. По улица „Ешоде“, една от любимите ми улички на средновековен Париж, стигнах до площад „Фюрстенберг“ и влязох в църквата „Сен Жермен“ от страничната врата. Седнах на една по-отдалечена пейка и разгънах листа, върху който бях написал дешифрирания текст на четиристишието на кардинала:

*Високият знак се издига в центъра на Париж,
на левия ориент ще го откриеш без грешка.
В много стария храм хищникът лежи,
от върха на планината той лети към котата.*

Двата първи реда вече ми изглеждаха абсолютно ясни, но все още не можех да си обясня смисъла на думите „хищник“ и „стар храм“, а още по-малко последния ред. Внимателно сгънах листа и го поставих обратно в джоба, след което се отдадох на проучване на църквата, на която, макар да живея в съседство, никога не бях отдавал особено значение. Романският ѝ кораб буквално е заличен под величествена декорация от XIX век, върху която са изобразени сковани и безизразни персонажи. Смътната светлина, проникваща в храма, е оцветена в дъното от тъмносиния блясък на малкото оригинални витражи. Направих пълна обиколка, като разгледах подробно параклисите, които ми се сториха в жалко състояние.

Като навлязох в трансепта, попаднах на интересно и богато илюстрирано пано, описващо миналото на абатството „Сен Жермен де Пре“ и неговата църква. Историята е забележителна. Църквата, основана през 542 г. от Шилдебел — син на Кловис, първи крал на Франция, е втората по старост базилика, изградена в Париж. В течение на няколко века е служела за некропол и за династична църква на кралската фамилия от династията на Меровингите. Разкриването на тази информация направо ме главозамая. Спомних си незабавно за коментара на Люсиен Совал за „Шифърът на Леонардо“: „Много често най-добрият начин за прикриване на дадена информация е да се поддържа курс, възможно най-близък до истината.“

В своята книга Дан Браун твърди, че Христос и Мария Магдалина са имали отроче и че това священо поколение е родоначалник на династията на Меровингите. И ето че насочвайки се по моята собствена следа, бях стигнал до църквата, в която са погребани тези крале! Възможно ли е да са наследници на Христос? Към какво ли е искал да ме насочи Люсиен Совал? Дали не е искал да ми каже, че тази част от „Шифърът на Леонардо“ прикрива сериозна следа? Отново обиколих църквата, издирвайки внимателно въпросните гробове. За голямо огорчение не можах да ги открия. Тръгнах да търся някой свещеник, за да ме насочи, и в края на краищата попаднах в нещо като хранилище, където една възрастна дама с немощен и кротък вид продаваше някакви избелели пощенски картички. Тя любезно ме осведоми. Надгробните плочи на Меровингите били разрушени по време на революционните стълкновения, но гробовете все още съществували в подземие под олтара, където наскоро щяло да се проведе научно изследване на останките. Минута по-късно, връщайки се към олтара, открийх заинтригуващ дървен капак, който вероятно покриваше стълба, водеща към подземие. Това ли беше входът към некропола? Мястото се виждаше отвсякъде. Не събрах смелост да се впусна наново в авантюра, подобна на перипетиите в „Сен Дьони“. Като приковах погледа си върху капака, си спомних за изречението от загатката: „В много стария храм хищникът лежи.“ „Много стария храм“ съвпада с църквата „Сен Жермен“, най-старата в Париж, все още непокътната. Но кой може да е „хищник“, който „лежи“? Терминът „лежи“ може да е свързан с гроб, а аз се намирах точно над гробовете на Меровингите. Животът на много от тях не е достоен за предполагаеми потомци на Христос, но не бих могъл също да ги нарека „хищници“... Разочарован, напуснах църквата и седнах да почина в кафето „Дьо Маго“^[5].

Утрото беше към края си и туристите заемаха позиции за обяд на голямата сенчеста тераса, покрита с чадъри. На лявата маса забелязах две млади скандинавки, разлистващи карта на столицата. Руси и със спортни фигури, те ми заприличаха на две Валкирии, дирещи земни души, за да ги отведат във войнствения си рай. Седящата отляво носеше плитки и беше облечена в джинси и снежнобяла тениска; дружката ѝ се кипреше в красива шемизета от декоративна памучна тъкан, която трудно прикриваше щедрия ѝ бюст. Докато ги наблюдавах с крайчеца на око, те оживено разговаряха на странния си северен език. Под предлог, че желая да направя справка по тяхната карта, им заговорих на английски и малко по-късно започнахме да бъбрим заедно. Те бяха сестри, родом от Ютландия, дошли на лятна почивка. Изключително организирани и методични, за две седмици бяха вече обиколили половин Европа и вечерта се завръщаха със самолет в Копенхаген. Лош късмет, помислих си, опитвайки все пак да прикрия разочарованието си. Екземплярът с плитките ме попита дали мога да им покажа най-интересното място в квартала. „Това е апартаментът ми, на две крачки от тук“, мислех да кажа, но се въздържах и им посочих на плана обектите, с които трябва непременно да се запознаят преди края на парижкия си престой. Докато боравех с картата, ми хрумна да проверя къде минава меридианът, който играе толкова важна роля в романа на Дан Браун. Той действително пресича квартала, но противно на твърдението на Браун, не минава нито през „Сен Сюлпис“^[6], нито, въпреки моментната ми надежда, през „Сен Жермен де Пре“. За сметка на това, придвижвайки се по него на север, с изненада установих че меридианът пресича точно Мазаринската библиотека. Та нали Люсиен Совал ми беше разкрил, че настоящето позоваване на Дан Браун на парижкия меридиан действително насочва към Граала? И наистина книгата на Вазари векове наред беше останала скрита на линията на същия меридиан! Изведнъж се сетих, че мислите са ме отвели надалече; бързо върнах картата и се сбoguвах с двете датчанки. За всеки случай

минах през „Сен Сюлпис“. Отбивайки се по улица „Кан“, минах покрай кафенето „Ла Мери“, което винаги е било за мен едно от най-приятните в Париж, с изглед в три четвърти план към фасадата на „Сен Сюлпис“. Влязох в църквата и хвърлих бърз поглед върху медната линия и пирамидата, но реших, че това няма да ме доведе доникъде, и се върнах в „Сен Жермен де Пре“.

Влязох наново в „Сен Жермен“, седнах на една неудобна пейка и се отдадох за сетен път на размишление относно смисъла на загадката. Нищо не излизаше. Четвъртият ред не предизвикваше никакъв проблясък в мозъка ми, но третият „В много стария храм хищникът лежи“ най-вероятно насочваше към обект в църквата, в която се намирах. И ако „хищник“ не ми напомняше за нищо, то глаголът „лежи“ можеше да означава само гроб, надгробна плоча или статуя в легнало положение. Гробовете на Меровингите са скрити от погледа на посетителите от преди повече от два века, а четиристишието на кардинала не може да е по-старо, следователно то насочва към нещо, което още може да се види в църквата. Предприех за трети път системно проучване на сградата. При толкова внимателен оглед скоро щях да съм подготвен за туристически екскурзовод на църквата „Сен Жермен де Пре“. Изследването на гробовете, скулптурите, надгробните плочи и надписите, разположени около цялата стена на църквата, отначало не разкри никаква връзка със съдържанието на четиристишието. Заинтригуван от откритието, че Рене Декарт, философ на разума, почива в параклиса „Сен Бенуа“, прекарах известно време в дешифриране на надгробната му плоча, като мобилизирах знанията си по латински. В този момент вниманието ми бе привлечено от съседен надгробен надпис в същия параклис вдясно от олтара. Тънката плоча от черен мрамор носеше гравирани надпис, на места с изтрита позлата.

MEMORIAE

D • BERNARDI • DE • MONTEFVCON

NOBILIS • PRIMVM • IN • MILITIA • VIRI

TVM • SAEC VLARIVM • RERVVM

TAEDIO

PRESBYTERI • MONACHI

INDEQVE

ACADEMIAE • INSCRIPTIONVM

HVMANIORVMQ • LITTERARVM • SOCII

IN CONQVTRENDIS • ILLVSTRANDIS

EDENDIS • CVWSCVNQUE • GENERIS

PRIORVM • AETATVM • MONVMENTIS

DE • OMNI • ANTIQVTTATE

TAM • SACRA • QVAM • PROFANA

OPTIME • MERITI

ARTIS • CRITICAE

ARBITRI • PRVDENTISSIMI

PRAESERTIM

Това беше надгробната плоча на Дом Бернард дьо Монфокон^[7], ерудиран бенедиктинец от XVIII в., чието име отнякъде ми беше познато. Но не мъглявите спомени от курса по история на изкуството ме бяха насочили към надгробния надпис, а името на почетения мъртвец — Бернар дьо Монфокон. Бернар Монфокон или, с други думи, Бернар от планината на соколите — ето хищника, който търсех!

Извадих бележника си, коленичих на пода на параклиса и трескаво преписах надписа. Понесох ценното откритие към дома.

Отворих Голямата енциклопедия на статията за Монфокон, надявайки се да открия някаква информация. Бенедиктински монах, специалист по Източната църква, той свободно говорел гръцки и предприел за три години проучвателно пътуване в Италия, където му осигурили достъп до най-строго охраняваните отдели на основните библиотеки. Вероятно многократно е изкачвал стъпалата на стълбището на Микеланджело, което води до Лаврентинската библиотека. Странно беше да се отбележи, че всички линии непрекъснато се преплитаха и пресичаха. Сетих се също откъде ми е познато името му; бях го срещал при изследванията си по време на авантюрата „Сен Дьони“ два месеца по-рано. И наистина Монфокон е публикувал петтомен труд за древните паметници на Франция, от които голям брой междувременно са изчезнали. Това изследване, което остава основен източник на информация за историците в тази област, е подхранвало фантазиите на поколения любители на символиката и мистериите. Колкото и интересно да изглеждаше, предчувствах, че не в детайлите на биографията ще намеря това, което търся, и се захванах с проучване на надгробния камък. Снабден с латински речник, наследство от баща ми, се опитах да преведа текста на френски. Но в него се разкриваха само основните елементи от живота на Бернар дьо Монфокон. Буквалният смисъл не водеше доникъде, а познавайки вече навиците на Пасьорите, заключих, че надгробният камък или представлява ребус, или съдържа някакъв код.

Опитах се да открия скрития смисъл в различните думи от латинския текст, но след като се посъветвах по телефона с Юго, заключих, че надписът на надгробната плоча сигурно трябва да бъде дешифриран заедно с четиристишието на кардинала или поне с четвъртия му ред, от който още нищо не бях извлякъл.

*В много стария храм хищникът лежи,
от върха на планината той лети към котата.*

Париж, 16 август

От откриването на плочата на Монфокон беше изтекла цяла седмица, а аз не бях постигнал никакъв резултат, нито имах някаква следа. Макар че пълното прочитане на книгите по криптография на Юго ме беше направило по-малко невеж в шифроването и дешифрирането, намирах се в напълно задънена улица. Трябваше отново да събера всички елементи, с които разполагах, с надеждата, че някаква светлинка ще проблесне в мрака.

Но заслужаваше ли си този труд? Бях зарязал дисертацията си, прекарвах маса време в решаване на ребуси, изразходвах значителни суми и всичко това, защо? Не рискувах ли да изпусна цяла година от следването?

Нормандия, 18 август

Клетият Юго! На гарата в Онфлър вчера посрещна един отчаян брат с опънати от умора черти. Последните дни бяха изтощителни; издирването на ръкописа на Вазари дотолкова ме беше погълнало, че почти не се хранех и не спях. Бях сигурен, че решението се намира в четиристишието на кардинала, което би позволило да се декодира надгробният надпис на Бернар дьо Монфокон. Въпреки всички усилия не

бележех никакъв напредък. Изпълнен с отчаяние, взех влака за Нормандия. Юго, както обикновено, се показва изцяло на разположение и готов да ми помогне; заедно щяхме да се опитаме да дешифрираме последния пасаж на загатката.

Настанени на балкона на пансиона, където Юго живееше с приятелите си, останахме дълго време съзерцаване на морето. Небето над Ламанша беше обсипано с меки бели облачета, подобни на перца. Пред очите ни малки бели платна, същински знаменца, полюлявани от вятъра, подскачаха откъм устието на Сена. Седнал във фотьойл, Юго опъна дългите си крака и прекара пръсти през къдравия си перчем. Сините му очи изпъкваха още повече на фона на загорялата му от слънцето кожа. В сравнение с него сигурно изглеждах болнав. Бях прекарал повече от времето през последните месеци заровен в библиотеките и музеите. С тиха въздишка извадих от джоба си двата листа, на които бяха изписани енигмата на кардинал Ди Сан Джовани и надписът върху надгробната плоча. Разгънах ги на ниската маса и ги затиснах с помощта на няколко обли камъчета. След дълга пауза брат ми наруши мълчанието:

— Слушай какво, Сет, дълго гледах и се вирах в тази надпис, но според мен от него нищо не може да излезе. Той положително е предназначен да те насочи към нещо, въпреки че основният елемент в случая е енигмата на кардинала. Знаеш, че не съм силен по латински, но все пак донякъде разбирам смисъла на тази епитафия; в нея не се крие нищо вълнуващо. Знаеш ли поне кога е била издялана върху плочата?

— Направих справка миналата седмица — отговорих. — Плочата е била поставена едва през 1819 г., когато църквата е била преустроена, а тленните останки на Декарт, Мабийон и Монфокон са били препогребани в църквата. Не ми се вярва Пасъорите да преработят надпис пред очите на всички при тези условия.

— Прав си, според мен Пасъорите са си послужили с по-ранен надпис, за да завоалират умело друго послание.

— Не виждам как може да се постигне това, без да се промени надписът.

— Абсолютно е възможно, при условие че се знае външен ключ, който посочва кои елементи от епитафията трябва да се вземат предвид. Това означава, че ние трябва да открием допълнителен знак или, ако предпочиташ, код за дешифриране на епитафията.

— Не зная дали четиристишието е написано от кардинала; твърде е възможно да е старо и да е служило за насочване и на други хора освен мен.

— Вероятно, Сет. Но четиристишието на кардинала не може да е по-старо от 1819 г.; не може да е писано преди епитафията.

— Това, което казваш, още веднъж доказва логичната ти мисъл, Юго.

— Според мен четвъртият ред от стихотворението трябва да послужи за дешифриране на епитафията.

— Какво мислиш да измъкнеш от „От върха на планината той лети към котата“?

— Думите „връх“, „планина“ и „кота“ имат сходно значение, нали?

— Да, но за какво може да ни послужи това? За топографска информация ли става дума? Към местоположението на някакъв обект ли ни насочва? В случая ние се стремим да декодираме надпис. Не виждам връзка с летенето от една височина към друга.

— Проблемът е — каза Юго, излагайки мислите си на висок глас, — че не виждам как този хищник може едновременно да „лежи“, т.е. да е в неподвижно състояние, и да лети към нещо.

— „Хищникът“ означава Монфокон; той съвсем очевидно в момента е „неподвижен“ в подземното на „Сен Жермен де Пре“.

— Не! — възкликна изведнъж Юго. — В случая „той“, който „лети към котата“, не е Монфокон, а си ти, драги! А „котата“ символизира мястото, където трябва да отидеш, след като дешифрираш епитафията.

— Чудя се коя може да е тази „планина“, чийто „връх“ служи за отправна точка.

— Ами виж, нашият герой се нарича Монфокон, сиреч планина на соколите. Според мен думата „планина“ в четвъртия ред трябва да се чете разширено — „от върха на планината на соколите“. Ако действително, както мисля, четвъртият ред трябва да служи за дешифриране на епитафията, то „от върха на планината“ ще рече, че тайната се крие в горната част на епитафията или че за да се открие смисълът, трябва да се тръгне от горната част на епитафията. Сигурно е така! — възкликна Юго, изпълнен с ентузиазъм. — Трябва да се подберат елементи според определена логика, като се тръгне от върха на епитафията. Много шифри функционират по този начин. Например да се отчита само първата от всеки

пет поредни букви или да се отчитат букви през растящи интервали, като отначало се прескачат три, после четири, после пет и т.н.

— Така ли мислиш? Не е ли стъкмена цялата тази работа?

— Слушай, Сет, мисля, че има шансове това да е системата. Сега остава да намерим ключа. Има две възможности — или липсва още един източник на информация, или шифърът е скрит в четвъртия ред. Щом като започва с „От върха“, т.е. като се почне от „върха“, има шансове „върхът“ да е едновременно ключ и указание за това, което търсим. Не забравяй, че това е единствената дума от четиристишието, която не е била използвана!

— Интересна теория. Изобщо не би ми хрумнало.

— Другото възможно решение е да използваме една от другите думи на върха на епитафията като „MEMORIAE“, „BERNARDI“ или „MONTFAVCON“.

Юго погледна още веднъж четиристишието и добави:

— „MEMORIAE“ означава памет. Това е идеална дума за ключ, нали?

— Всичко това е прекомерно сложно. Пасърорите не търсят да ни объркат, а да насочват онези, които са достойни; такъв поне бе смисълът на думите на кардинала и на Люсиен Совал. От своя страна тълкувам думите „от върха на планината“ по следния начин: благодарение на „върха“ — ключовата дума, можем да разчетем надгробната плоча на Монфокон — планината, за да отидем към целта — да полетим към котата.

— Ти каза, че Граалът, алхимията и неоплатонизмът са обединени от една и съща тайна. Не съм бил много усърден в курса по философия, но си спомням, че неоплатониците са били запалени по нумерологията. Един от професорите ни по математика ни обясняваше как самият Платон се е заел да продължи комбинациите на Питагор с числата. Защо да не интерпретираме думата „врѣх“ като нумероложки ребус?

— Така ли мислиш? — попитах не без нотка на скептицизъм.

— Виждаш ли друга възможност? — отвърна Юго, като ме погледна.

— Ами, не.

— Нека потърсим цифрата, която съответства на „врѣх“, т.е. на „SOMMET“ в оригинала. S е деветнадесетата буква от латинската азбука, O — 15, M — 13, E — 5, и T — 20. Следователно: SOMMET = 19 + 15 + 13 + 5 + 20 = 85. 8+5=13. 3+1=4. Според нумероложкия подход цифрата на SOMMET е 4... Но този резултат е абсурден, тъй като би ни довел до четвъртата дума от епитафията, която е „DE“, а тя не означава нищо!

— Може би има друга възможност — намесих се аз, опирайки се на разсъжденията на Юго. — Зад буквата S може да се крие деветнадесетата дума от епитафията, зад O петнадесетата и тъй нататък... Нека проверим какво се получава.

— Дай ми една минута — каза Юго.

Той взе лист хартия и написа една под друга съответните думи:

INSCRIPTIONVM
PRESBYTERI
RERUM
RERUM
MONTFAVCON
HVMANIORVMQ

— Сигурно е това — промърмори Юго. — Самият факт, че се появява името на Монфокон, е вече показателен.

— Все пак нищо не разбирам — възкликнах. — I-P-R-R-M-N не е дума нито на френски, нито на какъвто и да е друг език!

— А ако преведем думите?

— Получава се нещо като: „надписи, свещеник, неща, неща, Монфокон, хуманизъм“. Пълен провал, Юго.

Юго смачка ядосано плика и стана.

— Нека излезем да поемем малко въздух, ще ми се пръсне мозъкът. Няма смисъл да продължаваме, ще стигнем до кавга.

Малко по-късно отидохме да вечеряме с приятелите на Юго. Някои от тях познавах, защото и преди ги бях срещал в компанията на брат ми. Бяха трима младежи на наша възраст, общителни и с чувство за хумор, и две доста красиви момичета със загоряла от слънцето кожа. Заминаването ми за Щатите, а после за Италия във връзка с образованието ми по история на изкуството ме беше разделило с тази весела група, която познавах от гимназията. Вечерята бе приятен момент след усърдното търсене през целия следобед, а по мълчаливо съгласие Юго и аз след това отидохме да си легнем, без изобщо да споменаваме за шифъра на Монфокон.

Нормандия, 19 август

Понеже не виждахме никаква възможност за разгадаване на шифъра, Юго и аз решихме да направим продължителна разходка по хълмовете, извисяващи се на брега на морето. Денят беше слънчев и ветровит, напомнящ за картина на Клод Моне. Мисля, че бях щастлив от самия факт, че мога да споделя това фантастично приключение с по-малкия си брат. Разговорът протече отначало на най-различни теми, въпреки че мислите ми непрестанно се връщаха към тайната, скрита в надгробната плоча. След известно време Юго ме попита:

— Какво всъщност търсиш чрез дешифрирането на този надпис?

— Много добре знаеш, глупчо — търся ръкописа на Джорджо Вазари и по-специално анотациите за Леонардо да Винчи, които вероятно се намират в него. Разбира се, крайната цел е Граалът, но според това, което научих от Пасьорите, към него ще ни насочи прочетеното в тази книга.

— А как да си обясним, че енигмата на кардинала не се позовава нито на Граала, нито на Леонардо или дори на ръкописа?

Дълго време останах безмълвен. Последният ред от четиристишието се въртеше непрестанно в главата ми: „От върха на планината той лети към котата... От върха на планината той лети към котата...”

Докато наблюдавах отблясъците на морето в далечината, решението изплува изведнъж в съзнанието ми. Гледах ту брега, ту върха на хълма с издигация се върху него топографски знак. До този момент бях убеден, че думата „кота“, макар и непривично използвана в случая, означава надморска височина, подобно на думите „връх“ и „планина“. Но наблюдавайки нормандския бряг, се досетих, че тази дума може да се използва и в друг смисъл. Отговорът дойде като резултат от въпроса на брат ми — кота във френските библиотеки означава мястото, на което дадена книга е подредена в хранилището.

Побързах да споделя откритието си с Юго:

— „От върха на планината той лети към котата.“ Това означава, че благодарение на ключовата дума „връх“, в случая SOMMET, в епитафията на „планината“ MONT-fauson ще откриеш котата, т.е. мястото, на което се намира книгата „Леонардо и алхимията“.

— Сет, трябва да призная, че съм възхитен от изобретателността ти!

— I-P-R-R-M-H не е надпис на санскритски, а трябва да се чете Ipr-Rmh. Това е обичайна форма за кодифициране на местоположението на книгите в хранилището на обществените библиотеки. Това е мястото, където Пасьорите са преместили ръкописа, за да стане недостъпен за Сивата конгрегация и Ордена на първенството. Тази кота не съответства на нито една сигнатура от каталога на библиотеката. Скривалището е безупречно!

— Това е чудесно! Но чакай да видим, Сет, имаш ли идея в коя библиотека трябва да търсиш?

— Да, Юго, имам дори повече от идея.

Париж, 20 август

Напуснах семейното жилище в Латинския квартал към 8,30 часа и тръгвайки по кея на Сена, пристигнах в Мазаринската библиотека няколко минути преди началото на работното време. Двете крила на Инститю дьо Франс^[8] се разгръщаха като две каменни ръце, готови да посрещнат минувачите, разхождащи се по „Пон де з-Ар“. Бароковият му купол със златни украшения напомня за архитектурния стил на Вечния град, който вероятно е вдъхновил неговите строители. Вмъкнах се през парадния вход и пресякох двора диагонално. Щом стигнах до залата с каталозите, се приближих до добродушния библиотекар, който не ме позна.

— Извинете, господине. Вероятно ще сметнете молбата ми за необичайна, но търся книга, на която знам само котата; заглавието, името на автора и сигнатурата съм загубил.

— Не вярвам това да е особен проблем — отговори той с неповторимия си южняшки акцент. — Напишете котата на това листче.

Той зачатка по клавиатурата на компютъра си, вдигна глава към мен и след миг ми заяви:

— Във всеки случай това не е книга, включена в компютъризирания каталог на библиотеката.

Той вдигна вътрешния телефон за връзка с хранилището.

— Ало, Жерар, може ли да качиш кота Ipr-Rmh? Не, нямам нито заглавието, нито автора... Става, нали?

Постави слушалката на мястото ѝ и ми каза:

— Всичко е наред. Седнете в голямата зала на ъгловата маса близо до прозорците, които гледат към Сена. Ще ви доставят книгата веднага след изписването ѝ.

Голямата читалня изглеждаше пуста с изключение на бронзовите статуи, разместени между подпорните колони. Стоически изчаках половин час, като постепенно се потапах в тържествената атмосфера на мястото. Бях развълнуван от мисълта, че след малко ще държа в ръцете си книга, която съдържа не само някаква обикновена тайна, но и изключителни пророчества за съдбата на човечеството. Станах и се заразхождах из залата, за да притъпя нетърпението си. Гледайки към Сена, погледът ми попадна на градинката „Вер Галан“, разположена на носа на остров Сите по течението на реката. Именно тук през 1314 г. Филип Хубави е заповядал да бъде изгорен жив Жак дьо Моле — последният велик майстор на Ордена на тамплиерите. Миг преди да получа достъп до книгата, която, надявах се, ще ми разкрие естеството на Граала, с удоволствие се отдадох на размишление около забележителната история на рицарите на Храма. Дали наистина, както твърдят Дан Браун и много други, те са изиграли роля при опазването на Граала и пренасянето му на Запад? Във всеки случай изпитвах възхищение от това, че всяко кътче на моя роден град е наситено с история. Седнах отново на мястото си и се опитах да запазя търпение. Миг по-късно библиотекар, облечен в сива престилка, със съвършено безличен вид остави пред мен едно томче, подвързано с марокенова кожа. Корицата беше украсена с герб, представляващ сноп пръчки, увенчан с кардиналска шапка — знак, че книгата е принадлежала лично на кардинал Мазарини. На гърба бяха вдълбани позлатените инициали GV, съответстващи очевидно на името на автора Джорджо Вазари, но без никакво друго пояснение, с изключение на залепения на кожата етикет, на който се четяха буквите „Ipr-Rmh“. Поех книгата с двете си ръце, отгърнах корицата и погледнах първата страница. Заглавие нямаше, но ръкописният текст на италиански език споменаваше името Леонардо още на третия ред. Книгата наброяваше около сто и петдесет страници, а последната завършваше с бележка от писаря, уточняваща, че текстът е писан под диктовката на господаря му — Джорджо Вазари.

Разположих се удобно на стола и се захванах с дейност, която щеше да бележи най-възбуждащите часове, прекарани в четене, през целия ми живот.

Вазари, разбира се, е бил прекалено млад, за да има възможност да общува лично с Леонардо. Но е могъл да получи откровенията на Салай, сърдечния приятел на Леонардо и един от неговите наследници. Знае се, че Леонардо да Винчи е оставил основната част от ръкописите си в наследство на ученика си Франческо Мелци, у когото Вазари е могъл да ги види около 1570 г. Но приживе Леонардо е давал други писания на различни други хора. Не е установено с положителност дали ръкописът, собственост на Салай, е „доброволен“ дар от Леонардо, или е придобит по друг начин от Салай, чиято съмнителна репутация е добре известна.

Ръкописът на Салай обхващал писания на Леонардо за алхимията, но съдържал и други, много по-изключителни неща. Той обяснявал идентичността на Граала с философския камък и разказвал как последният е бил получен отначало. Леонардо придружавал разказа си с цитати от изчезнали впоследствие ръкописи, които датирали от началото на нашата ера. Вазари, верен на своя метод от „Жизнеописанията“, е написал „Леонардо и алхимията“ въз основа на всички разполагаеми източници, като с голям труд е дешифрирал обратното писане на Леонардо, държейки ръкописа пред огледало. Ще се опитам да превода и резюмирам по-долу основното, което разбрах. Донякъде архаичният италиански на Вазари не винаги е напълно разбираем за мен.

„Йерусалим. В петък, 28 април 783 година от римската ера, към обяд Исус Назаретски бе разпънат на кръст от римските войници, обвинен в подклаждане на размирици срещу властта. Кръстът бил

издигнат на невисок скалист хълм, във от града, в непосредствена близост до една от основните входни врати. Това жестоко мъчение се прилагало при екзекутиране на бунтовниците и размирниците.“

„Почти всички мъже, ученици на Исус, избягали, страхувайки се за собствения си живот. На почитително разстояние от разпънатия и от римските войници няколко жени са се скупчили около майката на Исус. В своята мъка Мария е подкрепяна от Йоан, още млад мъж, любимият ученик на учителя. Само той не е избягал. Към 3 часа следобед Исус изпуска последния си дъх.“

„Тогава започва същинска надпревара с времето. Бил ден на подготовка, т.е. предшестваша шабата, който щял да започне в момента на появяването на първата звезда, около 18 часа. Видът на гол и окървавен труп, мъчителен за когото и да било, би представлявал нетърпима поквара в момента, когато започне шабате.“

„Но нито благочестивите евреи, нито семейството и учениците на Исус можели да направят нещо. Трупът бил собственост на римската власт. Именно тогава един знатен еврейин — Йосиф Ариматийски, известен с това, че бил едновременно поклонник на Исус Назаретски, член на синедриона — най-високата еврейска власт, и влиятелен сред римляните, отишъл при управителя Пилат Понтийски. Той убедил последния, че би било неуместно в този период на Пасха да се дразни еврейското население, като се остави трупът на Исус да виси на кръста през целия шабат. Загрижен за предотвратяване на вълнения, Пилат дал заповед на легионерите си да предадат трупа на близките на Исус.“

„След като излязъл от дома на Пилат, Йосиф Ариматийски отишъл да купи покров от най-фин лен и се отправил към лобното място. В този момент римските войници били вече откачили кръста и се опитвали да извадят пилона от дървото. Но започвало да се стъмва и трябвало да се бърза. Ето защо когато не могли да извадят единствения пилон, който минавал през краката на трупа, Йосиф решил да отнесе тялото както е, заедно с пилона, все още прикован в краката. По-добре било да се осигури временно погребение, а след празника шабат ще има време да се извърши къпането и помазването.“

„Увито в покров, тялото било поставено в нов гроб, изкопан в хълма, на който се издигал кръстът. Йосиф Ариматийски, Йоан, Никодим и няколко други изтъркаляли тежка каменна плоча, за да закрият входа на гробницата. След това, покрусени от смъртта на учителя, те отишли да участват в шабата.“

„В неделя сутринта Мария Магдалина и две други жени се отправили на гроба още преди разсъмване, за да помажат тялото на Христос. Но те намерили камъка отместен, гроба празен и облян в ярка светлина. Изплашени, те побягнали към града. Мария Магдалина изтичала при Петър и Йоан, убедена, че тялото е било откраднато от хора, враждебно настроени към Галилееца. Двамата ученици се впуснали към гроба; Петър, по-възрастен, бързо се задъхал и Йоан пристигнал първи. Той се навел към отвора на гробницата и забелязал, положени върху смъртната постеля, покроя и... пилона, който бил оставен забит в краката на Исус. Без да съзнава какво върши, Йоан протегнал ръка към предмета и го сложил в джоба си, точно преди да дойде Петър, който тичал по петите му...“

Ръкописът на Вазари съдържал и други извадки от бележниците на Леонардо, в които той беше преписал много стари обяснения за естеството и историята на пилона и покроя.

„В навечерието на разпъването на кръста, благодарение на упоритото прилагане на техники, в които го били посветили мъдрите му учители по време на дългите години таен живот, Христос бил практически завършил процеса на обожествяването си — пълното разгръщане, в духовно и телесно отношение, на изключителния потенциал, който притежава всяко същество. Насилствената смърт задействала процеса на трансмутация на тялото му. Това трансформиране представлявало невероятно излъчване на енергия, придружено от духовни и материални последици. Лъчението на трансмутацията пренесло образа на разпънатия в тъканта на покроя. Що се отнася до металния пилон, характерен с определена плътност, той претърпял пълна промяна. Без чужда намеса, по силата на случайни обстоятелства, които довели до прибързаното погребение на Христос със забит в плътта пилон, последният чрез симбиоза претърпял тотална трансформация. По същия механизъм, който позволява с помощта на магнит дадено парче желязо също да се превърне в магнит, процесът, протекъл в тялото на разпънатия, се разпространил и запечатал способността за трансмутация в самата структура на този обикновен къс метал. Както всички привърженици на античната алхимия са опитвали чрез Великото дело да произведат Философски камък, така трансмутацията на тялото на Христос и превръщането му в чисто излъчване създало спонтанно благородна субстанция; а поради спонтанния си, а не изкуствен произход този Философски камък бил с несравнима ефикасност.“

Докато продължавах четенето, не преставах да се учудвам на естеството и съдбата на Граала. Леонардо да Винчи чрез разказа на Вазари обясняваше вълшебните последствия, породени от трансмутацията на Христос в светлина.

„Петър запазил покроя. Поради неметалния си характер той не бил претърпял същата трансформация като пилона, но бил белязан по неизличим начин като свидетелство за реалния характер на трансмутационния процес. Отнесен в Антиохия, впоследствие се озовал в Едеса, където бил съхраняван до началото на Х век. Императорите на Константинопол успели да го придобият и го превърнали в най-важните мощи на частния си параклис. Откраднат от анонимен кръстоносец по време на разграбването на Константинопол през 1204 г., той стигнал до Франция и след различни перипетии станал собственост на херцозите на Савоя. Впоследствие те отнесли покроя в Турин, новата си столица, където се съхранява и до днес под името свещена плащаница.“

„Що се отнася до пилона, той представлявал изключителен потенциал. Благодарение на необикновения си талант Христос постигнал обожествяването си с помощта на безупречна аскеза, прилагана в продължение на много години. По силата на една невъзпроизводима случайност този потенциал се предал на предмет. А този предмет притежавал способност да възбуди на свой ред тези качества върху останалата част от човечеството. Без да е необходимо да притежават същите лични качества, нито да се подлагат на толкова строга аскеза, хората получавали възможност да реализират дълбоката си природа.“

„Йоан може би не разбрал напълно какъв потенциал крие този пирон. Независимо от това, той го запазил най-грижливо и го предал на своите последователи и ученици. Постепенно някои от тях започнали да разбират по какъв начин пиронът може да бъде използван за задействане на процеса на обожествяване, а някои го приложили в своя полза. За да се опази по-добре ценният предмет, започнали да си го предават тайно. Но слухът за съществуването му започнал да се разпростира по крайбрежните градове на Средиземно море и брулените от вятъра плата на Мала Азия. Някъде на свещено място съществувала субстанция, свързана с Христос, надарена с несравнима мощ; скоро след това на този тайнствен предмет било дадено и име — Граал...“

„Малко хора знаели какво той представлява наистина, но надеждата и мечтата — тези два мощни двигателя на човечеството — постепенно му вдъхнали самоличност, чиито легендарни черти били познати на всички.“

„Няколко века по-късно ислямът се разпространил като огнена лава из целия античен Ориент. Въпреки че в течение на един или два века новите завоеватели проявявали пълна толерантност към другите религии, съревнованието между Халифатската империя и Византийската империя породило серия от разрушителни конфликти. По време на един от тях Граалът бил загубен за наследниците по линията на свети Йоан. Той се озовал незнайно как в ръцете на най-известния от всички халифи — Харун ал-Рашид, същият, за когото разказва Шехеразада в «Хиляда и една нощ».“

„В стремежа си да намери съюзници срещу византийците Харун ал-Рашид влязъл във връзка с императора Карл Велики. По време на дипломатическите преговори той му подарил в знак на добра воля един от пилона на разпятието. Бил му предоставил Граала, но за това не подозирали нито императорът, нито халифът. В момента на загубата на Граала от наследниците на Йоан веригата на познанието за чудодейните му свойства била прекъсната.“

„Граалът най-напред бил отнесен в Аахен — любимата резиденция на стария император. Петдесетина години по-късно неговият внук Шарл Плешиви го подарил на абатството «Сен Дьони», най-голямото в царството и седалище на силата закрилница на гали и франки, предавана от поколения на поколения.“

Изведнъж ми станаха ясни позоваванията на съкровището в „Сен Дьони“, съдържащи се в първата енигма на Люсиен Совал. Тя подчертаваше връзката с линията на меридиана, спомената от Дан Браун. Граалът действително се намирал на нея, но девет километра в северна посока! Не „Сен Дьони“ беше погрешна следа, а аз не бях успял да разбера къде да гледам.

„Следователно от IX век насам Граалът се намира във Франция, в съкровищницата на базиликата «Сен Дьони» и може да бъде видян на всички важни празници. Но знанието за същинската му природа е заличено заедно с традицията на първите му притежатели. На пилона, разбира се, е гледано с голяма почит, като на свещено свидетелство за живота на Христос, но официалната църква го е превърнала в обикновен предмет за боготворене. Невероятният потенциал, който той съдържа за цялото човечество, е останал скрит...“

„По същото време обаче легендарната следа, останала от присъствието на Граала навремето в Ориента, се разпростряла в Европа и породила през Средновековието чудните цикли от легенди за рицарите на Кръглата маса. В тях Граалът е описан като предмет с чудотворна сила, притежаващ загадъчна природа. Постепенно се зародила и нова интерпретация на легендата, предавана чрез рицарските поеми. Според нея Граалът е чашата, с която Христос е извършил светото тайнство по време на последната вечеря.“

Никъде ръкописите, цитирани от Леонардо да Винчи, не казваха ясно къде и благодарение на какво един от клоновете на първопосветените, свързан с учениците на Йоан, пуска корени на Запад без връзка със свещеничеството.

„На запад се установили група хора, свързани с приятелство и познанство, но без всякаква йерархическа зависимост помежду им, които знаели Великата тайна. Те били наясно както с естеството и възможностите на Граала, така и с произхода му като един от пироните на разпятието. Обладани от силна любов към човешкия род, те горещо желаели да го открият. Намерението им било да поставят Граала на разположение на всички хора, за да може всеки да реализира божествения потенциал на своята природа. Нарекли себе си Пасъори.“

„Наред с това последните наследници на линията на Йоан успели да установят своя база в средите на официалната църква. Без да успеят да се противопоставят на политическия характер и пирамидалната структура на тази организация, наследени от Римската империя, те поне могли да оставят запалена една неугасваща свещица, едно учение, по-близко до първоначалната дълбока духовност.“

В това разпознах един от елементите на историята, която ми беше разказал кардинал Ди Сан Джовани във Ватикана. Ето и думите на Леонардо, цитирани от Вазари:

„Пасъорите дълго време търсили Граала. Средновековието е епоха, характерна с умножаването до безкрайност на светите мощи — петнадесет трънени венеца, шест ризи на Христос, достатъчно късове от кръста за построяването на цял покрив... И, разбира се, десетки и десетки пирони от разпятието. Пасъорите дори не знаели дали истинският Граал се намира на Запад или все още в Близкия изток.“

„Въпреки че кръстоносните походи били варварски приключения, те допринесли за многобройни културни и търговски връзки и обмен между Запада и Изтока. Пасъорите се възползвали от това. Някои от тях заминавали за Светите земи и в течение на десетилетия провеждали проучвания за установяване съдбата на Граала. Доста късно успели да установят със сигурност местоположението му. Но по пътя на обожествяването на цялото човечество се появило ново препятствие. Граалът бил станал собственост на официалната църква, която не била наясно с неговата мощ, но и в никакъв случай не искала да се лиши от него.“

Към края на XV век, пак според ръкописа на Вазари, един от най-влиятелните Пасъори бил Леонардо да Винчи.

„В течение на дълги години в най-дълбока тайна той работил с жар по Великото дело, опитвайки се да развие алтернатива на притежаването на Граала. Изследванията му и тези на неговите приятели били предмет на оживени дискусии в кръговете около Козимо и Лоренцо Медичи, самите те много близки до Пасъорите. Именно за тях Козимо поръчал на Марсиле Фичин превода на «Корпус Херметикум» — ръководство по алхимия, основано на гръко-египетските познания, разпространени в Александрия.“

По-нататък Вазари резюмираше последните години на Леонардо да Винчи и причините за заминаването му за Франция:

„Скоро пред Леонардо и Пасъорите се открила нова перспектива. Кралете на Франция започнали да изпитват силен интерес към Италия и въз основа на неясни родословни претексти си поставили за цел да завладеят основните ѝ градове. Те били очаровани от изкуството, което открили, и високото равнище на цивилизацията, която се развивала в просветените кръгове. В желанието си да придаде същия блясък на своя двор Франсоа I се постарал да привлече Леонардо във Франция. С универсалните си интереси и изключителния си талант за организиране на празненства, дегизировки, временни декори, а същевременно и изумителния си инженерен гений, Да Винчи бил съвършен образец на твореца, който амбициозен монарх като Франсоа I желал да бъде близо до него, за да издига престижа на неговия двор.“

„През 1515 г. Леонардо заминал за Франция, смятайки, че вероятно ще може да извлече огромна полза от това положение. Полза, предназначена за цялото човечество. Ако успее да сътвори несравнимо произведение на изкуството, да направи велико откритие или да проектира дворец, какъвто никой никога не е виждал, може би ще може да поиска от краля награда, съизмерима с постижението му — пилона от «Сен Дьони», Граала.“

„Леонардо си казал също, че ако този първи план не успее, той ще може да използва забележителния си технически талант за изработване на копие от светия пирон, което незабелязано да подмени с оригинала.“

„Като се надявал да постигне целта си, Леонардо решил да подари на краля най-хубавата от своите картини, онази, която предпочитал пред всички останали — «Мона Лиза дел Джокондо», Джокондата.“

Невероятният документ на Вазари завършваше до тук. Леонардо беше починал във Франция през 1519 г. в прегръдките на крал Франсоа, очевидно без да успее да получи Граала в полза на Пасьорите.

Много внимателно затворих томчето с марокенова корица, замаян от разкриването на тази вековна епопея. Дълго време останах неподвижен и изпълнен с трепетно вълнение, с очи, втрещени в нищото...

Остатъка от следобед прекарах в продължителна разходка по кейовете на Сена, преосмисляйки постепенно това, което току-що бях научил. Люсиен Совал не ме беше заблудил с първата си енигма — следата действително водеше към „Сен Дьони“, някъде по меридиана на север от Париж. Не бях успял да разбера знака, който той ми показва, и бях изпаднал в заслепение от енергията защитница на Франция. Що се отнася до „Съкровището, тъй ценно за човечеството“, то очевидно е Граалът, съхраняван векове наред в базиликата „Сен Дьони“.

Париж, 21 август

На сутринта пристигнах пред базиликата „Сен Дьони“. Дългият кораб беше огрян от косите лъчи на слънцето, отразени в многоцветните витражи. В левия източен ъгъл открих параклиса, в който се съхраняват мощите. Там бяха останали само няколко декоративни елемента от погребението на Луи XVIII, изработени в превзет и бутафорен стил. Служител на Историческите паметници ми обясни, че съкровищницата на „Сен Дьони“ е разграбена през бурните дни на революцията. По-нататъшната ѝ съдба не му беше известна. Новината беше лоша, но не се признах за победен. Достолепната матрона, която продаваше пощенски картички и исторически брошури на входа на църквата, беше по-добре информирана. Преди няколко години била пуснала в продажба малък, отдавна изчерпан свитък за прочутото съкровище. Доколкото си спомняла, някои от съхраняваните в църквата ценни предмети все още били запазени. Част от тях се съхранявали в Лувъра, други в Монетния двор. Благодарих на любезната госпожа и се отправих за Париж.

Светият пирон, истинският Граал, не се намираше в Монетния двор. Там видях обаче затрогващо доказателство за присъствието му — Купата на Козроес. Този легендарен предмет от злато и кристал принадлежал на един от последните владетели на сасанидски Иран, а когато персийската войска била победена от настъпващите вълни на армиите на исляма, купата била включена в съкровищницата на халифа. По-късно заедно със свещения пирон тя станала част от подаръците на Харун ал-Рашид за Карл Велики и подобно на Граала, се съхранявала в съкровищницата на „Сен Дьони“.

Окуражен от идеята, че след като крехката златна купа от злато и кристал е превъзмогнала превратностите на съдбата, стоманеният пирон вероятно също е оцелял, преминах пеша неколкостотинте метра, които разделят Монетния двор от Лувъра. Необходимо ми бе доста време, докато получа информация за мястото, където са изложени различните експонати от съкровището на „Сен Дьони“, и да прекося дългите зали, водещи до тях. Минавайки през един коридор, изведнъж пред очите ми се появи „Жоайоз“, легендарният меч на Карл Велики, изложен самостоятелно в бляскава витрина. Като дете баща ми често разпалваше въображението ми, като ми разказваше части от „Песен за Ролан“, а сега, когато внезапно пред очите ми се изправи този митичен меч, и то след всичко изживяно през последните месеци, ме обхвана чувство на изненада и усещане за странно съвпадение.

Разгледах внимателно всички части на съкровището, но от мощехранителницата на светия пирон нямаше и следа.

После се опитах да събера някои сведения в библиотеката на музея. Неуспешно. Обезкуражен и потиснат се прибрах в апартамента.

Надвечер Юго си дойде от Нормандия. Мама беше предупредена и беше решила да организира същинска семейна вечеря, което не ни се беше случвало отдавна.

Храната беше чудесна. Мама беше надминала себе си — гъши дроб и печено с манатарки. Съвместният ѝ живот с татко беше развил неимоверно кулинарните ѝ способности. Без да сме се уговаряли предварително, брат ми и аз решихме да се пошегуваме на тази тема.

— Добре си се потрудила, мамо, чудесно си сготвила, нали, Юго?

— Наистина голяма е разликата с обичайните хамбургери!

— Неблагодарници такива! Днес съм прекарала три часа пред печката.

— Така де, понеже е необичайно, решихме да го отбележим...

— Честваме събитието!

— Като ви гледам, наистина имате вид на недохранени. Виж какви сте бледи и слаботелесни — отвърна тя с усмивка. — Вероятно майка ви не ви е давала достатъчно храна в детските ви години?

Лично аз бях възхитен. От три седмици се изхранвах изключително със сандвичи и макарони. Юго отвори бутилка бургундско и тримата прекарахме много приятна вечер в разговори и закачки. Мама с поруменяло от загар лице току-що се връщаше от почивка. Беше прекарала три седмици в Латинска Америка с Джек. Усърдно бях отклонявал въпросите относно моите проучвания, но любопитството на брат ми надделя. Когато стигнахме до десерта, той не издържа и направо ме подложи на разпит. Отначало отговарях въздържано, защото не бях обсъждал подробно темата с мама и се боях от реакцията ѝ. Но малко по малко се окуражих и реших, че след като съм се заел с издирването на нещо, което може да промени съдбата на цялото човечество, не бива да скривам нищо от майка си и брат си — двете ми най-близки същества. Наистина това, което търсех, беше донякъде тайно, но погледнато от друга страна, то представлява част от общочовешката съкровищница.

Когато стигнах до трансмутацията на Христос и материалната следа, която този процес беше оставил върху светия покров, Юго силно се вдъхнови. Той изведнъж се сети за прочетена научна статия по този въпрос.

— Според автора на проучването въпреки полемиката за възрастта на материята, от която е изработен покровът, създаването на образа е необяснимо от научна гледна точка — обясни Юго. — Покровът не може да е дело на фалшификатор, просто защото не става дума за боядисана тъкан.

— Как е създаден образът на този човек с брада, с удължени черти и затворени очи, които всички ние свързваме с портрета на Христос? — запитах го аз.

— Всъщност образът изглежда създаден в резултат на различни по степен обгаряния на нишките, формиращи основата на тъканта.

— Юго, нищо не разбирам, можеш ли да ми обясниш нещо по този въпрос? — попита мама.

— Образ, създаден по този начин, може да се получи само с много интензивно и много кратко излъчване на топлина — отговори Юго, — нещо като моментен изблик на светлинна енергия.

— Наистина е странно, че говорите за тези явления, тъй като и баща ви се интересуваше от подобни неща навремето, но, честно казано, аз нищо не разбирах от неговите теории. Освен това се числя към хората, здраво стъпили на земята, и ми е трудно да си представя този процес на светлинна трансмутация.

Щях да отворя уста, за да ѝ отговоря, но Юго ме изпревари:

— Знаеш ли, мамо, когато разглеждаш най-напредничавите научни изследвания, попадаш на обяснения, които силно се различават от общоприетите теории. Последните всъщност не са нищо друго освен вярвания, както всички останали.

Юго за миг се вгледа в чашата си, наполовина пълна с червена течност, усмихна се и отпи глътка бургундско. Най-сетне, понеже нито аз, нито мама бяхме готови да продължим разговора, той отново взе думата:

— Спомняш си, разбира се, че Алберт Айнщайн установи, че материята може да се превръща в чиста енергия. До този момент с тази идея сме си служили за създаване на атомни бомби или производство на електричество, но след като чух това, което ни разказа Сет, не изключвам подобно преобразуване да открие и други перспективи. Знаеш вероятно, че съществува друг клон на физиката, наричан квантова механика, в който явленията изразяват качества и отношения, които варират в зависимост от научния наблюдател. Когато стигнем до това ниво, чистата обективност вече не съществува. Дейвид Бом, един от най-известните учени по квантова механика, обяснява, че материалният свят, който възприемаме със сетивата си или с помощта на инструменти, увеличаващи възможностите на нашите сетива, е само един от аспектите на реалността, който той нарича разгънат или разопакован свят.

Матрицата, която го поражда, т.е. сгънатият или опакован свят, нормално не е достъпна за сетивата или за прякото научно наблюдение.

— Юго, за мен това е абсолютно неразбираемо.

— Не се плаши от думите, мамо. Това означава, че всяка частица от Вселената — всъщност всеки атом — съдържа сгъната в себе си цялата съвкупност. И че съседният атом до него също съдържа в сгънато състояние цялата Вселена, включително, което е още по-интересно, и първия, за който стана дума. Или ако предпочиташ — всичко е сгънато във всичко и обратно. Един от професорите по физика ни каза, че подобно обяснение се намира в една стара будистка сутра. Ако не се лъжа, става дума за тъй наречената „Аватамсака“.

Мама стоеше безмълвна, отчасти защото чувстваше, че не разполага с достатъчно аргументи, за да се противопостави на Юго. Накрая понечи да зададе въпрос:

— С какво казаното от теб потвърждава обясненията на Сет?

— Ами след като Вселената се намира в сгънато състояние във всяка клетка от моето тяло, всички информации на Вселената са вече в мен!

— До тук виждам логика.

— Теоретическото последствие е изумително, но само на пръв поглед: ако намеря начин да декодирам тази безкрайна маса от информация, която е вече заключена в мен, ще се превърна във всезнаещ. А това качество, напомням ти, е запазено за Бога.

— И все пак това изглежда невероятно.

— Кой би отхвърлил, че е възможно, ако променим по някакъв начин функционирането на нашето мислене, да получим резултата, за който говори Сет?

— Наистина, мамо — намесих се аз. — Възможностите на човешката мисъл, както казват, са неизчерпаеми. Кой би се заел днес да очертае техните граници?

— Да си спомним за формулата $E = mc^2$ на Алберт Айнщайн. Знае се, че материята е безусловно трансформируема в енергия и че де факто енергията е светлина. Защо тогава да не приемем, както твърдят новите приятели на Сет, че е възможно да преобразуваме собственото си тяло в светлинна енергия, като ползваме вътрешен метод, различен от използвания за получаване на атомна енергия, но също толкова мощен?

— Юго, ти преди малко говореше за будизъм. Струва ми се, че четох навремето нещо по този въпрос — каза мама след миг мълчание. — Мисля, че беше в книга, която ми даде една приятелка — Сара. Сигурно си спомняш за нея?

— Да, твоята приятелка по йога.

— Почакайте — каза тя, ставайки от масата, — мисля, че още я пазя някъде тук.

Мама отстъпи за малко, докато Юго отвори още една бутилка бургундско и напълни чашите. Тя дълго разглеждаше рафтовете на библиотеката и се върна в хола, като държеше в ръце едно томче, озаглавено „Тара, божественото в женски род“ от Бокар Римпоче.

— Божественото в женски род — сигурна ли си, че това не е книга за Мария Магдалина? — попита Юго на шега.

— Не съм я чела изцяло, но Сара тъй настоятелно ми я предлагаше, та все пак я прелистих оттук-оттам. Така попаднах на откъса, за който стана дума. Нека да видим... Дайте ми време да намеря страницата... А, ето, заглавието е „Сахибът с тяло на небесна дъга“. Авторът — съвременен тибетец, разказва как неговият учител на име Куну Лама бил свидетел на превръщането на човек в светлина в източната част на Тибет. Най-странното във връзка с историята, която ни разказа Сет, е, че става дума за човек от западна страна: „Към средата на 40-те години Куну Лама се намирал в Кам, където се отдавал на отшелничество. Живеел в къща на два етажа — той заемал първия, а вторият бил зает от човек, дошъл от запад, който — голяма рядкост по онова време — практикувал будизма... Хората в околността имали навик да наричат чужденеца «сахиб», уважително название, ползвано от индийците спрямо западниците. Кой е бил този сахиб? Откъде е идвал? Не зная дали Куну Лама го е уточнил. Може би е избягал от Индия по време на Втората световна война, може да е бил мисионер — имаше тогава няколко в Кам, — възприел тибетския будизъм... Така или иначе, случило се, че няколко дни подред никой не срещнал сахиб. Накрая някой казал, че като гледа от своя прозорец, в стаята на сахиба се вижда небесна дъга. Заинтригувани, Куну Лама и няколко други се качили на етажа, отворили вратата и действително на мястото на сахиб видели само небесни дъги! Те преровили дрехите му, от които като дъжд се посипали снопове малки небесни дъги! От сахиб останали само ноктите и косите. Това се нарича получаване на «тяло небесна

дъга», необикновен резултат от практиката, който се свежда в момента на смъртта до разлагането на тялото на светлина с цветовете на дъгата.“

— Каква невероятна история — извика Юго, подсвирквайки от удивление. — Във всеки случай, тя потвърждава странните разкрития на твоя кардинал!

— Не зная доколко трябва да се вярва на тези тибетски истории — заключи мама, — но все пак повече съм склонна да се доверя на явления от този характер, които се случват по наше време, а не през Средновековието.

Париж, 22 август

Събудих се малко късно с леко главоболие поради прекаляването с бургундското. След обилна закуска се отправих към библиотеката „Сент Женвиев“. Направих справка в каталозите и поисках да ми дадат всички издания, засягащи пряко или косвено съкровищницата на „Сен Дьони“. Проучих ги обстойно в голямата читалня и най-сетне успях да възстановя продължението на историята на Граала.

През 1793 г. Конвентът решил да бъдат претопени всички златни предмети, намиращи се в „Сен Дьони“, а получените средства да бъдат използвани за финансиране на войните срещу коалиционните сили, противници на Френската революция. Няколко образци били запазени по решение на комитет, натоварен да оцени художествената или историческата им стойност. Мощехранителницата на светия пирон била част от предметите, изпратени за претопяване, с цел оползотворяване на ценния метал. Но един от комисарите на име Льолиевр успял да издейства светият пирон да му бъде поверен лично, под предлог че той е интересна находка от гледна точка на историята на металургията. Същинските му мотиви не са известни. Дали е бил част от Пасьорите? Съмнявам се, защото в такъв случай те биха придобили Граала преди повече от два века и биха го вкарали в употреба. По обратни на тези причини не би могъл и да е член на Ордена на първенството. През април 1824 г., предчувствайки вероятно близкия си край, Льолиевр подарил светия пирон на парижкия архиепископ. Последният го затворил в мощехранителница от кристал и позлатено сребро във форма на стилизиран пирон и незабавно го депозирал в трезора на катедралата „Нотър Дам“. Това е последното упоменаване на местоположението на Граала, което успях да открия. Възможно ли е нещата да са толкова прости? Граалът да е скрит от самия факт, че се намира във витрина пред погледа на всички, на двеста метра по въздушен път от семейния апартамент? Незабавно се отправих към „Нотър Дам“, но пристигнах в момента на затварянето, а дежурният, въпреки настояването ми, отказа да ме пусне да вляза.

Париж, 23 август

9 часа. Бях първият, влязъл този ден в помещението на катедралата, където се съхранява съкровището. В основната зала се пазят мощехранителниците на трънения венец и на голям къс от истинския кръст, купен навремето от свети Луи в Константинопол от Балдуин. Интересуващите ме предмети не бяха там. Погледът ми бе привлечен от подходящо осветена витрина, намираща се в дъното на залата. В нея беше изложен прекрасен кръст от резбован бронз в стил Луи XV, в който е инкрустиран фрагмент от кръста господен. На пиедестала му беше фиксиран предмет от кристал и позлатено сребро във формата на пирон. За миг останах вцепенен, фиксирайки внимателно предмета. През отблясъците на кристалната тръба се очертаваха контурите на продълговат къс стомана. Бях стигнал до целта.

Но след миг в главата ми се завъртяха противоречиви мисли. Сблъсках се със същата трудност като Леонардо да Винчи пет века по-рано. Знаех къде се намира Граалът, знаех за какво може да служи, смятах дори да открия метода, по който може да се задейства скритият му потенциал. Но този митичен предмет, тъй близък, че можех да го докосна с ръка, се криеше зад блиндирано стъкло и под закрилата на официалната църква.

За момент си представих как с Юго влизаме през нощта в сградата на „Нотър Дам“, за да повторим успеха от „Сен Дьони“. Но ако ни хванат, съществува голям риск да си навлечем неописуеми неприятности. За да се опитам да изпъдя тези мисли от главата си, принудих се да разгледам и останалата част от съкровището. Като се върнах до входа, открих, че управата е публикувала обяснителна брошура за трезора. Купих книжката и се върнах в залата, където беше изложен Граалът. Като разлиствах страниците, попаднах на обясненията за бронзовия кръст и пилона. Според текста пиронът в мощехранителницата

произхожда от „Сен Жермен де Пре“, а не от „Сен Дьони“. Убедеността ми отстъпи пред съмнението. Дали брошурата не беше зле документирана? Нормално е пиронът да произхожда от „Сен Дьони“, където е съхраняван близо девет века. Заинтригуван, хвърлих последен поглед към пилона и напуснах катедралата.

Бързо прекосих Сена и изкачвайки се по склона на хълма Сент Женвиев, стигнах малко задъхан в едноименната библиотека. Прекарах там няколко часа, опитвайки се да възстановя съдбата на светия пирон. Накрая научих, че управата на парижката катедрала била получила два пилона — автентичния Граал през 1824 г. и пилона от „Сен Жермен де Пре“ четири години по-късно. През 1865 г. Роо дьо Фльори, специалист по история на католицизма, се заел да направи инвентаризация на Христовите мощи, пазени във френските църкви, и поиска да види пироните. Открит бил само един, а според описанията от преди революцията това бил пиронът от абатството „Сен Жермен де Пре“.

Но как е могло това изчезване да не бъде доведено до знанието на членовете на управата или на архиепископа? Защо е трябвало да се чака намесата на този историк, за да излезе то наяве? Зарових се в историята на „Нотър Дам“ през XIX век и накрая се добрах до сведения, които показваха как Граалът е могъл да изчезне. По време на вълненията през 1830 г., които довели до падането на Шарл X, архиепископията на Париж, една сграда в романски стил, намираща се между катедралата и Сена, е била прицелна точка на антилегитимистки^[9] бунт. Тълпата успяла да проникне вътре и изцяло разгромила мебелировката и украсата. Членовете на управата успели да се спасят, като отнесли каквото могли и вероятно при тази бъркотия пиронът от „Сен Жермен“ е бил спасен, а истинският Граал изчезнал. Невероятните приключения, които преживявах от четири месеца насам, стигаха до задънена улица.

Любопитството и забавлението, които мотивираха първите ми стъпки, отстъпиха пред чувството на доверие. Постепенно у мен се зароди дълбок и искрен стремеж, желанието да се превърна може би в един скромен двигател по дългия напредък на човечеството към щастие. Повече от чувството за личен неуспех при издирването на Граала изпитвах дълбока тъга от невъзможността да осъществя тази мечта. През 1830 г. случайността или алчността са били причина за изчезването на Граала, може би в някой парижки канал или в джоба на някой крадец, привлечен от блясъка на неговата мощехранителница. Отчаян се прибрах вкъщи, където набързо изгълтах пригответената за мен вечеря, като отказах да отговарям на въпросите на майка ми.

Париж, 1 септември

Станах много късно, за да се възползвам от последните дни ваканция преди завръщането ми във Флоренция. Майка ми беше оставила получената поща върху кухненската маса заедно с няколко пресни кроасана и чаша портокалов сок. Докато закусвах, разгледах писмата и разпознах върху един от пликовете характерния полегат почерк на Люсиен Совал. В него се съдържаше кратка бележка:

Скъпи приятелю,
Мисля, че е дошъл моментът да се срещнем отново. Можете ли да бъдете на „Пон де з-Ар“ на 3-ти този месец към 19,30 часа?
В очакване да Ви видя, приемоте най-приятелските ми поздравления.

Люсиен Совал

Париж, 3 септември

Сена, огряна от слънцето, приличаше на лента бляскава светлина. Стърчащите по двата бряга тополи я обграждаха като ножница, извезана с изумруди и златни нишки. Мостът „Пон де з-Ар“ прекрещаваше над тази неподвижна и искряща панорама като преход между два свята — единият рационален и скован, другият от сферата на въображението на самотните мечтатели. В края на този ден,

наситен със светлина, на границата между двата свята, очаквах идването на алхимика, най-чудновития човек, когото някога съм срещал.

Седнал на една пейка, размишлявах за невероятното приключение, което ме беше завело от Париж до Флоренция, минавайки през Рим, приключение в сърцето на тайните митове на човечеството. Люсиен Совал безшумно седна до мен; присъствие доброжелателно, внимателно, изпълнено с огромно спокойствие. Дълго останахме така, седнали един до друг в светлината, запазили мълчание като двама приятели, които се разбират без думи. Люсиен, облечен в риза с къси ръкави, със загоряло от слънцето лице, като че подхранваше скромната си физика с неописуем вътрешен плам. Той кръстоса глезени пред себе си и обърна към мен необикновения си поглед.

— Как сте, Сет? Имате вид на човек, който се връща от дълъг път...

— Добре съм, благодаря — отвърнах, поклащайки глава. — Но наистина имам усещането, че живея в друг свят от себеподобните си, че не съм в крак със заобикалящия ни свят, и се боя, че никога няма да мога да се върна в нормалното си състояние.

— Дори да е възможно, наистина ли бихте го желали? Не се тревожете — каза Люсиен със сподавен глас. — Всичко това е временно усещане, като че ли сте облекли малко по-широк костюм, дреха, която се нуждае от поправка, но съвсем скоро ще се почувствате по-комфортно, може би по-щастлив от всякога.

— Но се провалих при издирването на Граала... Пасьорите разчитаха на мен.

— Не се безпокойте за това. Ние знаем, че Граалът е изчезнал преди повече от век и половина. Но нито вие, нито който и да било в момента не може да стори нищо, за да го открие. Поне сме сигурни, че Ордена на първенството не го владее; това засега е най-важното. В случай, че Граалът попадне под властта на Ордена, това би било катастрофално за всички нас.

— Независимо от това, откакто съм наясно с цялата история на светия пирон, не мога да се отърва от чувството на непълнота, като че ли цялото това търсене не е довело до нищо.

— Не се оставяйте в плен на разочарованието, вашата цена е далеч по-висока. А отсега нататък не можете да търсите извинение в незнанието. Не губете никога увереността в перспективата на същинската ви природа.

След това Люсиен пое дълбоко дъх и посочи пространството пред нас с широк и изразителен жест:

— Вие сте като това небе — дълбоко, спокойно, безстрастно, чиста и светла простота, подобна на нектар.

Силата на неговите думи ме изпълни с тихо блаженство, незасенчено от основания, задръжки и стремления.

— Никога не ще успея да ви се отблагодаря достатъчно за вашата помощ. Без вас и без кардинала нямаше да мога да разбера вълшебната реалност на Граала.

— Забравяте Сюън Кънингам...

— И тя ли е част от Пасьорите? Всъщност трябваше сам да се досетя. Та нали тя предизвика първите ми съмнения относно „Шифърът на Леонардо“. Колко труд си даде, за да ми помогне да разбера картината на Сасета! Тя просто искаше да ми покаже Великата тайна. Но има и един въпрос, който неколкратно си задавам през последните месеци: защо ми се доверихте? Защо Сюън изрази пред мен своите съмнения? По каква причина вие и кардиналът поехте риска да ми разкриете толкова открито манипулацията, организирана от Сивата конгрегация, и да споделите с мен за съществуването на Великата тайна?

— Да кажем, че поехме пресметнат риск. Освен това вашето име беше за нас показателно...

— Показателно за какво? За какво говорите?

— Вашето име е свързано с динамиката на Великото дело.

— Искате да кажете, че моето име съдържа определено значение, както твърдеше Сюън?

— Нали знаете, че корените на западната алхимия се намират в Египет. Именно от египетската цивилизация произлизат митовите за Изиди и Озирис. Сет е египетски бог, близък брат на Озирис, но го убил от ревност. Обаче Изиди, съпруга и сестра на Озирис, успяла да го върне към живота. Понеже не искал да се признае за победен, Сет успял повторно да убие Озирис и разкъсал трупа му на четиринадесет парчета, които разпръснал из цял Египет. След многобройни перипетии Изиди успяла да събере всички части на съпруга си и Озирис, преобразен, станал най-популярният бог от египетския пантеон.

— Но тази история е ужасна, Люсиен — възкликнах аз.

— На пръв поглед Сет, изглежда, играе много отрицателна роля, съгласен съм. Впоследствие обаче в тайните си трудове алхимиците възприемат този мит и го превръщат в символ на алхимичния процес.

Бог Сет действително представлява разрушителна сила, но това е разрушаване на предишната идентичност, за да може да се появи човекът, преобразен от Великото дело. Тази разрушителна сила е също един вид възродителна сила. И може дори да се каже, че донякъде олицетворява самата динамика на процеса на трансмутация.

Люсиен Совал млъкна за миг и ме обгърна с дълбокия си поглед, преди да продължи:

— Този, който ви е дал това име, е знаел за тази алегория...

Повторих наум името си, съзнавайки за пръв път странното му значение: „Сет...“

— Съюзът първа заподозря вашата семейна връзка с търсенето на Граала — бавно поде Люсиен. — Малко по-късно, когато се опитахте да влезете във връзка с мен, незабавно познах, че сте син на Андре Тевно, който беше Пасьор.

— Познавали сте баща ми? — попитах, чувствайки как сълзи напират в очите ми.

— Баща ви беше много скъп приятел. Имахме навик да се срещаме, за да се отдаваме заедно на научни занимания. Той беше дълбоко човечен по природа. Внезапната му смърт беше за мен ужасна загуба. Когато почина, бях силно покрусен и си представям какво сте изпитали и вие.

— Какво разкритие... Баща ми — Пасьор... Защо никога не ни е споменавал за това? Никога нищо не сме подозирали.

— Пасьорите нямат навик да пропагандират своята доктрина, включително сред членовете на семейството си. Пасьорите само предават щафетата на онези, които проявяват желание и са достойни. Това не е послание, а среща... Той имаше намерение да ви говори за Великата тайна по-късно, когато пораснете двамата с Юго. Андре умря преждевременно, без да успее да ви предаде забележителното си знание. Но молбите му не останаха напразни; вашето поведение през последните месеци го доказва много добре. Днес той несъмнено щеше много да се гордее с вас.

Бях силно развълнуван от тези разтърсващи разкрития за баща ми и връзките му с Пасьорите. И как да не бъда? Докато отправях погледа си по посока на Сена, която течеше под нас, си спомнях времето, прекарано в задушевната компания на любимия ни баща. Посещенията в най-големите музеи на Европа и Съединените щати — „Никога повече от четиридесет минути, казваше той с усмивка. След този срок удоволствието се превръща в задължение!“ — многобройните разходки по парижките улици, дългите часове четене, през които с плътния си глас ме запознаваше с живота на светците, на средновековните рицари и на творците от Ренесанса... Като възбуждаше любознателността ми, той ме е готвел за бъдещите изпитания на Пасьорите.

Станах и се доближих до парапета на моста. Мисля, че имах замислен вид, бях малко объркан. Люсиен също се подпря с лакти на бордюра, с лице към Сена. Шлеп, натоварен с пясък, мина под моста, като потреперваше, и продължи пътя си към морето. Имах и други въпроси към Люсиен, а не знаех кога ще мога пак да го видя.

— Можете ли да ми обясните защо Граалът не е трансформирал хората, които са го пазили в „Сен Дьони“ през вековете?

— Вижте, Сет, не е достатъчно да притежаваш Граала и да го докоснеш, за да задействаш възлешния му потенциал. Естествено, ако човек, надарен с интуиция, го държи в ръцете си, той вероятно ще почувства, че става дума за много особен предмет. Но за предизвикване на трансмутацията е необходимо да се приложат допълнително някои специфични алхимични процеси.

— Въпросът губи смисъл, след като Граалът е изчезнал.

— Днес не разполагаме с материалния Граал и заедно с него губим тази възможност за спасение — трансмутацията, основана на материална субстанция. Но другият процес все още съществува — този на осъществяването или на тъй наречения благороден способ, тъй като той е по-съществен. Загубата на метода, опосредстван от Граала, може да изглежда непоправима, но, от друга страна, методът на осъществяването не е чак толкова труден. Човешкото същество е по природа обожествимо и ще бъде винаги обожествимо по очевиден начин, тъй като потенциалът винаги може да се актуализира. Имайте предвид, че избраният метод е в края на краищата вторичен спрямо осъществяването. От друга страна, загубата на Граала трябва да се разглежда и в положителен аспект. Ордена на първенството загуби възможността да сложи ръка върху предмет, който можеше да му позволи да си осигури пълна власт. Но Сивата конгрегация е все още активна. Тя е в основата на сегашните манипулации. Ако Великата тайна се разпространи, край на религията като власт... Кой знае, може би край на всякаква власт! По-добре да се подхвърли на тълпата историята с детето на Исус и Мария Магдалина, отколкото да се позволи изтичането на информация за божествената природа на човека. Такова нещо би било пагубно за йерархията!

— Люсиен, можете ли да ми обясните как функционира методът на осъществяването, кои са признаците на обожествяване на индивида?

— Процесът на обожествяване се проявява на няколко последователни етапа: отначало постепенно отстраняване на егоизма, развитие на всеобщо благоразположение, а после, все по-често, поява на изблици на мъдрост и универсално познание...

— Невероятно наистина!

— И особено, най-важният знак във вътрешен аспект, бих казал, е възникването на дълбоко щастие. Това чувство на задоволство постепенно обхваща всеки миг от живота.

— А запазва ли се това чудесно състояние през нощта, когато човек сънува?

— Нощите преминават в нещо като осветено, бяло и просторно съзнание; всъщност всички тези явления са неописуеми, защото се развиват на по-високо ниво от обикновеното функциониране на мисълта.

Люсиен се загледа още по-проницателно в небето, като че искаше да проникне в него, след което отново изе думата:

— Пълната трансмутация без материален посредник отдавна е загубена на Запад. В тази част от света са се запазили само алхимията — път, основан на субстанцията — и чисто духовни способности с голяма вътрешна стойност, но които не позволяват трансмутация на цялото тяло и същество. Основната функция на мистичния Граал е да се освободи духът от материята, като по този начин самата материя се освобождава чрез духа. Процесът на трансмутация е двоен, както е двойно нашето същество — състои се от дух в тяло.

— Не е ли запазена двойната трансмутация при някои тибетски мистици? Майка ми ми показва интересна книга по този въпрос.

— Познавате книгата на Бокар Ринпоче? — учуди се Люсиен.

— Да, прочетох в нея някои потресаващи откъси, в които става дума за превръщането в светлина или по-скоро в цветовете на дъгата на човек от Запада в Източен Тибет през 40-те години.

— Това не е всичко. Според други източници, изглежда, че героят на тази история е йезуит, може би германец. Той може би е първият западняк след Исус, постигнал такъв процес до самия край. Всъщност неговата история не е добре позната. Може би става дума за свещеник мисионер, очарован от духовния път, който е дошъл да овладее.

— Каква е причината тези методи да са още достъпни в този край на света?

— Защото методът на двойната трансмутация — духовна и телесна — се е зародил именно в този район, по-точно в близост до Памир. След това се е разроил на запад по пътя на коприната, а също и на изток. Разправят, че Исус е възприел някои от своите практики от тази част на света. Дори за нас наистина това остава спорен въпрос. Но във всеки случай Исус е осъществил напълно този тип трансмутация, както показват епизодите на преображението и особено на възкресението. Макар че не е успял изцяло да предаде този метод на своите ученици, успокояващо е, че все още в Памир съществуват оригинални източници, от които може да се черпи.

— Остава ли възможно и днес да поемем по пътя на двойното осъществяване?

— Разбира се, най-благородният и най-фундаментален метод не се нуждае от материална субстанция; той остава на разположение на всички. Всичко зависи всъщност от гледната точка — това важи както за начина, по който разглеждаме картините на Микеланджело или Леонардо, така и за подхода ни към околния свят въобще. Именно защото сме забравили божественния си произход, като сме приели плода на двойствеността, нашият поглед към света се е втвърдил. От тази гледна точка църквата основателно се позовава на „първородния грях“. Не за това, че трябва да се изкупва някакво прегрешение на далечни предшественици, а за това, че нашата привидна ограниченост произлиза от липсата на подходящ „поглед“ върху света. Докато стоим затворени в този подход, тялото и светът ще ни изглеждат като застинали и те действително ще бъдат такива. Но ако вътрешно успеем да променим погледа си към нещата, светът ще ни се представи в естествения си свободен и бляскав вид. Виждате ли, Сет, в момента, когато нашето физическо и духовно същество е претърпяло трансмутация и сме успели да прекратим материалните граници на нашето тяло, ние преставаме да сме сковани от пространствени и времеви задръжки. Ние се намираме едновременно навсякъде, притежаваме цялото знание, цялата мъдрост и цялата любов. Не съответства ли това на определението за божественост?

— Право да ви кажа, част от моето съзнание все още изпитва трудност да повярва в божествената природа на човечеството. Та нали нито едно от шестте милиарда човешки същества на планетата не е

постигнало това? Достатъчно е да се запознаем с последните новини — навсякъде хората извършват чудовищни престъпления, често дори в името на Бога.

— Именно това доказва, че не са на прав път. Потенциалът им е засенчен, но това не значи, че не съществува.

— Докога хората ще останат в това състояние?

— Докато поемат пътя към възстановяване на първичното си божествено състояние. Защото, въпреки че тази природа е наше общо благо, малко са хората, които желаят да се възпозват от него. Гледали ли сте филма „2001: космическа одисея“ от Стенли Кубрик? Краят на този изключителен филм е опит за претворяване в образи на тази реалност. Именно затова, вероятно, това остана абсолютно неразбрано от публиката.

— Организаторите на конспирацията „Да Винчи“ постигнаха успех. Отсега нататък никой няма да иска да чуе за мистичния Граал.

— Дан Браун е сложил на преден план божествения женски аспект, за да скрие по-добре тайната за божествения характер на човека.

— Не зная дали трябва да съжаляваме или да се радваме.

— Радвайте се! Възможността съществува, това е най-важното. Пътят към божествеността, макар на практика да е неясен, скрит, понякога дори затворен, остава универсален в своята същност. Той се проявява навсякъде, на всички ширини, във всички култури... Видете суфизма, будизма, исихазма... Жаждата за власт на Ордена на първенството и конспирациите на Сивата конгрегация никога няма да угасят тази прекрасна надежда. Макар да е невъзможно материалният Граал, свещеният пирон, да бъде открит, не си ли заслужава, както вие прекрасно го сторихте, да се направят усилия в посока на неговото търсене? Това търсене ви позволява да измерите своите възможности, да започнете да се очиствате от налепите, които прикриват същинската ви природа. В сегашния момент пътят на спасението, трансмутацията с помощта на Граала, е невъзможен. Но не е ли по-благородно и по-значимо за самия вас, както и за всички същества, мъже и жени, да се посветят на пътя на осъществяването за постигане на щастие?

Спомних си за баща ми, за заразителното му щастие и мъдрите му думи; той никога не се отвърщаше от житейските грижи. „Грижите са част от живота, казваше той понякога, също толкова, колкото моментите на удоволствие. Те всъщност не се различават по вкус.“ Търсенето на истината ми бе помогнало да осъзная доколко съм се затворил в собствената си черупка. Търсил бях пътя на личното осъществяване посредством ерудицията и културата, а днес виждах до каква степен това познание ме е отделило от другите. От нищо не е трябвало да бягам...

— Мисля, че сте прав — промълвих най-накрая.

— Предполагам, че ще продължите по този път, както заради самия себе си, така и за да заемете мястото на баща си, чиято смърт остави празнота сред Пасъорите, както и във вашия живот.

— Нищо не би ме радвало повече; не си представям, че мога да живея по друг начин.

Над града се спускаше здрач. Люсиен и аз все още стояхме облежани на перилата на „Пон де 3-Ар“, наблюдавайки как черните води на Сена текат към морето. Под краката ни с бумтене премина туристическо корабче, осветено като космически кораб. Отблясъците му преминаха по фасадата на Лувъра, която сякаш изплува от мрака, преди отново да потъне в спокойната забрава на нощта.

---

[1] Старото име на Париж. — Бел.прев. ↑

[2] Изправена голяма продълговата скала — култов паметник при келтите. — Бел.прев. ↑

[3] Бивша крепост и затвор в центъра на Париж. — Бел.прев. ↑

[4] Буквално Мост на изкуствата, пресичащ Сена между Лувъра и сградата на Френската академия. — Бел.прев. ↑

[5] Дьо Маго — буквално Двете майmunки, заради скулптурното изображение, което краси фасадата на сградата. Популярно кафене в Париж, разположено точно срещу църквата „Сен Жермен де Пре“, на ъгъла на едноименния булевард. — Бел.прев. ↑

[6] Църква в Париж. — Бел.прев. ↑

[7] Фокон (Faucon) — сокол. — Бел.прев. ↑

[8] Седалище на Френската академия — Бел.прев. ↑

[9] Против легитимната власт, сиреч против монархията. — Бел.прев. ↑

ПОСЛЕПИС

Жорж Мюро угаси цигарата си в пепелника с форма на сребриста риба — спомен от Мзаб^[1], където навремето беше предприел пътешествие. Остави последната страница от дневника на бюрото си и опъна тялото си на облегалката. Столът изскърца под тежестта на масивното му тяло; разтърси раменете си, схванати и болезнени от продължителната неподвижност. Жорж и за секунда не беше оставял настрана този затрогващ ръкопис, като че ли загадъчна сила го беше обладала през целия ден. Но можеш ли да проникнеш и митовите на човечеството, без да прекрачиш границата, която отделя реалността от мечтите, помисли си той.

Изпусна дълга въздишка от умора и разклати боксьорската си глава. Тази история изглеждаше толкова невероятна и същевременно му се струваше близка до собствения му живот, до собствената му същност, която никой никога не можеше да му отнеме.

Минаваше 16 часът. Четеше от сутринта; дори за миг не бе помислил да спре четенето за обяд. Жорж пое телефона и набра номера на Анри Дюканж — шефа на издателството. Последният отговори веднага и Жорж просто му каза: „Анри, може ли да дойда при теб, мисля, че попаднахме на нещо...“

---

[1] Град в Алжир, център на областта, населена от берберското племе мозабити. — Бел.прев. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.